

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

YÜCEL FEYZİOĞLU'NUN DERLEDİĞİ TÜRK DÜNYASI
MASALLARINDA ÇOCUKLARA YÖNELİK İSTENDİK
DAVRANIŞLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

MESUT TOPRAK

BOLU-2016

T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

YÜCEL FEYZİOĞLU'NUN DERLEDİĞİ TÜRK DÜNYASI
MASALLARINDA ÇOCUKLARA YÖNELİK İSTENDİK
DAVRANIŞLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Mesut TOPRAK

Tez Danışman

Yrd. Doç. Dr. İbrahim KIBRIS

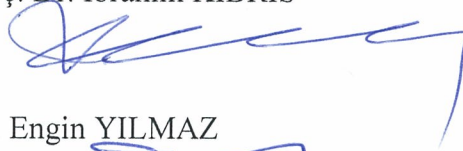
BOLU-2016

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Mesut Toprak tarafından hazırlanan **Yücel Feyzioğlu'nun Derlediği Türk Dünyası Masallarında Çocuklara Yönelik İstendik Davranışların Değerlendirilmesi** başlıklı çalışma jüri tarafından Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.
..../..../20...

Jüri Üyeleri**Akademik Unvan, Adı ve SOYADI İmza**

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. İbrahim KIBRIS

Üye : Unvan Adı SOYADI: Prof. Dr. Engin YILMAZ

Üye : Unvan Adı SOYADI: Yrd. Doç. Dr. Hidayet ÖZCAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Doç. Dr. Türkan ARGON

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Etik İlkelerle Uyulduğuna İlişkin Beyan

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, **Yücel Feyzioğlu'nun Derlediği Türk Dünyası Masallarında Çocuklara Yönelik İstendik Davranışların Değerlendirilmesi** başlıklı çalışmanın yazılmasında bilimsel ve etik kurallara uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda atıfta bulunduğumu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin tamamının ya da bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitede bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim./....../20...

İmza

Mesut TOPRAK

TEŞEKKÜR

Tez hazırlama sürecimde desteğini, emeğini ve bilgilerini esirgemeyen değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. İbrahim KIBRIS'a, yüksek lisans öğrenimim süresince her zaman varlığını ve desteğini esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Halit KARATAY'a, değerli arkadaşım her zaman yanımda olan ve hiçbir zaman beni yalnız bırakmayan dostum Arş. Gör. Sami PEKTAŞ ve bu süreçte yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Arş. Gör. Hakan ÖZAK'a bu yolda bana her zaman inanan ve benden ümidini hiç kesmeyen sevgili babam ve anneme, her zaman yanımda olan desteğini esirgemeyen biricik eşim Esmâ TOPRAK ve dünyalar güzeli kızım Ayşe Mina'ya sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

Etik İlkelere Uyulduğuna İlişkin Beyan.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
ÖZET	x
ABSTRACT.....	xi
I. BÖLÜM.....	1
1. Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Sayıtlılar.....	4
1.6. Sınırlılıklar	4
1.7. Tanımlar	5
1.8. İlgili Araştırmalar.....	6
II. BÖLÜM.....	11
2. Kuramsal Temeller.....	11
2. 1. Masal.....	11
2. 1. 1. Masal nedir?	11
2.1.2. Masalların özellikleri	15
2.1.3. Masalların Kaynağı	17
2.1.4. Masalların sınıflandırılması	20
2.1.5. Masalların öğeleri.....	23
2.1.5.1. Masal kahramanları.....	23
2.1.5.2. Masalda mekan.....	24
2.1.5.3. Masalda zaman.....	25
2.1.5.4. Masalda üslup.....	25
2.1.6. Masalların bölümleri	26
2.1.6.1. Döşeme bölümü	26
2.1.6.2. Gövde ya da gelişme bölümü	27

2.1.6.3. Sonuç bölümü.....	27
2. 2. İstendik Davranışlar ve Masal.....	27
2.2.1. İstendik davranışlar	27
2.2.2. Masalların eğitsel işlevleri ve ileti dizini	30
2.2.3. Masalların çocuk eğitimindeki önemi	36
2. 3. Yücel Feyzioğlu	38
III. BÖLÜM	41
3. Yöntem.....	41
3.1. Araştırmanın Modeli	41
3.3. Veri Toplama Aracı	42
3.4. Verilerin Analizi	43
IV. BÖLÜM	45
4. Bulgular ve Yorum.....	45
4.1. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında istendik davranışlara yönelik iletiler ne sıklıkta yer almaktadır?.....	45
4.2. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında istendik davranışlara yönelik iletiler, masal kitaplarında ne düzeyde yer almaktadır?.....	49
4.3. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında iletiler masallarda ne şekilde yer almaktadır?. 60	
4.3.1. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında etik iletiler, masallarda ne şekilde yer almaktadır?.....	60
4.3.2. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında psikolojik iletiler, masallarda ne şekilde yer almaktadır?.....	71
4.3.3. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında sosyolojik iletiler, masallarda ne şekilde yer almaktadır?.....	91
4.3.4. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında diğer iletiler, masallarda ne şekilde yer almaktadır?.....	101
V. BÖLÜM	108
5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler	108
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	108
5.2. Araştırmanın Önerileri	110
KAYNAKÇA.....	112
ÖZGEÇMİŞ	118

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Masalların istendik davranışları kazandırma düzeylerine ilişkin kontrol listesi	43
Tablo 4.1. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan istendik davranış iletilerinin sayısı	46
Tablo 4.2. Masal metinlerinde yer alan etik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı (n).....	50
Tablo 4.3. Masal metinlerinde yer alan psikolojik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı (n).....	53
Tablo 4.4. Masal metinlerinde yer alan sosyolojik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı	56
Tablo 4.5. Masal metinlerinde yer alan diğer iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı	58
Tablo 4.6. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan etik iletilerinin sayısı.....	60
Tablo 4.7. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan psikolojik iletilerinin sayısı.....	71
Tablo 4.8. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan sosyolojik iletilerinin sayısı.....	91
Tablo 4.9. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan diğer iletilerinin sayısı .	101

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4. 1 Masal metinlerinde yer alan ileti sayıları	47
Şekil 4. 2 Masal metinlerinde yer alan istendik davranış sayıları	48
Şekil 4. 3 Masal metinlerinde yer alan etik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı ...	51
Şekil 4. 4 Masal metinlerinde yer alan psikolojik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı	54
Şekil 4. 5 Masal metinlerinde yer alan sosyolojik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı	57
Şekil 4. 6 Masal metinlerinde yer alan diğer iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı.	59
Şekil 4. 7 Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan etik iletilerinin sayısı	61
Şekil 4. 8 Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan psikolojik iletilerinin sayısı	72
Şekil 4. 9 Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan sosyolojik iletilerinin sayısı	91
Şekil 4. 10 Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan diğer iletilerinin sayısı .	102

ÖZET

Yücel Feyzioğlu'nun Derlediği Türk Dünyası Masallarında Çocuklara Yönelik İstendik Davranışların Değerlendirilmesi

TOPRAK, Mesut

Yüksek Lisans Tezi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitim Anabilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. İbrahim KIBRIS

Ocak-2016, 123+IX sayfa

Bu araştırmada çocukların gelişimi için önemli bir yeri olan Yücel FEYZİÖĞLU'nun Türk Dünyasından derlemiş olduğu masallardan belirlenen kesitte yer alan masal metinlerinde istendik davranışların ne ölçüde yer aldığının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla Yücel Feyzioğlu tarafından kaleme alınmış 11 masal kitabı incelenmiştir. Bu masal kitapları: Dimitraş ile Pıtırtaş, Aldar Köse, Alp ile Asamat Köprüsü, Yartı Kulak, Keloğlan ile Kahkaha Hanım, Cırttan ile Çilbik, Murkumomo ile Çomotay, Pürüş Batur ile Aksıla, Er Tapıldı, Serçe Koyun Avlarkene, İristu ile Akkağan'dır.

Araştırmanın modeli nitel araştırma yöntemlerinden doküman araştırmasıdır. Bu araştırmada masal kitaplarının çocukların değerler eğitimindeki önemi incelendiği için araştırmanın evreni Yücel FEYZİÖĞLU'nun Türk Dünyasından derleyip kitaplaştırdığı masallar olarak belirlenmiştir. Örneklemi de incelemeye alınan kesitte yukarıda isimleri belirtilen 11 masal kitabıdır. Araştırmada verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Masal metinlerinde istendik davranışlar olarak; etik iletiler, psikolojik iletiler, sosyolojik iletiler, ekonomik iletiler ve diğer iletiler ele alınmıştır. Bulgular Yücel Feyzioğlu tarafından kaleme alınan masalların çocuk eğitiminde özellikle psikolojik iletiler ve etik iletilerin iletilmesinde uygun olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelime: Masal, Yücel Feyzioğlu, Değer, İstendik Davranışlar

ABSTRACT

The Assessment of the Desired Behaviours Directed to Children in Yücel Feyzioğlu's the Fairy Tales of Turkish World

TOPRAK, Mesut

Master of Arts

Graduate School of Educational Sciences

Department of Turkish Education

Advisor: Asst. Prof. İbrahim KIBRIS

January-2016, 123+IX sayfa

The aim of this research is to identify to what extent do fairy tales consist of the desired behaviors which are very significant for children's development in various fields. In order to do that 11 fairy tale books which were written by Yücel Feyzioğlu were examined. Those books are; Dimitraş ile Pıtırtaş, Aldar Köse, Alp ile Asamat Köprüsü, Yartı Kulak, Keloğlan ile Kahkaha Hanım, Cırttan ile Çilbik, Murkumama ile Çomotay, Pürüş Batur ile Aksıla, Er Tapıldı, Serçe Koyun Avlarkene, İristu ile Akkağan.

The study is design as qualitative research method and documantary review is conducted. The population of study is fairy tales books since the importance of fairy tales in students' moral education is examined. In this research, for the data analysis content analysis is employed.

In the fairy tales; ethical, psychological, social, financial and other messages are examined. Findings revealed that the fairy tales of Yücel Feyzioğlu are suitable for giving especially pshcological and ethical massages.

Keywords: Fairy tales, Yücel Feyzioğlu, Morals, Desired Behaviours

I. BÖLÜM

1. Giriş

Bu bölümde araştırmanın problem durumuna, problem cümlesine, amacına, önemine, sayıltılarına, sınırlılıklarına ve tanımları ile temel kavramlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Arapça kökenli "mesel" sözcüğünün farklı şekillerde söylenmesiyle ortaya çıkan ve günümüzde "masal" adı ile anılan masallar, olağanüstü olayların anlatıldığı, zaman ve mekan özellikleriyle gerçeğe pek de uymayan, bir tekerleme ile başlayıp yine bir tekerleme ile biten kurgusal metinler olarak tanımlanmaktadır. Masallar, halkın içinde oluşmuş, kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılmış, sonra da bir yazar tarafından işlenerek kaleme alınmış ve sözlü ürün konumundan yazılı metin haline getirilmiştir.

Masallar, halkın içinde ortaya çıkmış ve halkın içinde yaşamını sürdürmektedirler. Toplumun yaşayışından izler taşıyan ve insanların içinde sakladığı olağanüstülükleri barındıran masallarda hayali kişilere insan ya da hayvanlara; olağanüstü olaylara ya da maceralara da yer verilmektedir. Buna göre masallar kuşaktan kuşağa aktarılan bir kültür taşıyıcısı niteliğindeki öykülerdir.

Masallar, onu meydana getiren toplumun inançlarını, geleneklerini, düşüncelerini ve hayallerini yansıtır. Yazıldıkları toprakları, o yurdu, o yurdun insanlarını anlatır. O ülkenin tarihinden, geleneğinden, dil ve duygu derinliğinden damıtılır. Bununla birlikte masallar, bütün insanlık için görülmemiş mutlu bir gelecek rüyası olarak değerlendirilebilir. Masallarda insani, evrensel değerlerin öne çıkarılması da bundan kaynaklanır (Yavuz, 1997; Feyzioğlu, 2006; Yakıcı ve diğerleri, 2012).

Masalların ilk olarak ne zaman ve kimler tarafından oluşturulduğu tam olarak bilinmemektedir. Masalların kaynağı üzerine birçok çalışma gerçekleştirilmişse de farklı kültürlerde aynı masalların anlatılıyor olması, masalın sözlü kültüre dayanması ve

nesiller arası aktarım sonrasında oluşması gibi özellikleri dolayısıyla masalın ilk olarak ne zaman ve nerede ortaya çıktığının belirlenmesi çok mümkün görülmemektedir.

Eğitim bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci (Ertürk, 1971) olarak tanımlanmaktadır. Formal ve informal şekilde gerçekleştirilen eğitimin informal bölümü bireyin içerisinde bulunduğu ortamda kendi kendine sistemsiz ve denetimsiz bir şekilde kültürlenmesini ifade etmektedir. Bu kültürlenme olumlu yönde olabileceği gibi olumsuz yönde de olabilmektedir (Özdemir, 2012). Bireylerin hem kendi yaşamı hem de toplumla olan ilişkilerini düzenleyen değerler sistemini kazanmaya kişiler küçük yaş gruplarında informal bir şekilde başlarlar. Okul çağına gelmiş bir çocuğun birçok değere, nispeten sahip olması beklenmektedir. Bu değerler; alçakgönüllük, çalışkanlık, dürüstlük, güvenilirlik, sorumluluk, cömertlik, aileye bağlılık, yardımseverlik ve temizlik olarak sıralanabilir.

Bu değerlerin erken yaşlarda çocuklara kazandırılmasında; büyüme çağına olan çocuğun olgunluğa erişinceye kadar kendini tanımasında, çalışan, iyi yürekli, adil, yardımsever, sosyal ve kültürel çevreye uyum sağlayan bir birey olarak yetişmesinde masallar, çok önemli birer araç olarak karşımıza çıkarlar (Kaya, 2000).

Masalların çocuk eğitimi üzerindeki etkilerinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde; masallar, çocukların henüz okuma yazmayı öğrenmeden dinledikleri, hatta bazen anlattıkları bir edebi türdür. Gerçekleştirilen birçok çalışmada masalların çocukların gelişimi üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Bu araştırmalarda; masal, öykü ve şiirler, çocukların duyu ve duyularının eğitiminde en kolay, en hızlı, en etkili yoldur. Milattan önce bu yana edebi ürünler ve çocuklar üzerinde çalışmalar yapılmış, Platon milattan önceki yıllarda masal ve efsanelerin çocuklara anlatılması gerektiği konusunda sorgulamalarda bulunmuştur (Yener, 2006). Büyüme çağına olan çocuğun olgunluğa erişinceye kadar kendini tanımasında, çalışan, iyi yürekli, adil, yardımsever, sosyal ve kültürel çevreye uyum sağlayan bir birey olarak yetişmesinde masallar, çok önemli birer araç olarak karşımıza çıkarlar (Kaya, 2000). Masallar sayesinde çocuk küçük yaşta bazı değerleri öğrenip bunları korumayı ve yaşatmayı kendisine hedef edinebilir (Kuzu, 2006). Pedagoglara göre masalın temel olarak dört fonksiyonu vardır: 1) Eğlence fonksiyonu, 2) Psikolojik fonksiyonu, 3) Eğitim fonksiyonu, 4) Toplum hayatına hazırlama fonksiyonu (Akdeniz, 2006). Masalın sözlü olarak anlatılması, kültürel

öğelerin edinilmesi yoluyla çocuğun düş dünyasını besler ve toplumsal yaşama katılmasını sağlar. (Aslan, 2006). Masallar, çocuğu kendi kişiliğini keşfetmeye yönlendirirler, karakterinin gelişmesi için ne tür deneyimlerin gerekli olduğunu ortaya koyarlar (Kaplan, 2012).

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın temel problem cümlesi: "Türk Dünyası masal yazarlarından Yücel Feyzioğlu'nun masallarında, çocuklara yönelik istendik davranışlar ne düzeyde yer almaktadır?"

Araştırmada temel problem cümlesinin çözümlenmesi amacıyla Yücel Feyzioğlu tarafından kaleme alınmış 11 masal kitabının incelemesi gerçekleştirilmiş ve iki alt problemin çözümlenmesi yapılmıştır.

- Yücel Feyzioğlu tarafından oluşturulmuş her bir masal kitabında belirlenen istendik davranışlar ne sıklıkta yer almaktadır?
- Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında istendik davranışlar ne düzeyde yer almaktadır?
- Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında iletiler, masallarda ne şekilde yer almaktadır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada çocukların birçok alanda gelişimi için önem teşkil eden masal metinlerinin çocuklar için istendik davranışları ne derece taşıdığının, bu davranışları kazandırmaya yönelik ifade/motif ya da olayların ne derece yer aldığının belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla araştırma kapsamında Yücel Feyzioğlu tarafından oluşturulmuş 11 masal kitabının incelemesi gerçekleştirilmiştir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Bireyin eğitimi doğumdan sonra başlamakta ve ölene kadar devam etmektedir. Çocukların ilk olarak ailede almaya başladıkları eğitim, onların toplum hayatına uyum sağlayacakları değerleri kazanmasında oldukça önemlidir. Henüz okuma yazmayla tanışmayan çocukların ilgilerini çeken masallar, onlara birçok değer kazandırılmasında etkilidir. Bu araştırma ile masalların içeriklerinin incelenmesi gerçekleştirilerek çocuklar üzerinde masallarla kazandırılacak değerler listelenebilecektir. Ayrıca konu üzerinde farkındalık yaratılacaktır.

1.5. Sayıtlılar

Bu araştırmada;

- İncelenen masal kitaplarının Yücel Feyzioğlu'nun genel masal anlayışını yansıttığı,
- Listelenen istendik davranışların toplumda kabul gören ve uygulanan tüm davranışları kapsadığı varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- İncelemeye dahil edilen Yücel Feyzioğlu'nun 11 masal kitabı ile
- Literatür taraması sonucunda oluşturulan istendik davranış listesi ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Bu araştırmada kullanılan tanımlar genel olarak şu şekildedir:

- **Masal:** Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî türdür (TDK, 2011).
- **İstendik davranışlar:** Eğitim vasıtasıyla bireylere kendi yaşantıları yoluyla ve kasıtlı olarak meydana getirilen davranışlardır (Ertürk, 1971).
- **Değer:** Bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen; onların ortak duygu, düşünce, amaç ve menfaatlerini yansıtan genelleştirilmiş temel ahlâkî ilke veya inançlardır (Kızılcı ve Erdem, 1994).

1.8. İlgili Araştırmalar

Masallar ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmaya yönelik olan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

Kaplan (2012) "Eflatun Cem Güney'in Derleyip Yazdığı Masalların Çocuklarda Karakter Eğitimi Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışmada Eflatun Cem Güney'in efsane, halk hikayesi türleri elenmiş ve yazarın kendi özgü masalları ve derlemelerinden 29 eseri seçilmiştir. Seçilen masallarda etik iletiler, psikolojik iletiler, sosyolojik iletiler, ekonomik iletiler ve diğer iletiler adı altında incelemeler gerçekleştirilmiştir. Eflatun Cem Güney tarafından kaleme alınan Bu Toprağın Masalları I – Nar Tanesi, Açıl Sofram Açıl ve Congoloz Baba, Bir Varmış Bir Yokmuş, Az Gittim Uz Gittim, Gökten Üç Elma Düştü, Ağlayan Nar ile Gülen Ayva incelenen bazı masallar arasında yer almaktadır. Araştırma kapsamında yalan ve dürüstlük; sabır, kararlılık, umut, şans, kıskançlık, iyilik-kötülük, haklılık-haksızlık, zekâ, dikkat, paylaşım, bağışlayıcılık, incelik, dostluk, sevgi, saygı; aile ve yönetici; paranın gücü ve ekonomik dayanışma ve diğer iletiler bağlamında söz konusu masallar incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda milli manevi değerlerimizin yanı sıra dinî değerlerin; bunlara ilave olarak da sosyolojik, psikolojik, etik, ekonomik ve öteki iletilerin çok başarılı bir şekilde metinde yer aldığı belirlenmiştir. Çocuk eğitiminde önemli bir yeri olan masal türünde Eflatun Cem Güney'in kitaplarından yararlanılabileceği belirtilmiştir.

Yılmaz (2012) "Çocuk Eğitiminde Masalın Yeri (Binbir Gece Masalları Örneği) başlıklı çalışmada bir Doğu efsanesi olan Binbir Gece Masallarının dinî ve ahlâkî motifleri göz önünde bulundurarak masalların çocuk gelişimi açısından incelenmesini amaçlamıştır. Çocuk eğitiminde, özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların eğitiminde, masalların önemini vurgulayan Yılmaz (2012), çocukların masallar sayesinde ahlak kurallarını öğrenebileceğini, hayal dünyalarını geliştirebileceğini belirtmektedir. Binbir Gece Masallarından dini ve ahlaki motiflerin fazlaca bulunduğunu; toplumun özelliklerini yansıtmaları bakımından, gerek yayıldığı coğrafyanın genişliği gerekse uyarlandığı kültürlerin çeşitliliği sebebiyle Binbir Gece Masalları zengin bir içeriğe sahip olduğunu belirtmektedir. Bu masallar sayesinde çocukların uçan halılar üstünde çok farklı ülkelere götürerek onlara geniş bir dünya tanıtmanın yanı sıra, birçok toplumun dinî, ahlâkî ve kültürel özelliklerini de inceden

inceye eğitim dokusunda işlediğini belirtmektedir. Araştırmanın sonucunda Binbir Gece Masallarının, çocukları ahlâkî gelişim ve kişilik gelişimi bakımından olduğu gibi dil gelişimi yönünden de etkilediği olduğu vurgulanmaktadır.

Kayman (2011) "Bingöl'de Anlatılan Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi" adlı araştırmasında, öncelikle Bingöl'de anlatılan masalların derlemesini gerçekleştirmiş, ardından derlediği masalların çocuk eğitiminde etik iletiler, psikolojik iletiler, sosyolojik iletiler, ekonomik iletiler ve diğer iletilere yönelik açıklamalar gerçekleştirmiştir. Araştırma kapsamında Bingöl'de anlatılan Hacca Giden Kurt, Kartal ile Kaplumbağa, Zozan ile Gozan, Tilki ile Leylek, İnsan Yiyen Cadı, Padişahın Üç Oğlu, Eysık ile Fatık, Selim ile Ahmet, Kedi ile Pire gibi derlenen masallar üzerinde incelemeler yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda masal türünün çocukların dil ve zihin gelişimine önemli bir katkı sağladığı, çocuğun ruhu ve hayal dünyasında önemli bir yerinin olduğu, masalın başında ve sonunda bulunan tekerlemelerin okul çağındaki çocukların dil gelişimlerine önemli katkılarının bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca çalışmada derlenen masalların tam metinlerine de yer verilmiştir.

Şahin (2011) "Masalların Çocuk Gelişimine Etkilerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi" başlıklı çalışmada, anasınıfı öğretmenlerinin masalların çocukların gelişimleri üzerindeki etkileri ile görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda araştırmada 2008-2009 eğitim ve öğretim yılında Trabzon il merkezinde görev yapan 14 öğretmenin görüşleri alınmıştır. Öğretmenlerin masalların çocuk gelişimine olan etkisinin belirlenmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır ve öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın sonucunda anasınıfı öğretmenlerinin masalları farklı şekilde tanımladıkları, masalları çocuklara anlatma biçimlerinin ve nedenlerinin ise benzerlik gösterdiği belirlenmiştir. Öğretmenlere göre çocuklar masalların birçok özelliğinden etkilenmektedir. Anasınıfı öğretmenlerinin görüşlerine dayalı gerçekleştirilen çalışmada, masalların çocukların gelişimi için önemli olduğu ve ebeveynlerin de çocuklarına seviyelerine göre masallar anlatması gerektiği belirtilmiştir.

Yılmaz (2010) "Çocukta Mekan Algısının Gelişiminde Masalın Etkisi/Önemi" başlıklı çalışmada çocukların mekan algısının gelişiminde masal metin türünün etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda masala ilgi duyan, hayal dünyası zengin olan, mekansal düzeyde algı gelişimi gösterebilecek, bilişsel gelişimi somut

işlemler döneminde olan 7-9 yaş grubundaki öğrenciler üzerinde incelemeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında öncelikle öğrencilere Pertev Naili Boratav'ın Az Gittik Uz Gittik adlı masal kitabında yer alan İlik Sultan masalı okunmuştur. Ardından öğrencilerin dinledikleri masala ilişkin resim yapmaları istenmiştir. Araştırmanın ikinci bölümünde öğrencilere Aytül Akal'ın Cadı Burunlu Fabrika masasına ait sıralanmış resimler verilmiştir. Sonra da çocukların resimlerde yer alan mekanları tahmin ederek bir masal yazmaları öğrencilerden istenmiştir. Araştırma kapsamında son olarak öğrencilere masalların mekansal içeriği zengin bölümleri okunmuş ve öğrencilerden çoktan seçmeli bir teste cevap vermeleri istenmiştir. Araştırmanın sonucunda masalarda yer alan mekanların gerçek mekanlardan üretildiği, çocukların da masallar sayesinde hayal güçleri ile mimarinin temelini oluşturan mekan algısını edinebildikleri tespit edilmiştir.

Çelik (2009) "Masalların Eğitim Açısından Dil ve Kültür Edinimine Katkısı Üzerine Bir Araştırma" adlı çalışmada, ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin masal kitapları okuma etkinliği ile dil ve kültür edinim düzeyindeki değişiklikleri belirlemeyi amaçlamıştır. Bu doğrultuda Artvin'in Yusufeli ilçesinde ilköğretim 4. ve 5. sınıf düzeyinde öğrenim gören toplam 335 öğrenciden 263 öğrenci ile çalışma yürütülmüştür. Araştırma kapsamında öğrencilerin hızlı okuma düzeylerini belirlemek için öncelikle öğrencilerin dakikada okudukları kelime sayıları belirlenmiş, ardından öğrencilere anket uygulanmıştır. Öğrencilere kitap okuma etkinlikleri için Keloğlan, Nasreddin Hoca Masalları, Billur Köşk Masalları, Nar Tanesi, Uçan Sınıf gibi 15 tane masal kitabı dağıtılmıştır. Etkinlik sonunda öğrencilerin masal kitaplarından ailenin önemi, iyilik yapmanın önemi, kötülerin hak ettiklerini alacakları ve vatan sevgisi konularında çıkarımlar yaptıkları tespit edilmiştir. Masal okuma etkinliği sonrasında öğrencilerin anlayarak hızlı okuma düzeyleri yeniden ölçülmüş ve öğrencilerin okuma hızında artış olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın sonucunda, masalların eğitim ve öğretimde önemli bir yere sahip olduğu, özellikle ilköğretim düzeyi öğrencilerinin dil ve kültür gelişimi üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Çetinkaya (2007) "Öğretmenlerin Masallara ve Bunların Türkçe Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşleri Ölçeğinin Geliştirilmesi" başlıklı çalışmada, öğretmenlerin masallara ve masalların Türkçe öğretiminde kullanımına ilişkin görüşlerini belirleyebilmek için bir ölçek geliştirmeyi amaçlamıştır. Öğretmenlerin

Türkçe ders kitaplarındaki masallara ilişkin görüşlerini, masal seçiminde nelere dikkat ettiklerini, Türkçe derslerinde masal türünden nasıl yararlandıklarının belirlenmesi temelinde bir ölçek geliştirme çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 2006-2007 eğitim öğretim yılında İzmir'in Buca ilçesinde görev yapan 1., 2., 3. sınıf öğretmeninden elde edilen veriler kullanılmıştır. Beşli Likert tipi derecelendirilen taslak ölçek maddesinde 95 madde yer almaktadır. Araştırmaya katılan 150 öğretmenin cevapları doğrultusunda hesaplanan açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin nihai formunda 75 madde üç boyutta yer almıştır. Ölçeğin boyutları "Türkçe ders kitaplarındaki masallar", "masal kitapları seçimi" ve "masalların Türkçe derslerinde kullanımı" şeklinde etiketlenmiştir. Üç faktörün toplam varyansın %44,213'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla hesaplanan Cronbach alfa katsayısının 0,93 ile 0,95 arasında değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğretmenin masallara ve masalların Türkçe öğretiminde kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu saptanmıştır.

Yaldız (2006) "Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (Sarayönü Örneği)" adlı çalışmasında, öncelikle masalların sözlü gelenek ürünü olarak unutulmasını engellemeyi amaçlanmıştır. Ardından çocuk eğitiminin nasıl olması gerektiği üzerinde durulmuş, masal kavramı ve masalların yapısal şekli incelenerek çocuk eğitiminde masalların çocuk eğitimi üzerindeki etkisine yönelik incelemelere yer verilmiştir. Araştırma kapsamında Sarayönü'nde anlatılan Talihli Kız, Keloğlanın Kavalı, Arsız Oğlan, Kurdula Arkadaşı, Ali Dayı, Kiraz Kız, Iraz Gelinin Masalı, İden Bulur, Gutu Gutu İçinde örnekleri de dahil olmak üzere toplam 40 masal derlenmiştir. Araştırmada derlenen her bir masala, masalın özetine ve masalın çocuk eğitimi açısından incelemesine yer verilmiştir. Araştırmanın sonucunda masalların özellikle hayvan masallarının çocukların oldukça fazla ilgisini çektiği ve çocuk eğitiminde önemli bir yeri olduğu belirlenmiştir. Çocukların kendi mitolojisini, din kurallarını, hayvan sevgisini, topluma uyum sağlama kurallarını derlenen masallar aracılığı ile öğrenebilecekleri belirtilmiştir. Masalların sadece okullarda öğretmenler tarafından değil aynı zamanda aileler tarafından da kullanılması önerilmiştir.

Görgü (2006) "Masalların Çocuğun Bilişsel ve Duyuşsal Gelişimine Katkısı" başlıklı çalışmasında, masal okumanın çocuğun dil gelişimini destekleyici bir etkinlik

olduğu, masal hakkında konuşma, masal ile ilgili soruları yanıtlayma etkinliklerinin çocuğın dinleme ve anlatma becerilerini geliştirdiği üzerinde durulmuştur. Literatür taramasına dayanan araştırmanın sonucunda çocuğın bilişsel ve duyuşsal gelişim sürecinde masalların önemli bir uyaran olduğu belirtilmiştir. Gözlemleme, karşılaştırma, sınıflandırma, uygulama ve eleştirme gibi birçok işlemin çocuklardaki gelişmesine masalların önemli bir katkı sağladığı belirlenmiştir. Masalların drama etkinliğine dönüştürölmesi ile de aynı zamanda duyuşsal özelliklerin gelişiminde rol oynadığı araştırmanın sonunda belirtilmiştir.

Masallar üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde, çocukların masal metin türüne ilgi duydukları ve masal türünün çocuk gelişiminde kullanılabileceği görölmektedir. Çocukların bilişsel ve duyuşsal gelişimlerinin yanı sıra dürüşlük, haklılık, yardımseverlik, vatanseverlik gibi değerlerin kazandırılmasında da masallardan yararlanılabileceği belirlenmiştir.

II. BÖLÜM

2. Kuramsal Temeller

Bu bölümde araştırmanın kuramsal temelleri bağlamında masalın tanımı ve genel özellikleri, kaynağı, masal sınıflandırması ve masalların öğeleri, istendik davranışların ne olduğu ile masalların çocuklara istendik davranışlar kazandırmasındaki önemine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Bu bölümün sonunda araştırmada incelemesi gerçekleştirilen masal kitaplarının yazarı Yücel Feyzioğlu hakkında bilgiler de bulunmaktadır.

2. 1. Masal

2. 1. 1. Masal nedir?

Yaşatıldıkları kültürün simgesel aktarıcıları olan masallar, yazılı olmayan dönemlerin efsane, mit parçalarını da taşırlarken sözlü kültürün aktarımının eğlenceli araçlarından biri olmuşlardır. Masallar zamanla yazılı kültüre geçmiş ve masal metinleri bir inceleme alanı içerisinde yer almıştır. İnsanlığın toplumsal kökenlerine evrensel ve ulusal özelliklerine ayna tutan masalların tanımlanması ve incelenmesi bu anlamda oldukça önem kazanmaktadır (Nas, 2002).

Masal terimi, Arapça kökenli bir ad olan "mesel" sözcüğünün farklı şekillerde söylenmesiyle ortaya çıkmıştır ve günümüzde "masal" hâli ile kullanılmaktadır. 'Mesel' halk dilinde meşhur olan, adap ve öğütleri anlatan söz demektir. 'Darb-ı mesel' atalardan kalma hikmetler, ibretler, sözler anlamına gelmektedir (Şemsettin Sami 1992:1388; akt: Gürel ve diğerleri, 2007; s.43). Arapçada yer alan "mesel" kelimesinin anlamından çok da farklılaşmamış olan masala ilişkin kaynaklarda birçok tanım bulunmaktadır.

Masal, TDK (2011) tarafından şu şekilde tanımlanmaktadır:

"Genellikle halkın yarattığı, hayale dayanan, sözlü gelenekte yaşayan, çoğunlukla insanlar, hayvanlar ile cadı, cin, dev, peri vb. varlıkların başından geçen olağanüstü olayları anlatan edebî türdür."

Halkbilim Terimler Sözlüğünde (1978) masal teriminin tanımı şu şekildedir:

"İnsanoğlunun evren, dünya, yaşam, doğa, toplum ve kendisiyle ilgili tarihsel oluşum, düşün, istek ve izlenimlerinin az ya da çok değişikliğe uğrayarak ağızdan ağıza geçme yoluyla çağımıza ulaşan geleneksel anlatı örnekleridir."

Uslu (2007) Ansiklopedik Türk dili ve edebiyatı terimler sözlüğünde de masal,

"Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü kişilerin, olağanüstü olayların bulunduğu bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda yedi içti muratlarına erdiler, yahut, onlar erdi muradına biz çıkalım kerevetine, gökten üç elma düştü, biri anlatana, biri dinleyene, biri de bana gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekan kavramlarına kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türüdür." şeklinde tanımlamaktadır.

Sözlüklerde yer alan tanımlar incelendiğinde, masalın halk arasında ortaya çıktığı ve nesilden nesile aktarılma özelliğinin bulunduğu, olağanüstülükler içeren sözlü bir edebiyat ürünü olduğu görülmektedir.

Masalların içerisinde barındırdığı bu olağanüstülükler ise; genellikle yaşanmamış, yaşanması imkânsız bazı olaylara bağlıdır. Bunun yanı sıra masallardaki olaylar yaşanmış ancak sonradan anlatıla anlatıla olağanüstülüklerle de bürünmüş olabilir. Söz konusu sözlü edebiyat ürünü masal olarak ifade edilebilir (Sakaoğlu, 1999). Efe (2005) de masalların hayatın aslında en gerçek yanı olduğunu vurgulamakta ve masalların özgürlüğün, sonsuzluk arzusunun içimizdeki yansıması olarak tanımlamaktadır.

Bütün dünyada masallar, ortak bir yapıya ve ortak motiflere sahip sözlü gelenek içinde yaşayan, XIX. yüzyıldan itibaren düzenli bir biçimde yazıya geçirilen edebi bir türdür. Masalların bu ortak özellikleri yanında bu türü canlı ve her zaman okunur ve dinlenir yapan dili ve olayları biçimlendiren ve hareketlendiren kültür birikimi, farklılığı ve milliliğidir. (Günay, 1992). Sakaoğlu (2002), masalı kahramanlarından bazıları hayvanlar ve tabiat üstü varlıklar olan, olayları masal ülkesinde cereyan eden, hayal mahsulü olduğu halde dinleyenleri inandırabilen bir sözlü anlatım türü, olarak tanımlamaktadır.

Yakıcı ve diğerleri (2012), olağanüstü olayların anlatıldığı, zaman ve mekan özellikleriyle gerçeğe pek de uymayan, bir tekerleme ile başlayıp yine bir tekerleme ile biten kurgusal metinlere masal denir, şeklinde masalı tanımlamaktadır. Masallar, halkın içinde oluşmuş, kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılmış, sonra da bir yazar tarafından işlenerek kaleme alınmış ve sözlü ürün konumundan yazılı metin haline getirilmiştir. Bununla birlikte yazarları bilinen masallar olduğu da vurgulanmaktadır.

İnsan, hayvan, bitki vd. her şeyin kahraman olarak yer aldığı, olağanüstülüklerle örülü, belli kalıp ifadelerle süslü anlatımlardır. Masallar, belli kahramanlara bağlı olduğu gibi belirsiz kahramanlara da bağlanır. Masallar, motifleri ve tipleri açısından incelenirler (Artun, 2009).

Masallar, ulusların henüz yazılı edebiyat dönemine geçmedikleri, yazı öncesi dönemden bu yana var olan bir masal için; kişileri ve olayları olağanüstü nitelikler taşıyan bir edebiyat ürünüdür (Kıbrıs, 2000).

Deveci (2013) çalışmasının girişinde masalın; büyük küçük birçok kişiyi büyüleyen, etkisi altına alan, sihir ve mucizelerle yoğrulan, umutları ve beklentileri içinde saklayan evrensel boyutlu, yansıtılmış bir gerçeklik olarak tanımlamaktadır.

Şahıs ve vak'aları insanüstü ve tabiat üstü hususiyetler ve nitelikler taşıyan hikayeler olan masallarda hayal unsuru ağır basmaktadır. İnanılmayacak, fevkalade hususları ihtiva eden masallar, dinleyenleri reel dünyadan çekip hayali aleme almak için tekerlemeye benzer sözlerle başlamaktadır. Masallar, kadınlar tarafından daha çok çocuklara anlatılır. Keloğlan ve peri masalları bu türün en tanınmış örneklerindendir (Güzel ve Torun, 2005).

Artun (2012), masalı şu şekilde tanımlamaktadır: " Masal, bütünüyle hayal ürünü olan, doğaüstü olaylara ve varlıklara yer veren, belirli olmayan bir yer ve zamanda ortaya çıkan, insanların ve Tanrı'ların başından geçen olağanüstü olayları anlatan, düş ürünü olaylarla örülü, öğüt verici yanı olan, kısa ve mensur, sözlü bir anlatım türüdür."

Bütün bu tanım ve açıklamalardan yola çıkarak sözlü edebiyat ürünlerinden masalın halkın içinde ortaya çıktığı ve halkın içinde yaşamını sürdürdüğü, toplumun yaşayışından izler taşıdığı ve "aslında" insanların içinde sakladığı olağanüstülükleri barındırdığı söylenebilir. Olağanüstü (peri kızı, cin, dev, ejderha gibi) veya hayali kişilere (padişah, kral, vezir, şehzade, sultan, fakir kız, fakir oğlan gibi) bazen de günlük

yaşamdan insan ya da hayvanlara; olağanüstü olaylara ya da maceralara yer veren; anlatıla anlatıla zenginleşen, kuşaktan kuşağa aktarılan bir kültür taşıyıcısı niteliğindeki öykülerdir masallar. Masallar ait oldukları ve anlatıldıkları toplumların izlerini taşımaktadır.

Bu konuda Yavuz (1997) masallarda yer alan olay ve kahramanlara insanların kendi yaşam gerçeklerini ve çözüm önerilerini yüklediğini belirtmektedir. Yüzyıllar boyu gelecek kuşakları uyarmayı, eğitmeye, yaşamın zorluklarına karşı onları donanımlı kılmayı amaçladıklarını belirtir. Çünkü masal kahramanlarının karşılaştıkları sorunların hemen hepsiyle, yaşamın gerçekleri arasında koşutluklar kurabilir ve o masallardan ait oldukları toplumun yaşam gerçeğine ulaşılabilir. Çünkü o toplumu eğiten öğelerden bir de masaldır. Deveci (2013) de benzer şekilde, doğada da, insanın ve diğer canlıların yaşamında da zaman zaman beklenmedik sürprizlerle, şaşkınlık ve hayret uyandıracak gerçekliklerle, aşılamayacakmış gibi gelen engellerle ama engelleri aşmaya yarayacak mucizelerle karşılaşmanın olduğunu belirtir. Yaşamdaki gerçeklik de aslında “Bir varmış bir yokmuş” tümcesinde başlayıp biten gerçeklikle örtüştürülebilir.

Günlük hayatın sınırlı, kuru gerçeği ile yetinemeyen halk muhayyilesinin tabiat ve gerçek dışı bir âlemde yaşattığı kahramanların hikayesidir. Masallarda sırf gerçek veya gerçeğe yakın bazı ayrıntılar bulunabilir, fakat bunlar masalın belkemiği olan olağanüstü bünye içinde eritilmiştir. Yani masallar da gerçek dışı olayları esası teşkil edip gerçeklik bir süs gibi kalmaktadır (Günay, 1980).

Masallar, onu meydana getiren toplumun inançlarını, geleneklerini, düşüncelerini hayallerini yansıtır. Bununla birlikte masallar, bütün insanlık için görülmemiş mutlu bir gelecek rüyası olarak değerlendirilebilir. Masallarda insani, evrensel değerlerin öne çıkarılması da bundan kaynaklanır. Bir yazar tarafından yazılan masallar da benzer şekilde, o yazarın hayal ettiği daha mutlu bir toplumun ve hayatın özlemiyle şekillenir (Yakıcı ve diğerleri, 2012). Öyküler ile masallar yazıldıkları toprakları, o yurdu, o yurdun insanlarını anlatır. O ülkenin tarihinden, geleneğinden, dil ve duygu derinliğinden damıtılırlar. O nedenle ulusal bir özü vardır. Kültürel bir kimlik oluşturulurlar (Feyzioğlu, 2006).

İnsanlığın hayat içinde ve tabiat karşısındaki ortak duygu ve düşüncelerinin temlerini işleyen masallar, söylendikleri dile göre milli karakter kazanırlar. Zamana, muhite ve inançlara göre değişikliklere uğrayan, bazen eski motiflerini kaybedip yeni

motiflerle beslenen bu mahsuller yazarlar tarafından sanat eseri haline getirilmelidir (Elçin, 1986).

2.1.2. Masalların özellikleri

Masallar üzerine yapılan tanımlardan masalların genel özellikleri ve anlatım özellikleri hakkında bilgileri de görebilmekteyiz. Toplumu derinden etkileyen ve halk üzerinde önemli bir tesiri bulunan masalların birçok ortak özelliği bulunmaktadır.

Masal serî ve kısa bir tahkiye tekniğine sahiptir örneğin: Masalda konuşmalar herhangi bir dramatik veya lirik tesirden çok, yine vakanın heyecanını takviye gayesi gözetilerek konmuş talî unsurlardır. Masalın ikinci büyük özelliği de geçmiş bir zamana ait olduğunun görülmesidir (Boratav, 2002).

Masalıcı masal kahramanlarını, zaman zaman eski inanç, din, kültür ve medeniyet unsurlarından gelen malzemenin kompozisyonu içinde dinleyicisi ile okuyucusuna hikaye, dram, fıkra biçimlerinde anlatır. Menkıbe gibi inanma hususu taşımayan masallar, bizde bir başlangıç, bir asıl masal ve bir de sonuç olmak üzere üç bölümden oluşurlar (Elçin, 1986). Masalların kendine özgü bir anlatım şekli vardır. Hayvan masalları hariç diğer bütün masallar; döşeme (giriş), gövde (gelişme) ve sonuç olmak üzere üç bölümden meydana gelir. Bazen bir tekerleme ya da sade bir kalıp ile söze başlayan masalların bu giriş bölümünün masaldaki olayla bir ilgisi yoktur. Burada dinleyicinin olayla bir bağlantısı bulunmaz. Sadece dinleyicinin ilgisini çekmek amaçlanır. Gövde bölümünde kahramanların bütün meziyeti ile olay anlatılır. Masalın asıl bölümü burasıdır. Üç elma bölümü de denilen son bölümü yine bir tekerlemenin yer aldığı bitiş bölümüdür. Genellikle bir dileğin yer aldığı bu bölümde masalcı masalına gerçeklik payı vermek ister (Arıcı, 2004).

Masallar, her çeşit tasvir, benzetme usullerinden yararlanırlar. Ayrıca kendilerine has söz kalıpları ile kalıplaşmış deyişlere de sahiptir. Usta anlatıcılar masal başı, ortası ve sonlarında, çeşitli kalıp ifadeleri (formeller) kullanmışlardır. Masallarda formeller; masalın girişinde, geçişlerinde, aynı olayın tekrar ortaya çıkışında ve bitişinde görülmektedir (Oğuz ve diğerleri, 2006).

Başlangıç formeline;

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, deve tellaken kara böcü natırken, ben anamın beşiğini tıngır mungır sallarken. Biz bizidik, otuz iki kızıldık, bir tahtaya dizildik, tahta bizi almadı adalara salmadı, adaların kekliği, tıngır mungır öttüğü, yolda giderken bulduk bir kocakarı. Sorduk adı nedir, dedi Fadime. İnanmadık, eğildik baktık şeyine, bir tarafı sazlık samanlık, bir tarafı tozluk dumanlık, bir tarafından demirciler demir döver fenkile, bir tarafında basmacılar basma basar renkile. Bir tarafında yüz bin atlı tüfekte, deyip başlayalım masala.

Bağlayış, geçiş formeline;

"Uzatmayalım kameti, kopartırız kıyameti..."

Aynı olayın tekrar ortaya çıkış formeline;

"İn misin, cin misin? Ne inim, ne de cinim, insanoğlu insanım..."

Bitiş formeline;

"Ben de bıraktım da geldim; gökten üç elma düştü, birini meseli toplayıp söyleyen yedi, birini gelinle güveyi yedi, birini de sizlere getirdim, onlar ermiş muradına bir çıkalım kerevetine..."

örnek olarak gösterilebilir.

Masal ile ilgili olarak yapılan tanım ve açıklamalardan hareketle masalların özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Masallar halkın sözlü olarak ürettiği ürünlerdir.
- Masallar olağanüstü olaylarla örülüdür.
- Masalların dili sade, üslubu akıcıdır. Yedi yaşındaki bir çocuktan yetmiş yaşındaki bir ihtiyara kadar toplumun her kesimine hitap edebilecek bir söyleyişe sahiptir.
- Masallar genellikle içerik olarak bakıldığında genç ve yetişkinlere anlatılan kısa, sanatsal anlatılardır. İçinde yazınsal nitelikleri barındırdığından hem eğlendirici hem öğretici birtakım özellikleri bünyesinde taşımaktadır.
- Masalların içinde diğer anonim halk edebiyatı ürünleri de yer alabilir.
- Kaynağını ve köklerini halkın yaşamından, geleneğinden, göreneğinden alır ve kültür içerisinde yaşatılır. Ayrıca yayıldığı kültürün özelliklerini de bünyesinde taşır.
- Sözlü edebiyatın önemli bir kısmını içine alan masal türü, anlatıldığı yere göre de yerellik özelliği gösterir.

- Masallar insanların birbirleriyle, diğer topluluklarla ve kültürlerle, devletle, tanımadıkları kişilerle, inanç dünyalarıyla ilgili ilişkileri yansıtır. Bunları aktarır, anlatır ve bunlar aracılığıyla kültürel yaşamın yeniden üretilmesini, gelecek kuşaklara aktarımını sağlayan önemli eğitsel araçlar olarak işlev görürler.
- Masallar anlatıldıkları toplumun özelliklerine göre uyarlansa da sadece o toplumun oluşturduğu bir ürün değildir.
- Masallar, içlerinde tek yönlü bir ders barındırır ve karşıtlıklardan oluşur.
- Masallarda neden-sonuç ilişkisi bulunmaz. Olayların neden meydana geldiği bilinmez. Olaylar birdenbire gelişir. Zengin fakirin, fakir zenginin yerini alabilir.
- Masalların barındırdığı kişiler klişe tiplerden oluşur.
- Masallar dünyayı ve insanlığı simgeler.
- Masallarda şiddete ve kötü güçlere sıklıkla başvurulur. (Akay, 1998; Dilidüzgün vd, 2002; Arıcı, 2004).

2.1.3. Masalların Kaynağı

Masalların ne zaman, nasıl ve nerede meydana geldiğini tespit etmek üzere Batılı araştırmacılar teoriler geliştirmişlerdir. Masalların kaynağı ve nasıl bütün dünyaya yayıldığı konusunda çalışmalar yapılmışsa da kesin sonuçlara ulaşılabilmiş değildir. Araştırmaların sonucunda birbirinden çok farklı dil alanlarında ve kültürlerde aynı masalların anlatıldığı tespit edilmiştir (Günay, 1992).

Masalların kaynağının belirlenmesi konusunda öncelikle masalın çıkış yerinin Doğu mu yoksa Batı mı olduğu konusunda çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Hoernle (1969) bu durumu şu şekilde açıklamaktadır: “*Masal, öz anası olarak kabul edilen bilge Doğu ile üvey annesi olan eğitilmiş Batı arasında çekiştirilip duruyor yüzyıllardır. Oysa masal ne Doğu’ya ne de Batı’ya aitti, insana armağan edilmiş, sözden ve edebiyattan öte, efsunlu bir hâl idi. Gelişen medeniyet ve sanayi devrimi birçok alanda olduğu gibi çocuk edebiyatında da yüzyıllık çamları düşünmeden devirip yerine bir günde büyüyen hazır yontulmuş çamları dikiverdi. Oysa masallar yazı masasında bir anda oluşmazlar. “Gerçek masal bilinçsizce, kolektif biçimde, uzun zaman dilimlerinin akışı sırasında*

oluşur ve şairin yapacağı işin çok eldeki malzemeyi düzeltmek ve törpülemektir” (akt: İlkhan & Akyüz, 2006; s.165).

Farklı kültürlerde aynı masalların anlatılıyor olması, masalın sözlü kültüre dayanması ve nesiller arası aktarım sonrasında oluşması gibi özellikleri dolayısıyla masalın ilk olarak ne zaman ve nerede ortaya çıktığının belirlenmesi çok mümkün görünmemektedir.

Masallar sözlü olarak nesilden nesle intikal etmiştir. Masalların anlatılmaya başlaması, insanlık tarihi ile yaşıttır (Gürel ve diğerleri, 2007).

Masalların kaynakları ve tarihçesi konusunda ortaya konan araştırmalar ise şu şekilde özetlenebilir:

İlk masal, günümüzden 3750 yıl önce Adapa adı ile Hammurabi yasalarıyla Mezopotamya'da yazıya geçmiştir. 3300 yıl önce ise Firavun Ehenaton'un çocuklarına, bugün dünyada 770'ten fazla varyantı bulunan, "iki kardeş" masalını ders olarak okuttuğu düşünülüyor. Çünkü bu masal o zamandan yazılı olarak kalmış (Feyzioğlu, 2006). İlk kez sözel biçimde oluşturulan masallar, nesiller boyu şiir, masal, fabl gibi formlarda yazı bulunmadan önce de insanlar arasında söylemlerle yaygınlaşmıştır. 1698'de Fransa'da Sinderella, Uyuyan Güzüş, Kırmızı Başlıklı Kız gibi masallar ilk kez bir kitapta toplanmış ve tarihin ilk basılı masal kitabı olarak kayıtlara geçmiştir (Tolun, 2006).

Wilhem Grimm, 1856 yılında kardeşleriyle birlikte hazırladıkları "Kinder und Hausmarchen" (Çocuk ve Ev Masalları) adlı kitabın ön sözünde masalların kaynağı konusunda iki görüş ileri sürmüştür ve bu görüşler geliştirilmiştir. Bunlardan birinci görüş olan mitolojik görüş, masalları ve mitleri Hint-Avrupa mitolojisinin devamı olarak kabul etmektedirler. Daha geniş bir anlamda incelendiğinde, **mitolojik görüş**, Hint-Avrupa milletlerinin mitolojilerini inceleyip masalın mitolojiden çıktığını ileri sürmektedirler. Masal ve mitolojinin karakterleri bakımından farklılıkları olsa da benzerlikleri bakımından Aryan kabilesinin dağılmadan önce zengin bir mitoloji hazinesine sahip olduğunu savunmaktadırlar. Bu görüşün savunucuları arasında G. Grimm, Dasent Max Müller, Angelo de Gubernatis, John Fiske ve Sir George Cox sayılmaktadır (Günay, 1992; Sakaoğlu, 1999). İkinci görüş olan **Hindoloji görüşü** ise masalların kaynağının Hindistan olduğunu ve masalların üç yolla Batı'ya taşındığını ileri sürmektedir. Bu yollar: 1) Masalların bir bölümü onuncu yüzyıldan önce sözlü

gelenekle Batı'ya geçmiştir. 2) Bir grup masal onuncu yüzyıldan sonra İslâmi tesirle Bizans, İtalya ve İspanya yoluyla Avrupa'ya taşınmıştır. 3) Budist malzeme ise Moğollar vasıtasıyla Çin ve Tibet'ten Avrupa'ya taşınmıştır. Bu görüşün temsilcileri arasında Theodor Benfey, Deslouchamps, Sylvester Sacy, Emmanuel Qosquin gösterilebilir (Günay, 1992; Sakaoglu, 1999).

Grimm tarafından ortaya konulan mitolojik görüş ile Hindoloji görüşünün ortak noktası, masalların kaynağının Hindistan olarak görülmesidir. Masalların kaynağının Hindistan olarak görülmesine karşı çıkan **antropolojik görüş ise**, masalların tek bir kaynağının olmadığını belirtmektedir. Antropolojik görüşe göre masalların tek bir kaynağı bulunmamaktadır çünkü aynı kültür seviyesindeki insanlar ortak inanç ve âdetlere sahiptirler. Bu doğrultuda antropolojik görüş, masalların farklı yerlerde birbirine benzer olarak ayrı ayrı meydana geldiklerini benimsemektedir. Kültürlerin paralel gelişmeleri sonucunda, benzer masalların ortaya çıktığı tek kaynaktan göçle yayılmanın söz konusu olmadığını savunmaktadırlar. Antropolojik görüşün temsilcileri arasında Edward Taylor, Andrew Lang ve M. Lennan gösterilebilir (Günay, 1992; Sakaoglu, 1999). Bir başka görüş olan **Fin metodu görüşüne** göre de her masalın kendine has bir hayat hikayesi olduğu kabul edilmekte, dolayısıyla her masalın kaynağının tek tek araştırılması görüşü ileri sürülmektedir. Sakaoglu (2009) bütün masalların bir kökene, bir çıkış noktasına bağlanmasının doğru olmadığını; yüzlerce, binlerce masalın çıkış noktasının bire indirgenemeyeceğini belirtmektedir. Her bir masala ayrı bir köken aramak gerektiğini, bu sayede bir biri ile akraba olan masalların kendiliğinden ortaya çıkacağı üzerinde durmaktadır.

Folklor ürünü anonim masalların ilk çıkış yerleri olarak genellikle Hindistan, Çin ve Yunanistan gibi ülkelerden söz edilir. Masalların ülke ve hatta kıta sınırlarını aşan, birçok değişik kültürleri yansıtan ortak özellikleri varsa da her toplumun bu masallara kurgu ve anlatım bakımından kendi ahlak ve din anlayışı ile insan ilişkilerindeki tutumuna, eğitimine ve zevk seviyesine göre ulusal bir damga basmış durumdadır. Nitekim konu ve tema bakımından aralarında açık benzerlikler bulunan Kuzey Avrupa ve Güney Avrupa masalları arasında bile belirgin farklar bulunmaktadır. Özellikle Asya ve Avrupa masalları arasındaki farklar daha çoktur. Bunun yanı sıra Türk masallarındaki tekerlemeleri yabancı masalarda bulmak mümkün değildir. Bu farkları oluşturan neden, masalların anlatıldığı ve kuşaktan kuşağa aktarıldığı

toplumların veya kültürlerin ortam, düşünce ve duygu yönünden değişik özellikler taşımalarıdır (Oğuzkan, 2006).

Günay (1980) masalların çıkış yerlerine ait birçok görüşün ileri sürüldüğünü belirtmektedir. Eski araştırmacılar, masallara kaynak olarak Hint mitolojisini gösterirler. Bunlar sözlü yolla ve bilhassa Türkler kanalı ile Avrupa ve Asya'ya yayılmıştır. Belki Hindistan'a da Mısır ve Babil'den gitmez. Her toplumun masallar icat ettiği bir gerçektir. Halkların her bölgedeki duygu, sezgi ve özlemleri az çok birbirine benzediği için, masallar tek bir kaynaktan çıkmış sanılmıştır. Masalların "beşeri" eserler oldukları için yayılma alanları da çok geniştir. Masal yaratıcılığı bakımından Doğu'nun Batı'dan daha verimli olduğu anlaşılmıştır (Günay,1980).

Benzer şekilde Durmuş (2004) da, "Hint Mitolojisi" nin masalların kaynağı olarak gösterilmesine rağmen her topluluğun kendine göre masallar ürettiğini, Türklerin de tarihin başlangıcından beri masalları ve efsaneleri ile dilden dile anlatılan çok zengin bir masal hazinesine sahip olduğunu belirtmektedir.

Sözlü edebiyat ürünü olarak masal, Türk edebiyatında çok önceden beri var olan bir anlatı türüdür. Ancak yazılı edebiyat ürünü olarak Türk edebiyatında kökleşik masallardan önce fabl türü masalların olduğu görülmektedir. Özellikle Tanzimat döneminde hem La Fontaine'den esinlenerek yazılan fabller hem de La Fontain ve başka yazarlardan çevrilerek Türk edebiyatına kazandırılan fabller oldukça çoktur. Türk edebiyatında gerek doğal masalların yazıya geçirilmesi, gerekse yazınsal anlamda yapay masalların ortaya çıkması, cumhuriyetten çok sonra, 1940'lara doğrudur (Kıbrıs, 2000).

2.1.4. Masalların sınıflandırılması

Masal türünü diğer anlatı türlerine yaklaştıran ve onlardan uzaklaştıran belli başlı özellikler söz konusudur. Masallar genellikle iyi ve kötü çatışması üzerine kurulan, iyinin kötüye galip gelişini anlatan ve geçmişte çocukların temel değerleri kazanmasında en önemli araçlardan birisi olarak görülen, eğlendirirken ve hoş vakit geçirirken temel bazı mesajlar da vermeyi amaçlayan masallar, araştırmacılar tarafından, çeşitli yönleri (kahraman, olay ya da karakteristik bir unsur) göz önüne alınarak tasnif edilmeye çalışılmıştır.

Masalların ilk sistematik sınıflandırmasını gerçekleştiren Aarne (1910), masalları üç kısma ayırmıştır: hayvan masalları, asıl masallar, fıkralar (akt: Oğuz ve diğerleri, 2006). **Hayvan masalları**, kahramanları hayvanlar olan masallardır. Kökleri Pançatantra ve Aisapos'a kadar dayanan bu masalların en önemli özelliği, nasihat vermesidir. Hayvan masalları, bir düşünceyi güçlendirmek ya da örnek göstermek gayesiyle yeri geldiğinde anlatılır. Tekerlemeli bölümleri, yani döşemesi bulunmaz. Diğer masallara nazaran kısa anlatılardır. Hayvan masallarının motifleri fazla zengin değildir. En sık rastlanılan konuşan hayvan motiftir. Hayvan masallarının yazılı edebiyattaki ustası Fransız La Fontaine'dir. **Asıl masallar**; olağanüstü masallar ve gerçekçi masallar olarak ikiye ayrılmaktadırlar. Olağanüstü masalların içinde cinler, periler, devler gibi insanlardan çok farklı varlıklar bulunmaktadır. Gerçekçi masalların olayları ve kahramanları ise gerçeğe yakındır. Bu masalların kahramanları padişah, vezir ya da zengin kişilerdir. Özellikle Türk masallarında padişah ya da bu roldeki kahraman genellikle kötü ve halkına zulüm eden bir karakter taşır. Bu masallardaki iyi kahraman da padişahın küçük oğlu ya da kızı veya fakir ailelerin çocuklarıdır (Arıcı, 2004). **Fıkralar** ise okuyan ve dinleyeni eğlendirmeyi amaçlayan masal türüdür.

Aarne tarafından ortaya konulan üçlü sınıflandırma kendi arasında da ana ve alt dallara ayrılarak daha kolay faydalanılır hale getirilmiştir. Kataloğun diğer özellikleri şöyle sıralanabilir:

1. Tiplerin yarısından fazlası tek motifliydi.
2. Birden fazla motifli masalların sınıflandırılmasında güçlük çekilmekteydi.

Sınıflandırmanın;

- a. Önemli kahramana göre
 - b. Önemli olaya göre
 - c. Dikkat çeken bir zemine göre
- esas alınarak yapılması planlanmaktadır.

Aarne'nin tasnifi ölümüne kadar 10'a yakın memleketin masallarının sınıflandırılmasında kullanılmıştır (Demirbaş, 2006).

Aarne'nin tasnifini geliştiren Stith Thompson (1964) masallara beş başlığa ayırmıştır: hayvan masalları (1-299), asıl halk masalları (300-1199), güldürücü hikayeler-nükteli fıkralar (1200-1999), zincirlemeli masallar (2000-2399), sınıflamaya girmeyen masallar (2400-2499) (akt: Oğuz ve diğerleri, 2006; s.123-125).

Masal sınıflandırmasında kategorilere ayırma yanında konulara göre gururlandırma da denenmiştir. Profesör Volkov 1924 yılında yayınladığı “Masal” isimli eserinde masalları 15 konuya ayırmıştır. Birinci sınıf karışıklık, ikinci sınıf kahramanın özelliklerine, üçüncü sınıf kahramanların sayılarına göre, dördüncü sınıf olayların seyrindeki konulara göre ayrılmış ancak neye göre seçildiği belirtilmemiştir (akt: Günay, 1980; s.55). Genel olarak bütün masallar üzerine yapılan tasnif çalışmalarının yanı sıra Türk masallarının tasnifi üzerine de çalışmaları yapılmıştır. Bunlardan en önemlisi W.Eberhard ile P.N.Boratav’ın birlikte hazırladıkları “Typen Türkischer Volksmarchen”dır. Bu çalışmada 2500 masal metni incelenerek 378 tip tespit edilmiştir. Bunların motif sıraları, masalların yayılma alanları ve belirgin motifleri vs. sıralanmıştır. Eserin yapısı, Aarne-Thompson Katalogu’ndaki gibi değildir; yeni bulunacak tipler için boş numaralar bırakılmamıştır; yani masal tipleri 1’den 378’de bitmektedir. Bu da yeni bulunacak tiplerin yerleştirilmesini zorlaştırmaktadır. Bir eksiği de Aarne-Thompson Katalogu’ndaki fıkraların burada yer almamasıdır. Ancak eser bu alandaki boşluğu doldurmuştur. Bu katalog 23 ayrı konu üzerine kurulmuştur (Demirbaş, 2006). “Motif katalogu taslağı” diyebileceğimiz bu liste harf esasına dayalıdır (Sakaoğlu, 1999).

Güleryüz masalları halk masalları ve sanatsal masallar şeklinde sınıflandırmaktadır. Diğer sınıflamalardan farklı olarak ortaya koyduğu sanatsal masalları, halk masallarının aslına ya da benzerine uygun olarak oluşturulan masallar olarak tanımlamaktadır. Sakaoğlu (1999) ise Türk masallarını; İslamiyet dışı dönemin masalları, yazmalar, ilk basmalar, yabancıların çalışmaları, Türklerin derlemelerle başlayan bilimsel çalışmaları, dilliler, dergiler ve tezler, yeni dönem: üniversitelerdeki ilk masal çalışmaları olarak sınıflandırmaktadır.

Kıbrıs (2000), yapılış ve çıkış kaynakları bakımından masalların iki türünün bulunduğunu belirtmektedir. Bunlar; halk geleneğiyle oluşmuş folklorik nitelikli masallar ve yapay nitelikli-yazınsal masallar.

Halk geleneğiyle oluşmuş folklorik nitelikli masallar, başka bir deyişle halk masalları, halkın masal yaratma gücüyle oluşup toplumsal belleklerden süzülüp gelen ve folklorik nitelik taşıyan masallardır. Bağlı oldukları toplumların gelenek-görenek, yaşayış ve tarihiyle ilgili izleri ve ipuçlarını da içinde bulunduran bu masallar, önce halk arasında, sözlü edebiyat geleneğiyle anlatılmaya başlanmış, ardından araştırmacılar ve

kimi yazarlarca yazıya geçirilmiştir. Halk masallarının söyleyeni ve yaratıcı belli değildir. Konuları da oldukça yalın olup anlatım yönünden işlenmemiş, yerel ağız özelliklerini içinde barındıran ürünlerdir. Halk masallarının konuları oldukça çeşitlidir. Değişik insan ilişkilerine yer verilen bu masallarda genellikle çocukların karşılaştığı güçlükler, üvey ana-üvey çocuk kıskançlıkları, aile bireylerinin birbiriyle olan ilişkileri, kardeşler içinde en küçük ve saf olanın başarısı, anne-baba, kardeş sevgisi, yaşamın gülünç ve garip yönleri gibi konular ağırlıklıdır (Kıbrıs, 2000).

Yazınsal nitelikli masallar ise halk masallarının yeni bir biçim ve kurguyla oluşan masalları olabileceği gibi, sadece yazarın düş gücüyle ortaya çıkmış masallar da olabilir. Bu tür masalların konuları genellikle perilerdir. Konular gerçek dışı olaylar olup olaylar düşsel mekanlarda ve ülkelerde geçer. Kahramanlarsa sık sık olağanüstü olay ve durumlarla karşı karşıya gelen olağanüstü niteliklere sahip varlıklardır. Olaylar da tılsım, fal, büyü, gelecekte bilgi verme gibi giz nitelikleri taşıyan olaylardır. Genellikle birtakım düşünce ve davranışların telkin edilmeye çalışıldığı yazınsal masallarda kimi zaman toplumların çelişkili ve gülünç durumları da ele alınır. Halk masallarına göre yazınsal masalların anlatım ve estetik özellikleri daha ileridedir (Kıbrıs, 2000).

2.1.5. Masalların öğeleri

Bu araştırmada masal incelemeleri üzerinde durulacağından masalların kahramanları, mekanı, zamanı ve üslubuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1.5.1. Masal kahramanları

Masalların kahramanları: insanlar (padişah, tüccar, oduncu, keloğlan, Arap), hayvanlar (aslan, tilki, at, güvercin, papağan), bitkiler (ağaç, çiçek), maddi unsurlar, alet ve eşya (dağ, taş, mağara, kuyu, su, sofra, seccade, değirmen, ayna, çalgı), hayali yaratıklar (dev, cin, peri kızı), yalın fikirler (akıl, zeka, iyilik, kötülük, güzellik) gibi

akla gelen şeylerdir (Elçin, 1986). Masal metni içerisinde kahramanların her biri, masal dünyası içerisinde olağanüstü özellikler gösterir. Örneğin;

- İnsanlar: İnsan kahramanlar içerisinde bazıları, halktan kişilerin özelliklerini gösterirken bazıları da insanüstü özellikler gösterir. Bunlar arasında Yer Dinleyen'i (kulağını yere dayadığı zaman istediği kişinin konuşmasını dinleyen), Deniz Sömüren'i (denizdeki bütün suyu içen veya kırk kazan yemeği yediği halde, hala doymayan), Pırpır Uçan'ı (istediği yere bir uçaktan daha hızlı giden), mercimek veya parmak büyüklüğündeki çocuğu, güldüğünde yanağında güller açan, ağladığında gözlerinde inci mercan dökülen, bastığı yerlerden çayır çimen biten kızı, saçlarının yarısı altın, yarısı gümüş olan delikanlıyı sayabiliriz.
- Hayvanlar: Masallarda geçen hayvanları iki grupta değerlendirebiliriz: gerçek hayvanlar ve hayvan şekline giren diğer varlıklar.
- Gerçek hayvanlar: Gerçek hayvanlar daha çok hayvan masallarında görülür. Bu tür masallarda, çeşitli hayvanlar sembolize edilerek insanlara ders verme gaye edinildiği için her hayvanın sembolik bir anlamı bulunmaktadır. Örneğin tilki kurnazlığı, ayı ahmaklığı, kurt gücü, kuvveti, kaplumbağa azmi temsil eder. Bunun dışında kahramanlara yardımcı olan at, kedi, köpek, kuş, balık, karınca gibi hayvanlar da yer yer olağanüstü özellikler gösterir.
- Hayvan şekline giren diğer varlıklar: Genellikle periler hayvan şekline girerek, masallarda yer alırlar. Bunlar, insan gibi konuşup insan gibi hareket ederler. Bazen de insan kılığına girerler. Ayrıca büyü ya da beddua ile hayvan şekline giren insanlar da vardır. Bunların dışında, masallarda şekil değiştiren insan ve hayvanların çeşitli bitki veya eşya şekline girerek de olaylara katıldığı görülür. Bununla beraber, büyücü, cadı karısı, dev, yamyam, cin, peri gibi tipler de masallar içerisinde yer almaktadır.
- Masallarda sözü edilen kahramanların yanı sıra iyilik, kötülük, güzel, çirkin, akıllı, deli gibi soyut tipler de bulunmaktadır (Alptekin, 2003).

2.1.5.2. Masalda mekan

Masallardaki mekan tamamen gerçek dışı ülkelerdir. Bu nedenle masal çevreleri hiçbir coğrafi mekana bağlanamaz. "Kafdağı", "Yedi Derya Adası", "Çin-

Maçın" gibi. Haritada bulunmayan ülkeler veya "yerin yedi kat üstü" gibi hayalde tasarlanan yerler, masal kişilerinin sırf gerçek dışı çevrelerde yaşatılmış timsaller olduğunu gösterir (Güleç, 2002).

Bazen İstanbul, Erzurum, Isfahan, Halep gibi gerçek şehirlerin masallarda geçtiği olursa da bunlar sadece birer isimden ibarettir. Kahramanların bu şehirlerle ilgisi, ne zaman hangi semtte yaşadıkları açıkça bilinemez. Gözleme değil hayale dayanan tasvirler bulunmaktadır. Bu tasvirler dünyadan seçilen unsurlarla donatılmış fakat dünyada rastlanması imkansız olan bahçeler, saraylar, ırmaklar ve şehirlerdir (Güleç, 2002).

2.1.5.3. Masalda zaman

Masallardaki zamanın tarihi zamanla hiçbir ilgisi yoktur. Masallarda geçen pek uzun süreli zaman, ne kesin ne de yaklaşık olarak söylenebilir. Zaten masalların "evvel zaman içinde" ya da "bir varmış bir yokmuş" gibi döşemelerle başlaması, bizi hayal atmosferine sokarak geçen zamanı iyice belirsiz kılmak içindir (Güleç, 2002). Masallarda yer ve zaman kavramı bulunmamaktadır. Bir masalın ilk defa nerede, ne zaman ve kimin tarafından ibda edildiği (söylendiği) belli değildir. Bilinmeyen bir zamanda, malum olmayan bir yerde birisi tarafından söylenmiş, zamanla söyleyen unutulmuş ve masal topluluğun malı olmuştur (Oğuzkan, 1973; akt. Kıbrıs, 2000, s.34).

2.1.5.4. Masalda üslup

Sözlü halk verimi olan masallar, atalardan oğullara söz yolu ile geçmiştir. Usta masal söyleyiciler, onları her anlatışlarında biraz değiştirmişlerdir. Konusu aynı olan bir masalın yüzlerce değişik söyleyişi bulunabilir. Masalların anlatılışında ayrıntılara yer verilmez. Zaman ve mekanlar arasında büyük boşluklar bırakılır. Kırk yıl hatta bin yıllık zaman bir çift söz ile geçirilir (Güleç, 2002). Masalı öz geleneği içinde yaşatan ve yayan masalcıdan derlemiş ya da vaktiyle dinlemiş ve belleğinde tutmuş, sonra da

konusunda değişiklik yapmadan yazıya geçirmiş ve yayınlamış, olan ikinci bir tip "masalcı" bulunmaktadır (Boratav, 1988).

Masal anlatımında çok başvurulanan bir usul de biçim, şekil, kalıp değişimidir. İnsanlar ve diğer yaratıklar büyücülerin veya büyölü şeylerin hüneryiyle biçimden biçime girerler. Maceraya bu yeni kimlikleri ile katılırlar. Kötüler biçim değiştirerek taş kesilirler veya karga çalı gibi sevimsiz yaratıklar haline gelirler. Masalcı anlattığı olayın dinleyiciye gerçek dışı olduğunu bize sezdirmek, geçmiş ve uzak bir rüya ve hayal dünyasında yaşadığımızı hatırlatmak arzusıyla sık sık uyarlamalar yapar (Güleç, 2002).

2.1.6. Masalların bölümleri

Masalların türü ne olursa olsun masallarda genellikle üç bölüm bulunmaktadır. Bunlar: döşeme bölümü, gövde ve gelişme bölümü, sonuç bölümü.

2.1.6.1. Döşeme bölümü

Masalların baş kısmında yer alan, dinleyicinin ya da okuyucunun masal dinlemeye çağırıldığı bölümdür. Ancak bu çağırma kimi masallarda çok süslü, çok sanatlı bir biçimde yapılır. Döşeme, masalın giriş bölümüdür. Bu bölüme masal başı veya tekerleme de denilmektedir. Türk halk masallarında bu bölüm oldukça uzundur. Çok ustaca ve zekice geliştirilmiş olan döşeme bölümü, Türk halk masallarının en ilginç ve çocuklarında dinlerken veya okurken çok zevk duydukları bir bölümdür (Oğuzkan, 2006).

Toplumda yer alan zıtlıkların, gülünç durumların usta bir biçimde konu edildiğı döşeme bölümü çocukların ilgi ve istekle okudukları kısımlardır. Masallar bu bölümdeki söz ustalığı ile kendilerine dinleyici ya da okuyucu bulabilirler. Özellikle Türk masallarının döşeme bölümünde usta anlatıları bulunmaktadır (Kıbrıs, 2000).

2.1.6.2. Gövde ya da gelişme bölümü

Bu bölüm, masalı oluşturan ana olayın ve bu olayla ilgili ayrıntıların sunulduğu masalın en uzun bölümüdür. Döşeme bölümü bittikten sonra genellikle bu bölümde "Vaktiyle memleketin birinde", "Adamın biri", "Günün birinde", "Evvel zaman içinde", "Bir gün" gibi söz açıcı başlangıçlarla geçilir. Bu bölümde okuyucuyu heyecanlandıracak, okuma ya da dinleme isteğini artıracak gerilimler ve düğümler ortaya konmaktadır (Kıbrıs, 2000).

Gövde masalın olayları tasvirleri ve konuşmaları ile geliştiği ana bölümdür. Bu bölümde genellikle "bir varmış bir yokmuş", "günlerden bir gün" gibi sözlerle geçilir (Oğuzkan, 2006).

2.1.6.3. Sonuç bölümü

Sonuç bölümü masalın bitiş bölümüdür. Bu bölüme "üç elma" adı da verilir. Döşeme bölümüne göre çok kısa olan bu bölümde masalcı dua ederek sözlerine son verir. Bazı masalarda sonuç bölümünün bir efsane veya bir "kıssadan hisse" ile bağlandığı görülür (Oğuzkan, 2006). Masalcı bu bölümde sanki olayları yaşamış gibi masalın verdiği duygu haliyle dinleyenler de kimi zaman ödüllendirilir. Gökten düşen üç elmanın biri okuyucuya verilir. Bunun yanında bazen masallar da "Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine." şeklinde bitirilir. Hatta kimi zaman "Biz çıkalım kuru oduna." ifadesi ile masalın bitirildiği de olur. Buradaki kuru odun "kerevet" anlamına gelmektedir (Kıbrıs, 2000).

2. 2. İstendik Davranışlar ve Masal

2.2.1. İstendik davranışlar

Eğitim, dar ve teknik anlamıyla, "Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik yönde değişim meydana getirme süreci" (Ertürk, 1971) olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı gibi eğitim alan bireylerde, eğitim

sonunda bazı davranış kazanımları ya da davranış değişiklikleri gözlemleme beklentisi bulunmaktadır. Burada bahsedilen davranış değişikliklerine öğrenme adı verilmektedir (Tekin, 2008). Başka bir tanıma göre eğitim, bireyin yaşamını dengeli ve verimli bir biçimde sürdürebilmesini, içinde bulunduğu topluma yapıcı ve yaratıcı bir üye olarak katkıda bulunabilmesini sağlayan bir araçtır (Gökçe, 2002). Eğitim süreci içerisinde bireye olumlu davranışlar kazandırılabilmesi gibi, istenmeyen davranışların değiştirebilmesi de mümkündür. Bu tanımdan yola çıkarak eğitimin gerek insan ve gerekse toplum hayatında geleceği belirleyici olması nedeni ile büyük bir öneme sahip olduğu görülmektedir. Eğitilen bir birey hem kendisine hem de içinde bulunduğu topluma katkı sağlamaktadır.

Tanım ve açıklamalardan yola çıkarak; eğitim, insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci, bireylerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamalarına yardım etme süreci ya da bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla değişme meydana getirme süreci olarak tanımlanabilir ve bu tanımlardan eğitimin "süreç", "davranış değişikliği" ve "yaşantı" kavramlarını taşıdığını görülebilmektedir.

Eğitimin içerisinde yer alan süreç insan yaşamının belli bir kesitini değil, tamamını içine almaktadır. Başka bir anlatımla eğitim, doğumdan ölüme kadar devam eden bir süreci kapsamaktadır. Bu süreç içerisinde bireylerde "formal" ya da "informal" eğitimler meydana gelebilmektedir (Özdemir, 2012).

Formal eğitim, kurumsallaşmış ve amaçlı eğitimidir. Daha önceden planlanmış, programlı ve kasıtlı davranış değişikliği meydana getirme sürecidir. Belli bir zaman ve ortamda gerçekleştirilir. Okullar, formal eğitimin gerçekleştirildiği ortamlardır (Şişman, 2007).

İnformal eğitim ise bireyin içerisinde bulunduğu ortamda kendi kendine sistemsiz ve denetimsiz bir şekilde kültürlenmesidir. Bu kültürlenme olumlu yönde olabileceği gibi olumsuz yönde de olabilir (Özdemir, 2012). Bu anlamda bakıldığında informal eğitim doğal ortam içerisinde kendiliğinden oluşmaktadır, planlı ve programlı değildir, öğreticileri profesyoneller değildir, olumlu ve olumsuz yönde gelişme olabilir, yer veya eğitim gerçekleştiği ortam belli değildir (Özdemir ve diğerleri, 2004).

İnformal eğitimin özellikleri incelendiğinde, bireyin ailesinden, çevresinden planlı olmayan bir şekilde edindiği davranış değişikliği süreci, olduğu görülmektedir. Formal eğitime başlayana (okula başlayana kadar) çocukların edinmiş olduğu birçok

davranış değişikliği informal yollarla çocuğa kazandırılmaktadır. Bu davranış değişikliklerinin içerisinde koşma, yüzme, atlama gibi psikomotor davranışlar bulunduğu gibi akıl yürütme, şefkat, yardımseverlik, hoşgörü gibi bilişsel ve duyuşsal davranışlar da bulunmaktadır. Bu bağlamda incelendiğinde çocuğa informal yolla istendik davranış kazandırılma yollarına odaklanılması gerekmektedir.

Bu araştırmada çocuklara kazandırılması planlanan istendik davranışlardan toplumsal değerler üzerinde durulacağından öncelikle değerlerin genel özellikleri açıklanmıştır:

- ✓ Değerler, inançlardır ve etkinlik kazandıklarında duygularla iç içedirler.
- ✓ Değerler, bireyin amaçlarıyla ve bu amaçlara ulaşmada etkili olan davranış biçimleriyle ilişkilidirler.
- ✓ Değerler, toplum yaşamımız üzerinde etkilidir. Örneğin, itaatkârlık değeri, işte ya da okulda, aileyle, arkadaşlarla ya da tanımadığımız kişilerle olan ilişkilerimizin tümünde geçerlidir.
- ✓ Değerler, davranışların, inançların ve olayların seçilmesini ya da değişimini yönlendirir.
- ✓ Değerler, taşıdıkları öneme göre kendi aralarında sıralanırlar. Sıralanmış bir değerler kümesi, değer önceliklerini belirleyen bir sistem oluşturur. Değerler kısaca, insan hayatını etkileyen ve önem verilen düşüncelerdir (Kağıtçıbaşı ve Kuşdil, 2000; Doğanay, 2006).

Bireylerin hem kendi yaşamı hem de toplumla olan ilişkilerini düzenleyen değerler sistemini kazanmaya kişiler küçük yaş gruplarında informal bir şekilde kazanmaya başlarlar. Okul çağına gelmiş bir çocuğun birçok değere nispeten sahip olması beklenmektedir. Bu değerler; alçakgönüllük, çalışkanlık, dürüstlük, güvenilirlik, sorumluluk, cömertlik, aileye bağlılık, yardımseverlik, temizlik olarak sıralanabilir.

Bu değerlerin erken yaşlarda çocuklara kazandırılmasında; büyüme çağına olan çocuğun olgunluğa erişinceye kadar kendini tanımasında, çalışan, iyi yürekli, adil, yardımsever, sosyal ve kültürel çevreye uyum sağlayan bir birey olarak yetişmesinde masallar, çok önemli birer araç olarak karşımıza çıkarlar (Kaya, 2000).

2.2.2. Masalların eğitsel işlevleri ve ileti dizini

Boratav (1988) tarafından masal "hayali hikaye" olarak tanımlanmaktadır. Masalların insanı özellikle çocukluk döneminden başlayarak hayata hazırlayan, içinde yaşadığı kültürel ortamda kendine güvenen bir birey olarak yetiştirme amacını taşıyan araçlar olduğunu vurgulayan Boratav (1988) masalın bu işlevini ileti yoluyla gerçekleştirebileceğini belirtmektedir. Buradaki ileti, masalın okuyucu ya da dinleyiciye vermek istediği mesajdır.

Yavuz (1997) gerçekleştirmiş olduğu çalışmasında masallardaki iletiler üzerinde durmuş ve masalların odaklandıkları iletilere göre masallardaki iletileri beş başlık altında toplamıştır. Masallardaki iletiler şu şekildedir:

- Etik iletiler
- Psikolojik iletiler
- Sosyolojik iletiler
- Ekonomik iletiler
- Diğer iletiler (Yavuz, 1997).

Masalların vermek istedikleri mesaj, esasında tek bir iletiye odaklanmamaktadır. Örneğin bir masal sadece toplumsal mesaj vermekte, diğer ileti türlerini içinde barındırmamakta, ifadesi doğru değildir. Bu sınıflandırmada esas olan masalın ağırlıklı olarak vermek istediği iletidir. Yavuz (1997) beş başlık altında toplamış olduğu iletileri, 19 ana başlık ile 162 ara başlıkta sınıflandırmıştır.

a. Etik İletiler: Masalda ağırlıklı olarak verilmek istenen etik ilkeler yalan ile dürüstlük alt ilkeleri doğrultusunda başlıklandırılmıştır.

- *Yalan*
 - Yalan söylemek insanın başına çok sorun açar, her yalan yeni bir yalanı doğurur.
 - Yalan söylemek, gerçekleri saklamak çok yanlış bir davranıştır. Kişinin kendisine zarar verir.
 - Yalan söyleyerek insanları arkadan vurmak doğru bir davranış değildir.

- *Dürüstlük*

- Dürüst olanlar her zaman kazanır, dürüst olmayanlar kaybeder.
- Yapılan işlerde dürüst davranılırsa, başa gelebilecek birçok tehlike önlenir.
- İnsan doğru davranmazsa kendi kazdığı kuyuya kendisi düşer.
- İnsanın başkalarını aldatarak kazanç sağlaması yanlış bir davranıştır.
- Olaylar karşısında gerçekçi davranılmalı, yapmacılıktan uzak durulmalıdır.
- İnsan yerine getiremeyeceği sözü vermemeli, verilen söz tutulmalıdır.
- Birtakım hilelere başvurarak başkalarının sırtından geçinenler, gün gelir kendileri acınacak hâle düşerler.

b. Psikolojik İletiler: Masalda çocuklara sabır kararlılık, umut şans, kıskançlık, iyilik-kötülük, haklılık-haksızlık, zeka dikkat, paylaşım, bağışlayıcılık incelik, dostluk sevgi saygı alt başlıklar halinde iletiler verilmektedir.

- *Sabır, kararlılık*

- Eğer insanoğlu isterse her güçlüğün üstesinden gelebilir.
- Zorluklar karşısında pes etmemeli, azimle ve kararlılıkla mücadele edilmelidir.
- Hayatta insanın başına her türlü acı gelebilir. Bu acılara karşı dayanıklı olunmalıdır.
- Kötü olayları bile sabrederek karşılamamanın sonu mutlaka güzeldir.

- *Umut, Şans*

- İnsan bazen hiç beklemediği güzel tesadüflerle karşı karşıya kalabilir.
- Şans iyi değerlendirilmelidir.
- Şans en beklenmedik anda insana gülebilir.
- Hayatta bazı olumsuzluklar olsa bile kişi hiçbir zaman Allah'tan umudunu kesmemelidir.

- *Kıskançlık*

- Kıskanç insanlar hem kendilerini hem de çevrelerindeki üzerler.
- Kıskançlık ve hırs sonunda kişinin kendisine geri döner.
- Başarı ve beceri kıskançlık uyandırabilir.

- *İyilik-Kötülük*

- İyiler iyilik yaparak kötüler de kötülük yaparak yapmış olduklarının karşılığını mutlaka görürler.
- Kötülerin yanı sıra iyiler de vardır ve Allah iyilerin yardımcısıdır.
- Kötülük cezasız kalmaz, iyilik kötülüğü yener.
- İyiler iyilik, kötüler kötülük bulur.
- İyi huylu olmalı ve herkesle iyi geçinmelidir.

- *Haklılık-Haksızlık*

- Haksızlığa uğrayanlara destek olmak gerekir.
- Kişi kendi hakkıyla kazandığının tadını hiçbir şeyde bulamaz.
- Haksızlık yapan yalnız kalır ve mutsuz olur.

- *Zekâ, Dikkat*

- İnsanları iyi tanımalı, tanımadığımız insanlara karşı dikkatli olmalıyız.
- İnsan tanımadığı kimselerle fazla samimi olmamalıdır.
- Kimseye karşı önyargılı olunmamalıdır.
- Zekâ ve aklını iyi kullanma kaba gücü yener ve en karmaşık sorunları bile çözer.
- Zekâ ve yetenek zenginlikten daha önemlidir.
- Toplumda arabozucu kişiler vardır ve bunlara karşı dikkatli olunmalıdır.
- Aklını iyi kullanmak, kişinin başına gelebilecek felaketleri daha kolay çözmesini sağlar.

- *Paylaşım*

- Aile fertleri birbirleriyle her şeyi paylaşmalı, daima birbirlerinden haberdar olmalıdırlar.
- Çok bencil, hırslı ve açgözlü olmak insanı canından edebilir.
- Malın az da olsa paylaşmayı bilmelisin.

- *Bağışlayıcılık, incelik*

- Bağışlamak yüce bir duygudur.

- Bazı yöneticiler çok bağışlayıcı olmadıkları için bunun cezasını misliyle öderler.
- *Dostluk, sevgi, saygı*
 - Ana–babaya karşı saygılı davranılmalıdır.
 - Yaşlılara karşı saygılı olunmalı, hürmetli davranılmalıdır.
 - Bazen hayvanların dostluğu insanlarınkinden daha güçlüdür.
 - Bir işe başlarken sevgiyle başlanırsa o işin verimi yüksek olur.
 - Anneler çocuklarına karşı daha duyarlı ve özverilidirler.
 - Seveni sevdiğine vermekten yana olunmalıdır. Seven iki insanı ayırmak doğru değildir.
 - İnsan sevdiği için birçok fedakârlıklar yapabilmelidir.

c. Sosyolojik İletiler: Masalların toplumun genel yapısına yönelik vermek istedikleri mesajlar da bulunmaktadır. Bunlar aile ve yönetici alt başlıkları halinde ele alınmaktadır.

- *Aile*
 - Anneler hiçbir zaman evlâtlarının kötülüğünü istemezler.
 - Ailede ben duygusu yerine biz duygusu ile hareket edilmelidir.
 - Çocuklar anne– babalarının sözünü dinlemelidirler.
 - Birlikte yaşayan kardeşler daha mutlu ve güvenli olurlar.
 - Üvey anneler çocuklara kötü davranışlar bile babalar çocuklarını onlardan korumalıdır.
- *Yönetici*
 - İnsan padişah bile olsa gücüne ve yetkisine dayanarak haksız işler yapmamalıdır.
 - Yöneticiler verdikleri sözü tutmalıdırlar.

d. Ekonomik İletiler: Masallar bünyesinde fakirlik ve zenginlik kavramlarını da işlemektedir. Bu doğrultuda masalların ekonomik iletileri paranın gücü ile ekonomik dayanışma çerçevesinde ele alınmaktadır.

- *Paranın Gücü*
 - Gözünü para hırsı bürümüş insanları kötü bir son beklemektedir.
 - Paranın açamayacağı kapı yoktur.
 - Çalışan kazanır, para çalışanındır.
 - Paraya çok değer verenler, onu elde etmek için her şeyi yaparlar.
- *Ekonomik dayanışma*
 - İnsanlar ihtiyaçları kadar para harcamalı, fazlasıyla fakirlere yardım etmelidirler.
 - İnsanın değeri sahip olduğu parasıyla değil, iyi niyeti ve güzel ahlâkı ile anlaşılır.
 - İnsan hayatında paradan daha değerli olan ailedir.

e. Diğer İletiler: Masallar etik, psikolojik, sosyolojik ve ekonomik ileti sınıflandırılmasında yer almayan mesajları da içinde barındırmaktadır. Bu iletiler şu şekilde belirtilebilir:

- İnsan daima temiz olmalıdır.
- Kişi kendine güvenmeli, fiziksel özelliklerinden ötürü kaygı duymamalıdır.
- Cömertlik dinimizin de önem verdiği bir değerdir.
- İnsanlar üzerlerine aldıkları görevlerinin bilinci ile hareket etmelidirler.
- Bir olayı tam olarak incelemeden inat etmek daima zarar getirir (Yavuz, 1997).

Masalların okuyan ya da dinleyen kişilere vermek istediği geniş çaplı iletiler olduğu görülmektedir. Bu iletiler ailenin nasıl olması gerektiğinden yardımlaşmaya, dürüstlükten cömertliğe kadar çok fazla istedik davranışı içerisine almaktadır. Dolayısıyla masalların içerisinde harmanlaşmış bu iletilerin henüz okula başlamamış çocukların eğitiminde önemli bir etkisi olduğu şüphesizdir.

Masalların söz konusu iletileri çocuklara aktarabilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Masalların taşınması gereken nitelikler şu şekilde sıralanabilir:

- Öncelikle masal yalın bir dille, akıcı ve açık bir anlatımla sunulmuş olabilir.
- Olaylar canlı ve hareketli olmalıdır. Konuşmalara da yeterince yer verilmiş olabilir.
- Döşeme bölümündeki söz dizimi akıcı, ilgi çekici olmalı, düğüm bölümü ustaca işlenip, olaylar beklenmedik biçimde sonuçlandırılmalıdır.
- Masalların çocuklar için eğitici olması gerektiği denli eğlendirici de olmaları gerekir.
- Betimlemeler, kahramanların tutum ve davranışları, beğenileri; çocuklarda iyilik, güzellik, yardımseverlik ve dayanışma gibi istendik duyguların, düşüncelerin gelişmesine katkıda bulunmalıdır.
- Anlatılacak masal öğrenci ve sınıf ortamına uygun bir masal olmalıdır.
- Bozulmuş, yozlaşmış, çocuğun düş kurma-muhayyile gücünü kötüye kullanıcı öğelerden oluşan, konusu ve kahramanları çocukları korkutacak nitelikte kötümserlik öğelerine masallarda yer vermekten kaçınılmalıdır.
- Konuları çocuklarca yanlış anlaşılacak, örneğin kadını küçümseyen, toplumun inançlarına ters, kadercilik anlayışına yaslanan masallara çocuk eğitiminde yer verilmemelidir (Kıbrıs, 2000; Oğuzkan, 2006).

Benzer şekilde Gökşen (1985) de masalların içerik özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

- İyi bir masal her şeyden önce güzel bir heykel veya tablo gibi çocuğu büyüleme, her türlü güzellik duygusunu geliştirme amacı gütmelidir.
- Masal, çocukları neşelendirmeli, onların ruhlarını beslemelidir. Çocuklara iyilik ve yiğitlik duygularını aşılmalıdır.
- Masal okutur veya anlatılırken şahsa, yer ve zamana uygun bir seçme yapmalıdır.
- Bozulmuş, özünü kaybetmiş, sahteleştirilmiş masallardan kaçınılmalıdır. Çocuğun muhayyile gücünü, hareket eğilimlerini, heyecanlarını kötüye kullanan ejderha, hortlak, şeytan masallarından eğitsel bir sonuç beklenmemelidir.
- Masal konularının, çocuklarla yanlış anlaşılacak yolda olmamasına dikkat edilmelidir. Kadını küçümseyen, toplumun inançlarına aykırı, uyuşukluk düşüncelerine dayanan masallar verilmemelidir (akt: Gürel ve diğerleri, 2007; s.53).

2.2.3. Masalların çocuk eğitimindeki önemi

Masalın çocuğu hayatın gerçeklerinden uzaklaştırdığını, yanlış inançlara sürüklediğini, doğru ve mantıklı düşünme alışkanlığının gelişmesini engellediğini belirten bazı araştırmacılara göre çocuğa masal anlatılması ya da okunması zararlıdır. Buna karşın "İnsanı hayvandan ayıran tebessümden ziyade hayaldir. İnsanın hayvana üstünlüğünü sağlayan hayaldir." sözleriyle France masalın çocuğun hayal dünyasında, dolayısıyla birçok gelişim alanında, olumlu katkılarının bulunduğunu belirten araştırmacılar da söz konusudur (Kantarcıoğlu, 1991).

Sözlü edebiyat ürünlerinin içinde önemli bir yeri olan masallar; dil ve anlatımlarının akıcılığı, rengi, kapsamlarının genişliği, olayların olağanüstülüğü, kahramanlarının aklar-karalar, iyiler-kötüler olarak iki kutupta toplanmalarıyla, halk içinde haklı bir önem kazanmışlardır. Halka yönelik iletilerinden ve bu iletilerden oluşan eğitimsel işlevleri ile dil özellikleri sayesinde masalların halk üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır (Yavuz, 1997).

Çocukların anadilini öğrenmesine, kullanmasına ve zenginleştirmesine yardımcı olan masallar, aynı zamanda da iyi bir eğitim-öğretim araçlarıdır. Daha okula gitmeyen okul öncesi çağındaki çocukların, duygu ve düşüncelerini besleyen masallarla birlikte, okuma istekleri de artacaktır. Ancak bu masalların çocuklarda beklenen davranış değişikliklerini ve gelişmeleri sağlayabilmesi için birtakım olumlu nitelikleri taşıması gerekmektedir (Kıbrıs, 2010).

Masal, çocuğun daha okuma yazmayı öğrenmeden önce tanıştığı ilk yazınsal eserdir. Masalların yaşamımızda ne kadar önemli olduğunu söylememize gerek yok sanırım ama yine de Dickens'in "Benim ilk aşkım Kırmızı Başlıklı Kız'dı. Biliyorum ki Kırmızı Başlıklı Kız'la evlenebilseydim, dünyanın en mutlu insanı ben olurum." (Kurt, 2000) sözleri, çocukluğumuzda dinlediğimiz masalların bizi ne denli etkilediğini çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır (Kuzu, 2006).

Masallar çocuğun anadilini öğrenmesini ve kullanmasını zenginleştirdiği gibi bir eğitim aracı olarak da kullanılmaktadır. Küçük yaşlardan itibaren anlatılan masallar, çocuklarda okuma isteği uyandırır (Gürel ve diğerleri, 2007).

Çocuklar masal kişileriyle kendisini özdeşleştirerek; kendini tanıma ve değerlendirme, davranışlarını olumlu yönde değiştirebilme, toplumsallaşma, uygar

davranışlar kazanma, toplumla uyum içinde olma, ulusal ve evrensel değerleri tanıma ve özümseme olanağı bulabilir (Görgü, 2006).

Dil becerilerinin temelinin atıldığı ilk çocukluk döneminde çocukların masala karşı yoğun bir ilgisi bulunmaktadır. Başlangıçta dinlediği masalları sözlü olarak anlatmaktan zevk alan çocuklar, ilköğretimin ilk yıllarında bunları kendi baslarına okuma ve yazıya dökme gereksinimi duyarlar. Bu nedenle masal, temel dil etkinlikleri ve yaratıcı çalışmalar için elverişli bir araç durumundadır (Çetinkaya, 2007). Bunun yanı sıra çocuklara ana dilinin en güzel örneklerini sunan, edebî zevki tattıran ve hayal güçlerini geliştirme olanağı sağlayan ilk tür masallardır (Çetinkaya, 2007).

Masal, öykü ve şiirler, çocukların duygu ve duyularının eğitimi en kolay, en hızlı, en etkin yoldur. Milattan önceden bu yana edebî ürünler ve çocuklar üzerinde çalışmalar yapılmış, Platon milattan önceki yıllarda masal ve efsanelerin çocuklara anlatılması gerektiği konusunda sorgulamalarda bulunmuştur (Yener, 2006).

Okulöncesiinden yükseköğretime eğitimin her aşamasında kullanılabilen masallar, eğitici ve öğretici bir araçtır. Masallar ile evrensel değerler kolayca öğrenilebilir ve temalar güncelleştirilerek eğitimde kullanılabilir. Çünkü masallar hayal dünyasının zenginliğinin yanı sıra içinde barındırdığı öğretileri, her çağa uyarlanabilen konuları bulunmaktadır (Dilidüzgün, 2003). Temelde çocuklar için yazılmamış olsalar bile, bugün çocuk edebiyatının içinde değerlendirilen masallar, yetişkinler tarafından da sevilerek okunmaktadır ve eğitimin her aşamasında kullanılabilmektedir. Masallar sayesinde çocuk küçük yaşta bazı değerleri öğrenip, bunları korumayı ve yaşatmayı kendisine hedef edinebilir (Kuzu, 2006).

Yavuz (1997) insanoğlunun yaşam gerçeğini, çözüm önerilerini, beklentilerini masal olaylarına ve masal kahramanlarına yükleyerek anlattıklarını belirtmektedir. Gayton, "Bir halkın mitolojik sistemi, genellikle onların eğitim sistemidir ve bir akşam masalını dinleyen çocuklar, bizim modern dershanemizde, altıncı sınıf öğrencilerinden daha az olmayan ölçüde, geleneksel bilgi ve davranış öğrenmektedirler." sözüyle masalların çocuklar üzerindeki etkisini vurgulamaktadır (Görgü, 2006).

Günümüz bilim hayatında mit ve masal incelemeleri, çocukların ve gençlerin zihin ve ruh gelişimi için temel araçlardan birisi haline gelmiştir. Çağdaş pedagoji, mit ve masalların yeni neslin dünyayı ve gerçekleri doğru yorumlamasına, doğayı ve insanı gerçekliği içinde kavramasına, bilimsel düşünceye ve yaratıcılığa hazırlamasına imkan

verdiği, kısaca, onların düşünce ve ruh gelişimlerine katkı sağladığı kaynaklara yönelmiş olması, mitlerden ve masallardan eğitimde en üst düzeyde yararlanmanın yollarını araması bunun çok açık kanıtlarıdır. Pedagoglara göre masalın temel olarak dört fonksiyonu vardır: 1) Eğlence fonksiyonu, 2) Psikolojik fonksiyonu, 3) Eğitim fonksiyonu, 4) Toplum hayatına hazırlama fonksiyonu (Akdeniz, 2006).

Popet ve Roques (2002)'e göre masal yoluyla anlatma becerisi kazanan çocukların zihinsel, dilsel, anlatısal ve toplumsal olmak üzere dört tip etkinlik gelişir. Özellikle okul öncesi çocuklara seslenen ve yazınsal bir tür olan masal, gerçek bir kültürel gelişmenin garantisidir. Masalın sözlü olarak anlatılması, kültürel öğelerin edinilmesi yoluyla çocuğun düş dünyasını besler ve toplumsal yaşama katılmasını sağlar (akt: Aslan, 2006; s.189).

Çocukları eğlendirmeyi, düşündürmeyi, çocukların okuma alışkanlığı edinmesini hedefleyen nitelikli masal kitapları, çocukların kişilik gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır (Sürmeli, 2006).

İlk bakışta masalların yalnızca çocukları eğlendirmek için yazıldığını düşünebiliriz. Kalıplaşmış karakterler, olanaksız durumlar, konuşan hayvanlar, her defasında mutlu gelişen sonlar masalların vazgeçilmez nitelikleridir. İkinci bir bakış masal metnine gizlenmiş bir ya da birkaç ders bulunduğunu ortaya koyar. Yabancılarla konuşmamak, tembellik yapmamak, büyüklerin sözünü dinlemek... Diğer edebiyat türlerinden farklı olarak masallar, çocuğu kendi kişiliğini keşfetmeye yönlendirirler, karakterinin gelişmesi için ne tür deneyimlerin gerekli olduğunu ortaya koyarlar. Masallar, onları çeşitli yaşam zorlukları esnasında da yönlendiren bir yöntemdir (Kaplan, 2012). Çocuklara sunulacak masalların dil, düzeyi konu, aktarılış biçimi gibi bakımdan istendik özellikleri taşımaları son derece önemlidir (Konedralı ve diğerleri, 2006).

2. 3. Yücel Feyzioğlu

Çocuklara duyarlılık kazandırılmasında önemli bir araç olarak kullanabilecek masalların toplumsal nitelikleri taşıması gerekmektedir. Bu bağlamda çocuklar istendik davranışları kazanabilecektir. Bu araştırmada Yücel Feyzioğlu tarafından kaleme

alınmış masalların toplumsal değer davranışlarını ne derece taşıdığının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda Yücel Feyzioğlu'na ilişkin bilgilere de yer verilmiştir.

1946'da Kars'ta doğdu. Kars'ın karlı, soğuk uzun kış gecelerinde, babasının arkadaşlarıyla roman okuduğu bir ortamda büyüdü. Türkiye'de Öğretmen Okulu'nda okudu, 1972'de Almanya'ya gitti. Almanya'ya gidişini şu şekilde belirtmektedir:

"1965 yılında Kars-Susuz- Kazım Karabekir İlköğretmen Okulunu bitirdim. Ancak 1971 yılına kadar öğretmenlik yapabildim. Yayımladığım ilk hikâye kitabımdan ve Arpaçay'da Türkiye Öğretmenler Sendikası kuruculuğu yapmamdan ötürü askeri yönetim beni görevden alıp sıkıyönetim mahkemesinde cezalandırdı. Ben de 1972 yılında bu yurdu terk edip Almanya'ya gitmek zorunda kaldım. Her melanette bir hayır olduğuna inanırım. İyi ki ceza vermişler, diller öğrendim, masallara yönelme zorunluluğunu orada kavradım (Feyzioğlu, 2013)."

Goethe Enstitüsü'nde dil eğitimi gördü. Andersson Yazarlık Akademisi'ni bitirdi. Öğretmenlik yaptı. 1985'ten beri serbest yazmaktadır. Yazdığı kitaplarla, yurtdışındaki çocuklarımızın Türkçeyle, kültürümüzle bağ kurmasına katkıda bulundu. Ders kitapları var. Masallar derliyor, masal kitapları yayımlıyor. Okullarda, televizyonlarda masal programları yapıyor, yirmi kitaplık büyük bir "Türk Dünyası Masalları" dizisi üzerinde çalışıyor. Bunlardan dokuzunu yayımladı. Almanca ve Flamancaya çevrilmiş masal kitapları da bulunmaktadır. Alman Yazarlar Birliği" (VS) üyesidir, "Kıbrıs-Balkanlar-Avrasya Türk Edebiyatları Vakfı" (KIBATEK) Almanya Temsilcisidir.

Yücel Feyzioğlu, yazdığı kitaplarla, yurtdışındaki çocukların Türkçe okumasını, kültürü ile bağ kurmasını sağladı. Çocuklar için hazırladığı çağdaş ders kitaplarını batı kalitesine ulaştırdı. Yazdığı "Keloğlan" masal dizisi çeşitli dillere çevrildi, ilgiyle karşılandı. Şimdiye dek 26 masal, öykü, roman ve ders kitabı, Almanya ve Hollanda radyolarında öykü ve oyunları yayımlandı.

Aldığı Ödüller: 1979, "Uğultu" ile "Sanat Emeği" roman ödülünü, 1986-87, Gençlik çalışmasıyla "Yunus Nadi Röportaj Ödülü" ikinciliğini aldı. 1987, Gladbeck Gülmece Ödülü seçkisine girdi. 1992, "Kırmızıfare" öykü ödülünü, 1997, "Ömer Seyfettin" öykü özel ödülünü, 2001 yılında "Göçün 40. Yılı" nedeniyle açılan yarışmada, "Anadili Gerekli mi?" denemesiyle, Cumhuriyet gazetesi, birincilik ödülünü aldı. 2002, "Sihirli Limon" adlı kitabı NRW Eğitim ve Bilim Bakanlığının 20 kitaplık seçkisine alınarak bütün çocuklara, okullara ve ailelere tavsiye edildi. 2003, TRT

İNT'in açtığı "AB/Türkiye ilişkileri" konulu yarışmada "Danışman" adlı öyküsü ile birinci oldu.

Son olarak Türkiye'de "Anarbay" adlı romanı ile "Tarih Boyunca Dünyayı Sarsan Doğal Felaketler" adlı iki kitabı, Bonn'da ise Free Pen Verlag tarafından „Die Zauberzitnone – Sihirli Limon“ adlı masalı iki dilde yayımlandı (Yücel Feyzioğlu Web, 2014).

III. BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren örnekleme, veri toplama aracına ve verilen analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada çocukların birçok alanda gelişimi için önem teşkil eden masal metinlerinin onlar için istendik davranışları ne derece taşıdığının, bu davranışları kazandırmaya yönelik ifade/motif ya da olayların ne derece yer aldığının belirlenmesi amaçlandığından araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman araştırması yöntemine örnektir.

Nitel araştırma, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek 2006). Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ise araştırmada video, film, resim, program, rapor gibi belgelerin incelenmesini kapsamaktadır. Bu yöntem hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı analizleri kapsar. Hangi dokümanın araştırmada analiz edileceği, araştırma problemi ile ilgilidir. Doküman analizinin tepkiselliğin olmaması, uzun süreli analiz olması, örneklem büyüklüğü, bireysellik ve özgünlük gibi önemli artıları vardır. Dokümanların orijinal, anlaşılır, güvenilir, inandırıcı ve temsil edici özelliğe sahip olması gerekir (Yıldırım ve Şimşek 2006).

3.2. Evren ve örneklem

Bu araştırmada masal kitaplarının çocukların değerler eğitimindeki önemi üzerinde çalışıldığından araştırmanın evrenini masal kitapları oluşturmaktadır. Bu masal kitapları içerisinden Yücel Feyzioğlu tarafından kaleme alınmış masal kitapları seçilerek araştırmada incelemesi gerçekleştirilmiştir. Yücel Feyzioğlu'nun on bir masal kitabı araştırma kapsamında değerlendirilmiştir. Bu masal kitapları;

- Aldar Köse
- Alp ile Asamat Köprüsü
- Cırttan ile Çilbik
- Dimitraş ile Pıtıraş
- Er Tapıldı
- İristu ile Akkağan
- Keloğlan ile Kahkaha Hanım
- Murkumomo ile Çomotay
- Pürüş Batur ile Aksıla
- Serçe Koyun Avlarken
- Yartı Kulak

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada masal kitaplarının çocuklara istendik davranışları kazandırma açısından değerleri ne derece taşıdığının belirlenmesi amacıyla öncelikle değer incelemeleri gerçekleştirilmiştir. Özellikle 0-6 yaş grubunda çocuklara kazandırılacak değerlerin tespit edilmesi amacıyla literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Değerler eğitimi üzerinde gerçekleştirilen çalışmalar incelenmiştir. Konu alan uzmanlarının da görüşleri alınarak masal incelemelerinde kullanılmak üzere Tablo 3.1'de yer alan kontrol listesi hazırlanmıştır.

Tablo 3.1. Masalların istendik davranışları kazandırma düzeylerine ilişkin kontrol listesi

İletiler	Davranışlar	Evet	Hayır	Örnek ifadeler
Etik iletiler	Güvenilir olmak			
	Adaletli olmak			
Psikolojik iletiler	Yardımseverlik			
	Çalışkanlık			
	Alçakgönüllülük			
	Cesaretli olmak			
	Fedakârlık			
	Azimli olmak			
	İyi niyetli olmak			
	Merhametli olmak			
	Sabırlı olmak			
	Sorumlu olmak			
Sosyolojik iletiler	Aileye önem vermek			
	Misafirperverlik			
	Vatanseverlik			
Diğer iletiler	Yerinde konuşmak			
	Başkanlarının üstünlüğünü kabul etmek			
	Dünya ile ilgili bilgili olmak			
	Düzenli olmak			
	Geleceğe dair kaygı taşımak			
	Olaydan ders çıkarmak			
	Tatlı dilli olmak			
	Uğurlamak			

Tablo 3.1’de yer alan bilgiler incelendiğinde, alan yazını taraması sonucunda özellikle 0-6 yaş grubu çocuklarına kazandırılabilir dört ileti kapsamında 23 değer tespit edilmiştir. Tablo’ 3.1’de yer alan kontrol listesi her bir masalın incelemesinde kullanılmış bu sayede hem her bir masalın değerleri ne derece taşıdığı belirlenmiş hem de Yücel Feyzioğlu'nun kitaplarında ağırlıklı olarak işlenen değerlerin tespit edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi; yazılı, sözlü bir metni veya sembolü analiz edip rakamlara dönüştürerek, bu rakamların üzerinden yoruma gitmek, diğer bir deyişle rakamları tekrar söze dönüştürmek olarak da tanımlanabilir. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan

veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar keşfedilebilir. Veriler tanımlanmaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekler ortaya çıkarılmaya çalışılır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verilerin belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmesi ve düzenlenerek yorumlanmasıdır. Amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramlaştırılması, daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

IV. BÖLÜM

4. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde Yücel Feyzioğlu tarafından kaleme alınan masal metinlerinin çocuklar için istendik davranışları ne derece taşıdığı, bu davranışları kazandırmaya yönelik ifade/motif ya da olayların masal kitaplarında ne derece yer aldığı; alt problemler çerçevesinde raporlaştırılmıştır.

4.1. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında istendik davranışlara yönelik iletiler ne sıklıkta yer almaktadır?

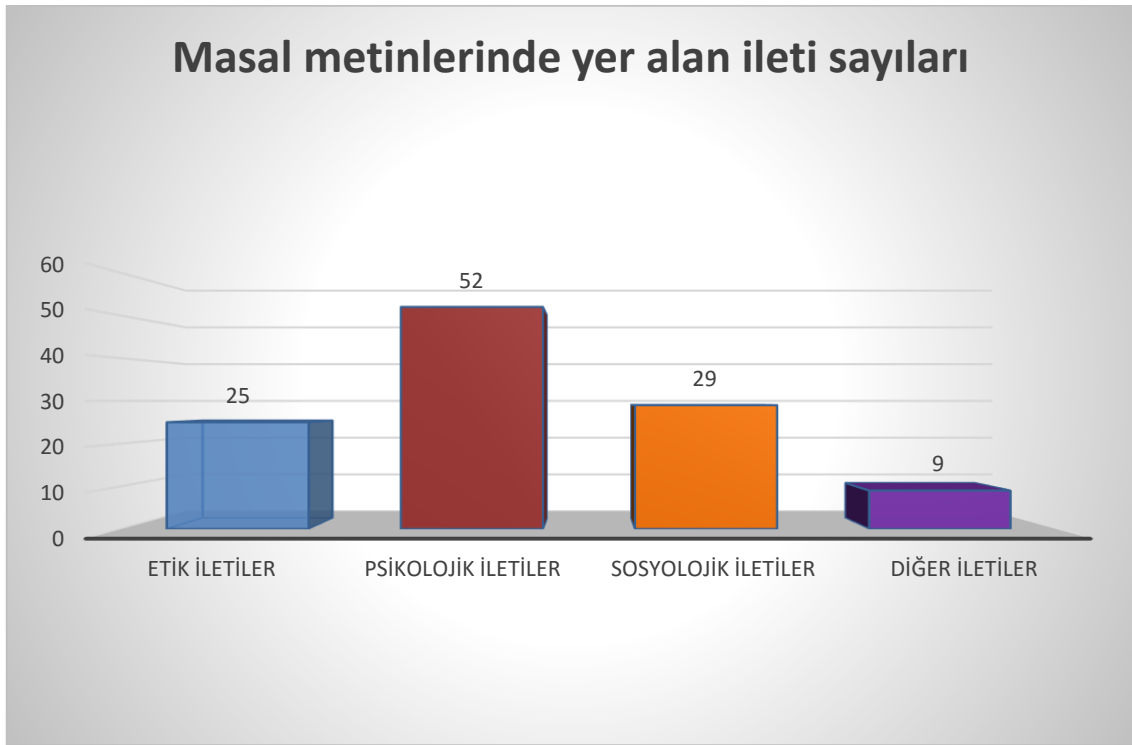
Çocuk eğitiminde önemli bir yeri bulunan masal metinlerinde bulunması gereken istendik davranışlar; etik iletiler, psikolojik iletiler, sosyolojik iletiler, ekonomik iletiler ve diğer iletiler şeklinde başlıklandırılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen 11 masal kitabında yer alan iletilere ait ifadelerin sayısı Tablo 4.1'de gösterilmiştir.

Tablo 4.1'de yer alan bilgiler incelendiğinde Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarının 25 bölümünde etik iletilere yönelik ifadelerin yer aldığı belirlenmiştir. Bu iletiler içerisinde güvenilir olmak (n=14) ile adaletli olmak (n=11) davranışlarına yönelik iletilerin bulunduğu tespit edilmiştir. Masal kitaplarında yer alan masal metinlerinde 52 yerde psikolojik iletinin yer aldığı saptanmıştır. Psikolojik iletilerin içerisinde yardımseverlik (n=19), çalışkanlık (n=10), alçakgönüllülük (n=7), cesaretli olmak (n=6), fedakarlık (n=4), azimli olmak (n=2), iyi niyetli olmak (n=1), merhametli olmak (n=1), sabırlı olmak (n=1), sorumlu olmak (n=1) davranışlarına ilişkin iletilerin bulunduğu belirlenmiştir. Masal metinleri içerisinde 29 bölümde sosyolojik iletiye yer

verildiği saptanmıştır. Sosyolojik iletiler içerisinde aileye önem vermek (n=19), misafirperverlik (n=5) ve vatanseverlik (n=5) davranışlarına dikkat çekildiği tespit edilmiştir. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitapları içerisinde son olarak diğer iletiler başlığı çerçevesinde dokuz yerde istendik davranışlara yönelik iletilerin yer aldığı belirlenmiştir. Bu iletiler içerisinde yerinde konuşmak (n=2), başkalarının üstünlüğünü kabul etmek (n=1), dünya ile ilgili bilgili olmak (n=1), düzenli olmak (n=1), geleceğe dair kaygı taşımak (n=1), olaydan ders çıkarmak (n=1), tatlı dilli olmak (n=1), uğurlamak (n=1) davranışlarının yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.1. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan istendik davranış iletilerinin sayısı

İletiler	Davranışlar	n
Etik iletiler	Güvenilir olmak	14
	Adaletli olmak	11
Psikolojik iletiler	Yardımseverlik	19
	Çalışkanlık	10
	Alçakgönüllülük	7
	Cesaretli olmak	6
	Fedakârlık	4
	Azimli olmak	2
	İyi niyetli olmak	1
	Merhametli olmak	1
	Sabırlı olmak	1
	Sorumlu olmak	1
Sosyolojik iletiler	Aileye önem vermek	19
	Misafirperverlik	5
	Vatanseverlik	5
	Yerinde konuşmak	2
Diğer iletiler	Başkanlarının üstünlüğünü kabul etmek	1
	Dünya ile ilgili bilgili olmak	1
	Düzenli olmak	1
	Geleceğe dair kaygı taşımak	1
	Olaydan ders çıkarmak	1
	Tatlı dilli olmak	1
	Uğurlamak	1

Şekil 4. 1 Masal metinlerinde yer alan ileti sayıları

Şekil 4.1’de görüldüğü gibi Yücel Feyzioğlu’nun masal metinlerinde en çok psikolojik iletilere (n=52), daha sonra sosyolojik iletilere (n=29), etik iletilere (n=25) ve diğer iletilere (n=9) yönelik iletilerin yer aldığı görülmektedir.

Masal metinlerinde yer alan iletilerin ifade ettiği istendik davranışların masal metinlerinde vurgulanmasına yönelik sayılar ayrıca Şekil 4.2’de gösterilmiştir.

Şekil 4. 2 Masal metinlerinde yer alan istendik davranış sayıları

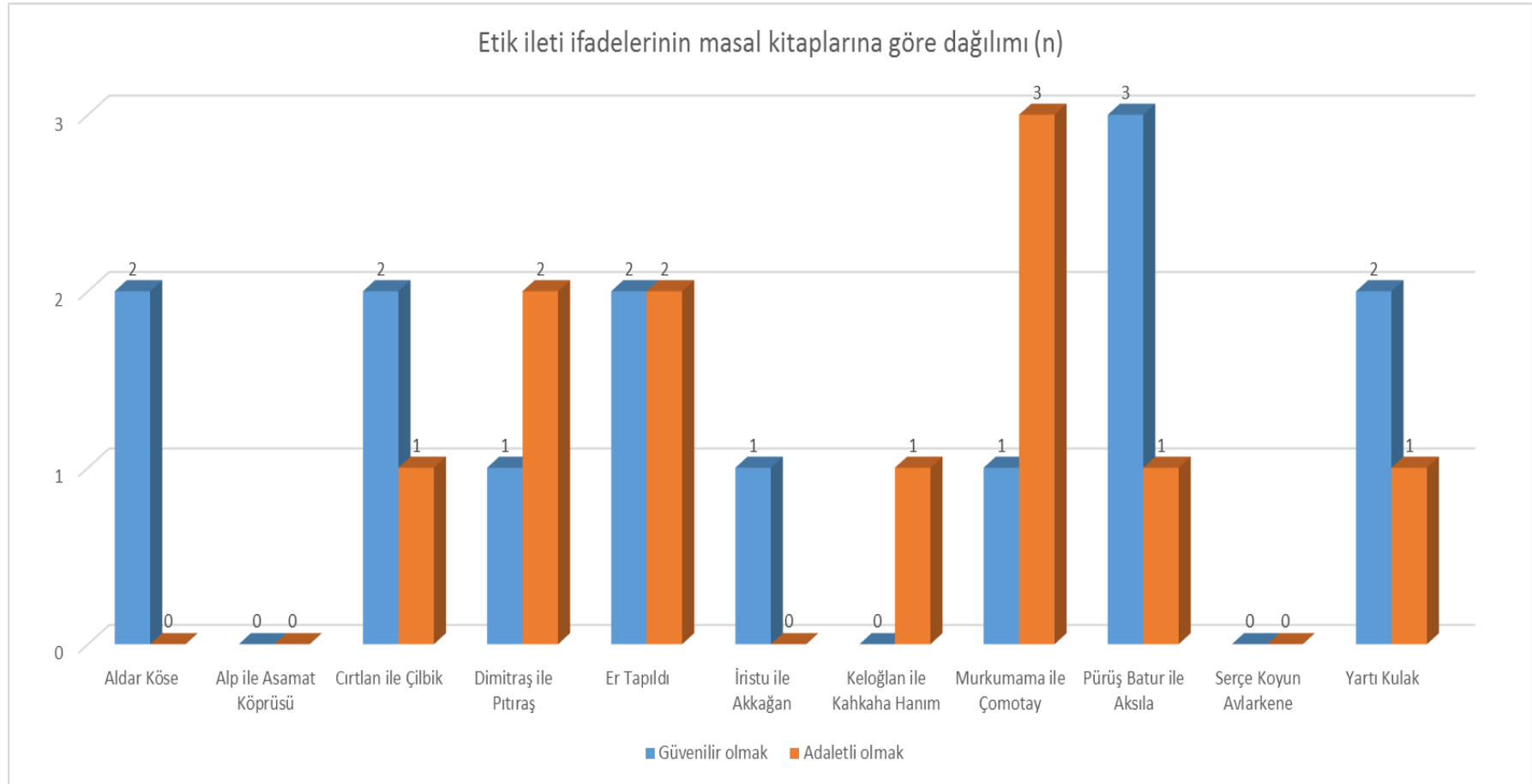
Şekil 4.2 incelendiğinde; Yücel Feyzioğlu'nun masal metinleri içerisinde en çok yardımseverlik (n=19), aileye önem vermek (n=19) davranışlarının yer aldığı belirlenmiştir. Masal metinlerinde ayrıca güvenilir olmak (n=14), adaletli olmak (n=11), çalışkanlık (n=10), alçakgönüllülük (n=7), cesaretli olmak (n=6), misafirperverlik (n=5), vatanseverlik (n=5), fedakarlık (n=4), azimli olmak (n=2), yerinde konuşmak (n=2), iyi niyetli olmak (n=1), merhametli olmak (n=1), sabırlı olmak (n=1), sorumlu olmak (n=1), başkalarının üstünlüğünü kabul etmek (n=1), dünya ile ilgili bilgili olmak (n=1), düzenli olmak (n=1), geleceğe dair kaygı taşımak (n=1), olaydan ders çıkarmak (n=1), tatlı dilli olmak (n=1), uğurlamak (n=1) davranışlarına yönelik mesajların yer aldığı tespit edilmiştir.

4.2. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında istendik davranışlara yönelik iletiler, masal kitaplarında ne düzeyde yer almaktadır?

Araştırma kapsamında Yücel Feyzioğlu'nun 11 kitabı incelenmiştir. Bu kitaplar: Aldar Köse, Alp ile Asamat Köprüsü, Cırttan ile Çilbik, Dimitraş ile Pıtıraş, Er Tapıldı, İritsu ile Akkağan, Keloğlan ile Kahkaha Hanım, Murkumomo ile Çomotay, Pürüş Batur ile Aksıla, Serçe Koyun Avlarken, Yartı Kulak masal kitaplarıdır. Masal kitaplarında yer alan etik iletilerin dağılımı Tablo 4.2 ile Şekil 4.3'te gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Masal metinlerinde yer alan etik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı (n)

İncelenen masal kitapları	Etik iletiler	
	Güvenilir olmak	Adaletli olmak
Aldar Köse	2	0
Alp ile Asamat Köprüsü	0	0
Cırttan ile Çilbik	2	1
Dimitraş ile Pıtıraş	1	2
Er Tapıldı	2	2
İristu ile Akkağan	1	0
Keloğlan ile Kahkaha Hanım	0	1
Murkumomo ile Çomotay	1	3
Pürüş Batur ile Aksıla	3	1
Serçe Koyun Avlarken	0	0
Yartı Kulak	2	1
Toplam	14	11

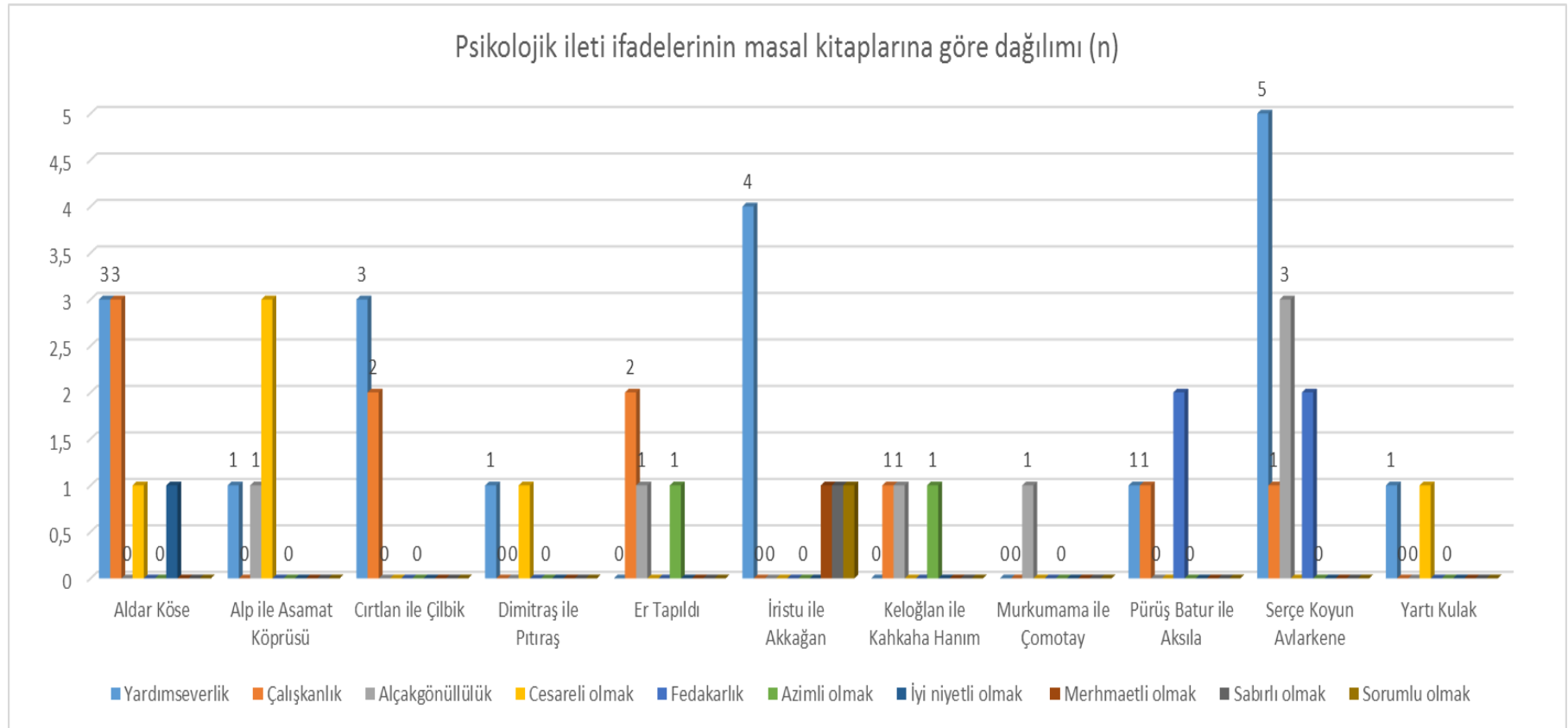
Şekil 4. 3 Masal metinlerinde yer alan etik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı

Tablo 4.2 ve Şekil 4.3'te yer alan bilgiler incelendiğinde, Aldar Köse masal kitabında güvenilir olmaya yönelik (n=2) ifadeler bulunurken adaletli olmaya ilişkin hiçbir mesajın yer almadığı tespit edilmiştir. Alp ile Asamat Köprüsü masal kitabında etik iletilere yönelik ifadelerin bulunmadığı belirlenmiştir. Cırttan ile Çilbik masalında güvenilir olmaya (n=2) ve adaletli olmaya (n=1) yönelik ifadelerin bulunduğu; Dimitraş ile Pıtıraş masal kitabında da benzer şekilde güvenilir olmak (n=1) ve adaletli olmak (n=2) etik ilkelerine vurgu yapılmaktadır. Er Tapıldı masal kitabı içerisinde de güvenilir olmak (n=2) ve adaletli almak (n=2) davranışlarına ilişkin ifadeler bulunmaktadır. İristu ile Akkağan masalında da güvenilir olmaya (n=1) yönelik ifade var iken adaletli olmaya yönelik bir iletinin bulunmadığı tespit edilmiştir. Keloğlan ile Kahkaha Hanım masalında ise güvenilir olmaya yönelik bir ileti bulunmazken adaletli olmaya (n=1) ilişkin bir mesajın yer aldığı saptanmıştır. Murkumomo ile Çomotay masal kitabında güvenilir olmaya (n=1) ve adaletli olmaya (n=3) ilişkin ifadelerin bulunduğu tespit edilmiştir. Pürüş Batur ile Aksıla masal kitabında da güvenilir olmaya (n=3) ve adaletli olmaya (n=1) yönelik ifadelerin bulunduğu saptanmıştır. Serçe Koyun Avlarken masal kitabında ise etik iletilere yönelik bir ifadenin bulunmadığı belirlenmiştir. Son olarak Yartı Kulak masal kitabında da güvenilir olmaya (n=2) ve adaletli olmaya (n=1) yönelik ifadelerin bulunduğu tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen masal kitaplarında yer alan psikolojik iletilerin kitaplar bazında dağılımı Tablo 4.3 ile Şekil 4.4'te gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Masal metinlerinde yer alan psikolojik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı (n)

İncelenen masal kitapları	Psikolojik iletiler									
	Yardımsverlik	Çalışkanlık	Alçakgönüllülük	Cesaretli olmak	Fedakarlık	Azimli olmak	İyi niyetli olmak	Merhametli olmak	Sabırlı olmak	Sorumlu olmak
Aldar Köse	3	3	0	1	0	0	1	0	0	0
Alp ile Asamat Köprüsü	1	0	1	3	0	0	0	0	0	0
Cırttan ile Çilbik	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Dimitraş ile Pıtıraş	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Er Tapıldı	0	2	1	0	0	1	0	0	0	0
İristu ile Akkağan	4	0	0	0	0	0	0	1	1	1
Keloğlan ile Kahkaha Hanım	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0
Murkumomo ile Çomotay	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Pürüş Batur ile Aksıla	1	1	0	0	2	0	0	0	0	0
Serçe Koyun Avlarken	5	1	3	0	2	0	0	0	0	0
Yartı Kulak	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Toplam	19	10	7	6	4	2	1	1	1	1

Şekil 4. 4 Masal metinlerinde yer alan psikolojik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı

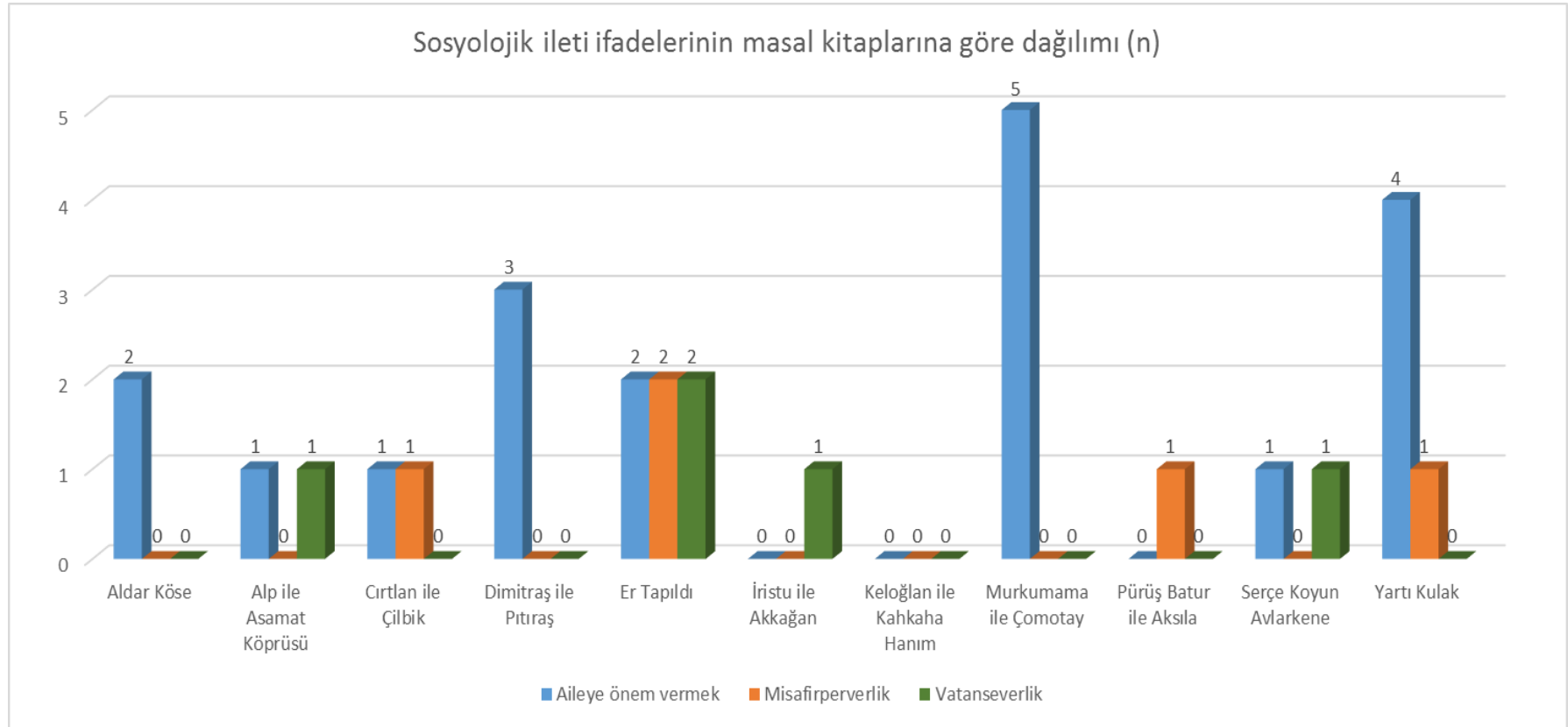
Tablo 4.3 ve Şekil 4.4'te yer alan bilgiler doğrultusunda psikolojik iletiler içerisinde yer alan “yardımseverlik” davranışına Aldar Köse (n=3), Alp ile Asamat Köprüsü (n=1), Cırttan ile Çilbik (n=3), Dimitraş ile Pıtıraş (n=1), İritsu ile Akkağan (n=4), Pürüş Batur ile Aksıla (n=1), Serçe Koyun Avlarken (n=5), Yartı Kulak (n=1) masal kitaplarında yer verildiği belirlenmiştir. İstendik davranışlardan “çalışkanlık” iletilerine Aldar Köse (n=3), Cırttan ile Çilbik (n=2), Er Tapıldı (n=2), Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1), Pürüş Batur ile Aksıla (n=1), Serçe Koyun Avlarken (n=1) masal kitaplarında söz edildiği tespit edilmiştir. Psikolojik iletilerden bir diğeri olan “alçakgönüllülük” davranışı da Alp ile Asamat Köprüsü (n=1), Er Tapıldı (n=1), Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1), Murkumomo ile Çomotay (n=1), Serçe Koyun Avlarken (n=3) masal kitaplarında bulunmaktadır. “Cesaretli olmak” davranışının da Aldar Köse (n=1), Alp ile Asamat Köprüsü (n=3), Dimitraş ile Pıtıraş (n=1), Yartı Kulak (n=1) masal kitaplarında yer aldığı saptanmıştır. Bir diğer psikolojik ileti olan “fedakarlık” istendik davranışının Pürüş Batur ile Aksıla (n=2) ile Serçe Koyun Avlarken (n=2) masal kitaplarında geçtiği tespit edilmiştir.

Psikolojik iletilerden olan “azimli olmak” davranışının Er Tapıldı (n=1) ile Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1) kitaplarında; “iyi niyetli olmak” istendik davranışının Aldar Köse (n=1), “merhametli olmak” davranışının İritsu ile Akkağan (n=1), “sabırlı olmak” davranışının İritsu ile Akkağan (n=1), “sorumlu olmak” istendik davranışının da benzer şekilde İritsu ile Akkağan (n=1) masal kitaplarında yer aldığı tespit edilmiştir.

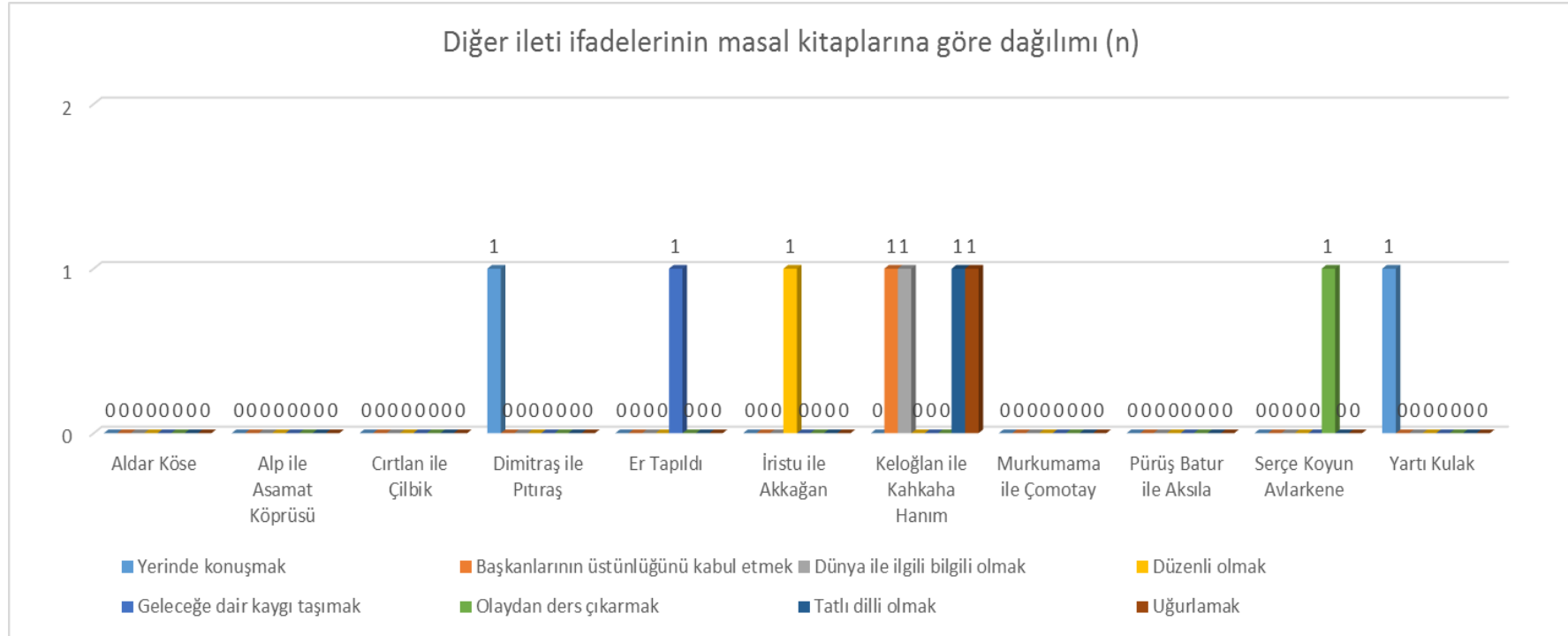
Araştırma kapsamında incelenen Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan sosyolojik iletilerin masal kitapları bazında dağılımı Tablo 4.4 ile Şekil 4.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Masal metinlerinde yer alan sosyolojik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı

İncelenen masal kitapları	Sosyolojik iletiler		
	Aileye önem vermek	Misafirperverlik	Vatanseverlik
Aldar Köse	2	0	0
Alp ile Asamat Köprüsü	1	0	1
Cırttan ile Çilbik	1	1	0
Dimitraş ile Pıtıraş	3	0	0
Er Tapıldı	2	2	2
İristu ile Akkağan	0	0	1
Keloğlan ile Kahkaha Hanım	0	0	0
Murkumomo ile Çomotay	5	0	0
Pürüş Batur ile Aksıla	0	1	0
Serçe Koyun Avlarken	1	0	1
Yartı Kulak	4	1	0
Toplam	19	5	5

Şekil 4. 5 Masal metinlerinde yer alan sosyolojik iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı

Şekil 4. 6 Masal metinlerinde yer alan diğer iletilerin masal kitaplarına göre dağılımı

Tablo 4.5 ile Şekil 4.6'daki bilgiler incelendiğinde diğer iletiler başlığı altında yer alan “yerinde konuşmak” davranışının Dimitraş ile Pıtırtaş (n=1) ve Yartı Kulak (n=1) masal kitaplarında bulunduğu görülmektedir. “Başkalarının üstünlüğünü kabul etmek” davranışının Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1), “dünya ile ilgili bilgi sahibi olmak” davranışının Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1), “düzenli olmak” davranışının İritsu ile Akkağan (n=1), “geleceğe dair kaygı taşımak” davranışının Er Tapıldı (n=1), “olaylardan ders çıkarmak” davranışının Serçe Koyun Avlarken (n=1), “tatlı dilli olmak” davranışının Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1), “uğurlamak” davranışının da Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1) masal kitaplarında vurgulandığı tespit edilmiştir.

4.3. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında iletiler masallarda ne şekilde yer almaktadır?

Araştırma kapsamında incelenen Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan etik, psikolojik, sosyolojik ve diğer iletilerin masal metinlerinde yer alma şekilleri ifade edilmiştir.

4.3.1. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında etik iletiler, masallarda ne şekilde yer almaktadır?

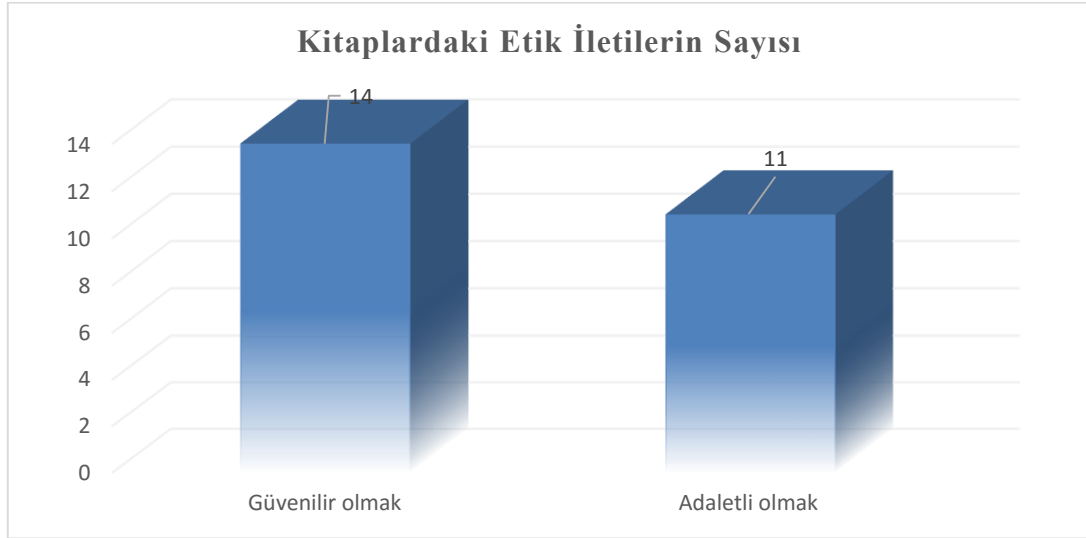
Bu doğrultuda öncelikle etik iletilerin masal kitaplarındaki sayısı Tablo 4.6'da ve Şekil 4.7'de gösterilmiş; ardından masal metinlerinden örnekler sıralanmıştır.

Tablo 4.6. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan etik iletilerinin sayısı

İletiler	Davranışlar	n
Etik iletiler	Güvenilir olmak	14
	Adaletli olmak	11

Tablo 4.6'da görüldüğü gibi Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında etik ilkeler içerisinde “güvenirlik olmak” ile “adaletli olmak” davranışlarına yönelik eğitici içeriklerin yer aldığı belirlenmiştir. Araştırma kapsamında incelenen masal kitapları

metinlerinin 15’inde kişilerin güvenilir olması gerektiğine yönelik, 11’inde de adaletli olmasına yönelik mesajların yer aldığı tespit edilmiştir.

Şekil 4. 7 Yücel Feyzioğlu’nun masal kitaplarında yer alan etik iletilerinin sayısı

Etik iletiler içerisinde güvenilir olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Dimitraş ile Pıtraş- Gagavuz Masalları içerisinde bulunan 21 masaldan Kırk Koyun masalında herkese kötü davranan beyin zalim ve kötü bir yönetici olduğu ve yalan söylediği ancak yalanla işlerin düzelmeyeceği iletileri verilmektedir. Başka bir anlatımla masalda yalan söylemenin bir işe yaramayacağı, güvenilir bir insan olunması gerektiği ifade edilmektedir.

“Hizmetçiler etleri pişirmeye başlamış, bey, her şeyi anlamış. Yaşlı anasına koşmuş: “Anacan şu arkadaki ağacın dalına çık, guguk kuşu gibi ötmeye başla. Yoksa bu Miti Todur’dan kurtuluş yoktur.” (Zalim Bey, Todur’u guguk kuşu ötene kadar çalıştıracağını söylemiş.)

Anası zar zor dallara tırmanmış: “Gu guk, gu guk!...” diye ötmüş. Bey de Todur’a: “Guguk kuşu ötüyor Todur. Senin işin bitti, gidebilirsin.” demiş.

Todur, “bu kış günü guguk kuşu niye ötsün?” diye düşünmüş, sağa sola bakınca dalların arasında kadını görmüş. Cebinden sapanını çıkarmış, içine bir taş koyup kadına fırlatmış. Taş, kadının eline çarpmış, yaşlı kadın dallardan aşağıya yuvarlanmış. (syf. 46)”

Bu hikayede Todur durumu fark etmiş, sapanla ağaca taş fırlatıp kadının ağaçtan düşmesine sebep olmuştur. Söylenen yalan Bey'in başına daha büyük işler açmış, annesinin ve kendisinin zarar görmesine yol açmıştır. Yaptıkları kurnazlık dönüp dolaşıp kendilerini bulmuştur. Yani yalan söylemek insanları bulundukları durumdan daha kötü bir duruma düşürmüştür.

Aldar Köse-Kazak Masalları kitabında yer alan 28 masal içerisinde ikisinde güvenilirliğe değinilmiştir. Masallar içerisindeki güvenilirliğin daha çok “kurnazlık” davranışı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.

“Aldar Köse: “Hiç sevinme, Şeytan ağa. Yenilmekten korkum yok.” demiş. “Ama işin kötüsü ben yürürken şarkı söyleyemem.” Aldar Köse ile Şeytan yolculuk yaparlar, Aldar Köse yolda Şeytan'ın sırtına binmek ister ve bu nedenle bir kurnazlık yaparak şarkı söyleyerek yarışma yapmaya Şeytan'ı önce ikna eder.

“Ee, nasıl yapacağız?”

“Şöyle bir şey yapabilir miyiz? Ben söyledikçe sen beni sırtında taşı, sen söyledikçe ben seni. (syf. 57)” (Bu şekilde Şeytan'ın sırtına binen Aldar Köse hiç bitmeyen bir şarkı söylemeye başlıyor.)”

İnsanları kurnazlık yaparak aldatmak, onları istediklerimizi yaptırmak için çeşitli oyunlar düzenlemek, karşımızdaki insanın bize olan güvenini sarsar. Yani ilişkiler arasında güvenilirliğin azalmasına neden olur.

Aldar Köse-Kazak Masalları içerisinde yer alan Aldar Köse ile Karınbay masalında da kötü bir kişi olarak tanıtılan Karınbay'ı Aldar Köse'nin kurnazlıkla kandırması anlatılmaktadır.

“Karınbay'ın tavşana ilgisi artmış: “Senin tavşan ne cinstir?”

“Bu bilge bir tavşandır Ake. İstedğin yere ulak olarak gönderebilirsin. Siparişini hemen yerine ulaştırır. Hakanın bile böyle çevik ve duyarlı bir hizmetçisi yoktur.” (Aldar Köse yolda iki tavşan yakalayarak birini önceden annesine verir ve misafiri geldiğinde haberi tavşanın getirdiğini söylemesini ister. Diğer tavşanla da Karınbay'ı kandırır.) (syf. 90)

Bu masalda da insanların çıkarları uğruna kurnazlık yaparak işlerini yoluna koyduklarına değinilmiştir.

Yartı Kulak-Türkmen Masalları kitabında yer alan 26 masaldan ikisinde de güvenilirlikten söz edilmektedir. Yartı Kulak ile Bahçıvan masalında başkasının

bağından üzüm alan ve sonradan pişman olan Yartı Kulak'ın başkasının malını izinsiz almaması gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

“Ağzının suyu akmış. “Bir tane koparıp yesem?.. Sahibi ne der acaba? Bir üzüm salkımı yere kadar inmiş, Yartı cücenin yolunu kesmiş. “Sensin önümü kesen ha! Kehribar renginde bir tanesini koparmış: Kendi başı kadar büyük... Bal gibi şeffaf. “Ya sahibi görürse? Pişman olmuş kopardığına. Geri salkıma yapıştıramaz ya? (syf.40)” (Masalın devamında Bahçıvan Yartı cüceyi de üzümlerle birlikte sepete satmak için görmeden koyar, cüce sonra canını zor kurtarır.”

Burada da Dimitraş ve Pıtıraş masalında olduğu gibi yapılan kurnazlık yine insanın kendisine zarar vermiş, cüce canını zor kurtarmıştır. Masaldan da anlaşıldığı gibi başkalarının mallarını izinsiz almak, onların güvenlerini sarsmak yanlış bir davranıştır ve bu durum insanın başına olumsuz işler açmaktadır.

Yartı Kulak-Türkmen Masalları içerisinde bulunan Yartı Kulak ile Bahtı-Kara masalında ise kişilerin kendi özelliklerine ve gücüne güvenmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

“Yartı Kulak kızgınlıkla bağırmış: “Varsıllık ve güç değildir her şeyi çözen, akıldır her şeyin önünde giden! Ben bir cüce, akıl bende, cesaret bende, başaracaksın sen de (syf 77-78).” (Beyin borç karşılığı Bahtı- Gül'ü kendisine gelin istemesi ve Yartı Kulak'ın da bu durumun önüne geçmek için söylediği sözdür.)

Yani kişilerin fiziksel özellikleri nasıl olursa olsun olumsuz bir durum karşısında kendilerine güvenmeleri gerektiğine vurgu yapılmıştır. Akıl ile cesaret ile zorlukların aşılabacağı, üstesinden gelinemeyecek hiçbir şeyin olmadığı vurgulanmıştır. Masal kahramanımız cüce de Bahtı-Gül'ü Bey'in istemesi üzerine her şeyin güç olmadığını kendine ve kendi özelliklerine güvenen herkesin başarıya ulaşacağını söyler.

Cırttan ile Çilbik- Azerbaycan ve Dağıstan Masalları kitabında bulunan 19 masaldan ikisinde de kendine güven özelliğinin vurgulandığı saptanmıştır. Cırttan ile Sihirli Topuz masalında Cırttan'ın kendisine güvenmesi sayesinde keçisini alabildiğine değinilmektedir.

“Cırttan Nine'sini eve bırakıp yola koyulmuş. Az gitmiş, uz gitmiş, yedi gün yedi geceden sonra büyük bir çöle varmış, yaşlı bir kişiye rastlamış... Cırttan inatlaşmış: “Ölmek var, dönmek yok. Ben onu bulacağım. Şikayetime bakarsa onunla dost olacağım. Bakmazsa çaputa bürün, el üstüne sürün deyip ben de ona lanet

okuyacağım (syf.84). ” (Cırttan keçisini haksız bir şekilde elinden alan Kamber ile Kadı’dan öc almak için şeytanı bulur.)

Masalda anlatılanlara göre haksızlığa uğraya Cırttan, kendine olan cesaretini toplayıp keçisine ulaşmak için yollara düşmüş, bu yolda zorluklara maruz kalmasına rağmen kendine olan güveni ile karşılaştığı her şeyin üstesinden gelmiştir. Yani burada vurgulanmak istenen nasıl bir durumla karşılaşırsak karşılaşalım kendimize olan güvenimiz sayesinde başarıya ulaşacağımızdır.

Cırttan ile Çilbik- Azerbaycan ve Dağıstan Masalları kitabı içerisinde yer alan Çilbik ile Kurt masalında da Çilbik’in kendine güvenmesi sonucunda Kurt’u avcıdan kurtarmasından bahsedilmektedir.

“Çilbik hemen yiyecekleri heybenin ön gözüne aktarmış, arka gözü açmış. “Gel gir buraya.” demiş. “Sakın sesini çıkarma.” (syf.129)

Çilbik burada ne kadar zor olursa olsun kendine güvenip kendine inanıp Kurt’u avcıdan kurtarmıştır. Yani inanarak yapılan işlerin başarı ile sonuçlanacağını göstermiştir.

Murkumomo ile Çomotay- Özbek Masalları kitabı içerisinde bulunan 19 masaldan Üç Yiğit ile Hakan Kızları adlı masalda kişilerin dürüst ve güvenilir olması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Masalda Batur kardeşlerin doğruyu söylemesi üzerine Hakan onları kızlarına eş almaktadır.

“Üçünüz de ne anlattınızsa gerçeği anlattınız. Sizi kutlarım, sizi çok sevdim.” Üç yiğidin üçünü de kucaklamış. Vezir üç yiğidi çok kıskanmış. Hakan devam etmiş: “Üçünüze de bir ricam olacak.” “Buyurun,” demiş Tonguç Batur. “Ricanız başımız üstüne.”

“Üç kızım var, üç dünya güzeli. Ama oğlum yok. Üçünüzü de kendime oğul seçmek istiyorum. Üçünüz de burada kalın.” (syf.35)

Bu masalda dürüst olan insanların her zaman kazandığına dürüst olmayanların ise kaybettiğine gönderme yapılmıştır. Üç yiğit burada olaylar karşısında gerçekçi davranmış, yapmacık olmamış, Hakan’a doğruları birebir anlatmışlardır. Bunun sonucunda Hakan, onlara kızlarını eş olarak vermiştir. Yani dürüstlükleri sayesinde Hakan’ın ve kızlarının sevgisini kazanmışlardır.

Pürüş Batur ile Aksıla- Tatar Masalları kitabı içerisinde bulunan 24 masaldan üçünde de güvenilirlik kavramına vurgu yapıldığı belirlenmiştir. Saran ile Yumart

masalında dürüst olmanın önemi ifade edilmektedir. Zor durumda kalan Yumart, tilki ve ayının altınlarından alma konusunda tereddüt etmektedir.

“Yumart da uyanmış. İçeride bir parça yiyecek yok, karnı aç. Küpün içine bakmış; altın dolu. “Acaba altını torbama koyup götürsem mi?” diye düşünmüş. Tam küpü torbaya koyacakken eli titremiş. Kendi kendine: “Elini hırsızlığa alıştıрма sakın!” demiş. Ama yanına tek kuruş yok... Alsam mı almasam mı diye çelişkiye düşmüş. Beş altın çekip almış. Bir yaprağın üstüne: “Size sormadan beş altınınızı aldığım için özür dilerim. En kısa zamanda kazanıp altınlarınızı geri getireceğim.” demiş. (syf. 53)

Zor şartlar altında kalan Yumart, açlığın verdiği etki ile altınları çalmak istemiş fakat bunun yanlış olduğunu anlamıştır.

Püruş Batur ile Aksıla- Tatar Masalları metinlerinden olan Saran ile Yumart masalı içerisinde güvenilir olma “kurnazlık” davranışı ile ifade edilmekte; kurnazlık yapıp dürüst olmamanın insanlara fayda sağlamadığına vurgu yapılmaktadır.

“Saran evi bulup girmiş içeri. Bir parça iri ekmek görmüş. Ağgöz olduğu için ekmeğin hepsini torbaya koyup sonra da sedirin altında beklemeğe başlamış. Çok geçmeden ayı, tilki ve fare gelmişler. Ekmeğin ortadan kaybolduğunu görünce “galiba biri evimize girmiştir.” Deyip köşe bucak araması için fareyi görevlendirmişlerdir. Saran’ı bulan fare, onu kemirmeye başlamış. Saran sedirin altından çıkar çıkmaz diğer hayvanlar onu parçalamış. Böylece hain ve cimri Saran hak ettiği cezayı bulmuş.” (syf. 72)

Ağgözlü Saran daha fazla yiyecek elde edebilmek için kurnazlık yapıp yatağın altına saklanmıştır. Daha sonra sedirin altında yakalanan saran diğer hayvanlar tarafından öldürülmüştür. Buradan anlaşılabileceği gibi kurnazlığın getirdiği mutluluğun çok kısa süreceği ve insanın başına daha büyük sorunlar açacağı mesajı verilmiştir.

Püruş Batur ile Aksıla- Tatar Masalları kitabındaki Biçe ile Seydamet masalında da doğru söylemenin başka bir deyişle güvenilir bir insan olmanın önemine dikkat çekilmektedir. Masalda Biçe’nin doğru söylemesi sonucunda işlerin yoluna girdiğinden söz etmektedir.

“Biçe, gerçeği olduğu gibi söyledi: “Seydamet zehir içmiş, henüz yaşıyormuş. Yalvarırım size, izin verin de gideyim, gidip ona bu geleneklerin kurbanı olduğunuzu söyleyeyim. Bunu yapmazsam beni yalancı sanacak. Gönlüm hiçbir zaman azaptan kurtulmayacak. Nolur izin ver, gideyim. Ömrünün sonuna kadar sana kul, köle olayım.”

Can Aslan, düşündü, taşındı, bir karara vardı: “Peki, git!” dedi....

Fakat hiç beklenmedik bir haber duyuldu. Haydut atamanı Yusuf, Biçe ile karşılaştıktan sonra onun mertliğinden utanmış, çetesini dağıtmıştı.” (syf.179)

Yukarıdaki masalımızda, kahraman Biçe’nin kurnazlık ve sahtekarlık yapmadan olayları gördüğü gibi anlatmasına vurgu yapılmıştır. Biçe’nin bu davranışı sonucunda güvenilir bir insan olduğu vurgulanarak ve dürüst olunduğu zaman bütün işlerin yolunda gideceği üzerinde durulmuştur.

Er Tapıldı- Kırgız Masalları kitabı içerisinde bulunan 18 masal içerisinden üçünde dürüstlükten söz edilmektedir. Ata Vasiyeti masalında babası küçük oğluna dürüst olmasına yönelik bir vasiyette bulunmaktadır.

“Küçük oğul hançeri beline bağlarken adam kısık sesle devam etmiş: “Ama sakın kimseye haksızlık etmeyesin, sakın yalan söylemeyesin!...” Bu sözler, adamın vasiyeti olmuş, oracıkta soluğu kesilmiş. (syf. 60)

Dürüstlük kavramının önemini bu masalda, babanın oğluna vasiyetinde dürüst olmasını ve yalan söylemeyerek doğru bir şekilde yaşaması gerektiğini söylemiştir,

Er Tapıldı- Kırgız Masalları içerisinde benzer şekilde Altın Yeleli At başlıklı masalda da sebebi ne olursa olsun başkasının olana el sürülmemesi gerektiğine dikkat çekilmektedir.

“Hakan bağırmış: “Neden geldin, atımızı neden çalmak istedin?” Çarkın Batur nedeni bir bir anlatmış. Hakan’ın kaşları giderek çatılmış: “Bak çocuk, sen atan için her şeyi göze almışsın. Bu iyi, ama başkasının buyruğuyla benim ahırıma kadar girmişsin! Bunun cezasını çekeceksin!”

Çarkın Batur, cesaretini toplayıp: “Ceza vermeyin Hakan’ım” demiş. “Ceza vermek en kolay yol. Bana iş verin canla başla yapayım, altın yeleli atı alayım. Bu cesaret, Hakan’ın hoşuna gitmiş!” (syf. 99-100).

Masalda anlatılan, Çarkın Batur’un, babasının sözünden çıkmamak adına başkasının atına el sürerek yanlış bir davranışta bulunmasıdır. Masaldan okuyucuya aktarılan, değer verdiği insanın sözünü dinlemek uğruna, başkasının olana el sürmemesi gerektiridir.

İrustu ile Ak Kağan- Altay Masalları içerisinde bulunan 23 masaldan Altın Balta masalında da kişinin dürüst olmasının mükâfatlandırılacağı mesajı verilmektedir.

Baltasını suya düşüren bir kişi doğru söylediği için altın ve gümüş baltalara da sahip olurken yalan söyleyen kişi demir baltasını da kaybetmektedir.

“Su perisi baltayı vermiş. Altın ve gümüş baltaları da getirmiş: “Sen dürüst bir gençsin, ben bunun ikisini de sana hediye ediyorum!” demiş, anında suya dalıp gitmiş.” (syf. 116)

Üç yiğit ile Hakan kızları adlı masalda olduğu gibi burada da dürüstlüğün kazançlarına vurgu yapılmıştır. Yalan söyleyen kişi başkalarını kandırarak kazanç sağlamaya çalışmış fakat elindekini de kaybetmiştir. Dürüst olan kişi ise doğruları söyleyerek başına gelebilecek tehlikelerden kendini korumuş ve altın baltayı almıştır. Sonuç olarak yine dürüst olanlar kazanmış, dürüst olmayan kişiler ise kaybetmiştir.

Etik iletiler içerisinde adaletli olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Dimitraş ile Pıtıraş- Gagavuz Masalları içerisinde bulunan 21 masaldan Dimitraş’ın Ayrılık Günü ve Kırk Koyun masallarında adaletli olma kavramlarına vurgu yapıldığı belirlenmiştir.

Dimitraş’ın Ayrılık Günü masalında Dimitraş’ın doğruyu söylüyor olmasına dikkat çekilmiştir.

“Kadın gülmüş: “Üzülme! Övünmüyorsun ya, doğruyu söylüyorsun! Doğruluk en iyi özelliktir.” diye yanıt vermiş. “Başımız dik yaşayacağız. Çocuklarımız ile ben artık senden hiç utanmayacağız. Sen hoş geldin, sefalar getirdin.” (syf. 39)

Kırk Koyun masalında da keşiş ile çobanın konuşmasında çobanın emanete sahip çıkacağına yönelik sözleri dolayısıyla keşişin adaletli davranacağına yönelik düşüncesi belirtilmiştir.

“Çoban elini ekmegin üstüne koydu: “Bu ekmek tanıgım olsun, buna ant içerim ki koyunlarını sabaha kadar çok iyi güdeceğim. Sıra keşişe geldi: “Bu ekmek tanık olsun ki hakkını benden tam alacaksın.” (syf. 49)

Çobanın emanete sahip çıkmasının ödülü olarak keşişin adaletli davranması sonucu hakkını tam alması masalın içeriğini oluşturmaktadır. Bu masaldan okuyucuya aktarılan, emanete sahip çıkan insanların bir gün yaptıkları davranışın karşılığını olumlu olarak alacağıdır.

Yartı Kulak-Türkmen Masalları kitabında yer alan 26 masal içerisindeki Yartı Kulak masalında Yartı Kulak'ın hoş sözlülüğü ve dedenin söz vermesi karşılığında adalet ve iyiliğin geleceğini belirtmiştir.

“Dede, başını sallayıp gülmüş. “Sen nasıl da böyle sevimli bir cücesin? Yemin ederim, deve kulağının yarısından daha büyük değilsin! Yartı Kulak!” Yartı Kulak, gözlerini kırıştırarak yanıt vermiş: “Elmas da küçüktür ata can. Ama yüz deve değerindedir... Ama sana yüz deve verseler de verme beni... Varlık ve sevinçle dolduracağım evini...” (syf. 17)

Okuyucuya aktarılan Dedenin Yartı Kulak'a yardım etmesi sonucunda, Yartı Kulak'ında bu iyiliğin altında kalmayarak fazlası ile dedeye yardım edeceğidir.

Keloğlan ile Kahkaha Hanım-Anadolu Masalları adlı kitapta bulunan 7 masal içerisinde bulunan Kahkaha Hanım ile Keloğlan masalında rüyasında gördüğü şeyler üzerine yola çıkmaya hazırlanan Keloğlan'a anasının gerçekçi sözleri dikkat çekmiştir.

“Anası gülmüş: “Biraz akıllı ol ay oğul. Her gece yüzlerce rüya görür insan, hangi birini bulabilir? Beni mi kandırıyorsun?” (syf. 75)

Rüyaların gerçek olduğuna inanan ve kendini rüyalarına kaptıran Keloğlan'a annesi akıllı olması gerektiğini, hayatın rüyalar kadar kolay olmadığını tam tersi gerçekçi olduğunu ifade etmiştir.

Cırttan ile Çilbik- Azerbaycan ve Dağıstan Masalları kitabında bulunan 19 masaldan Kellegöz'ün Masalı'nda Kellegöz ile Uruz Dede arasında geçen konuşmada Kellegöz'ün hainliğine vurgu yapılmıştır.

“Eeey büyük pehlivan, sana babalık etti bizim Hakan, seni büyütüp boya başa getirdi. Sen ise zalim bir harami olup çıktın! Nedir adamın başına getirdiğin? Ayıp değil mi?... Gel sen bu yurdu terk et. Başka bir yurda git! Biz de sana duacı olalım, seni iyilikle analım.”(syf. 62)

Kellegöz bu masalda kendisine yardımlarda bulunan, onu büyüten ve bu yaşa getiren Hakan'ın yardımlarını görmezden gelmiş, yok saymış ve inkar emiştir. Yani Kellegöz hainlik etmiş zalim bir harami olup çıkmıştır. Burada vurgulanmak istenen ise yapılan iyiliklerin unutulmaması gerektiği ve iyiliklere hainlik ile değil güzellik ile karşılık verilmesi gerektiğidir.

Murkumomo ile Çomotay- Özbek Masalları kitabı içerisinde bulunan 19 masaldan Su Arkı ile Gelen Yılan ve Papağının Öyküsü adlı masallarda haksızlık karşısında durarak adaletin önemine dikkat çekilmiştir.

Su Arkı ile Gelen Yılan adlı masalda Gence Batur'un karısının, büyük kardeşlere haksızlığın karşısında durarak adaletli olmanın önemine dair sözler söylediği belirlenmiştir.

“Gence Batur’un karısı: “Olmaz böyle bir haksızlık, buna karşı gelmeliyiz.” demiş. “Atamız Vezir’in oyununa geldi.” Büyük kardeşleri: “Aman sus! Dilinden yel alsın! Nerede görülmüş Haksan’a karşı gelmek? Var mı törelerimizde böyle bir şey?” “Ama doğru yaptığını sanıyor atamız. Doğruyu biz anlatmazsak kim anlatacak? Bu haksızlığa kim karşı duracak?” (syf. 39)

“Büyük kızlar geleneğe uyarak susmuş. Fakat Gence Batur’un karısı dikkatle söz başlamış: “Sorgusuz yargısız eşlerimizi zindana attırdın ata can. Üstelik ilk iki kardeşin hiç suçu yok. Gence Batur suçluysa onlar neden zindanda? Yakışır mı bu sizin hükümdarlığınıza?...” (syf.41)

Su Arkı ile Gelen Yılan adlı masalda, Gence Batur’un karısı büyük kardeşlere haksızlığa uğrayanlara destek olmak gerektiğini, haksız yere zindana atılan babalarının yanında olmaları, gerçekleri gün yüzüne çıkarıp babalarını kurtarmaları gerektiğini ifade etmiştir.

Papağan’ın Öyküsü adlı masalda Papağan Şah’a geri döneceğine söz vererek yurduna gitmiştir. Ailesi dönmemesini istese de o verdiği sözün arkasında durması gerektiğini söylemiştir.

“Ailesi ile akrabaları onu ortaya almış: “Gitme!” demişler. “Şah gelip seni burada bulacak değil ya!” Papağan yanıt vermiş: “Söz verdim. Nasıl sözümden dönerim?” ... Papağan bu söylenenleri dikkatle dinlemiş ama ciddiye bile almamış: “Ben sözümden dönemem!” demiş.” (syf. 45-47).

Ailesinin ısrarlarına rağmen verdiği sözden dönmeyen papağan, zorluklarla karşılaşacağını bilmesine rağmen yolundan vazgeçmemiş, sözünün eri olduğunu herkese göstermiştir.

Püruş Batur ile Aksıla- Tatar Masalları kitabı içerisinde bulunan 24 masaldan Püruş Batur ile Aksıla masalında Han’ın kızına aşık olan Püruş Batur’a Han’ın devamlı haksızlık etmesine Kutlu dedenin itiraz etmesine dikkat çekilmiştir.

“Kutlu Dede,Püruş Batur’u görür görmez ak sakalını sıvazlamış: “O zalim seni yine yollara saldı, öyle değil mi, demiş?” “Öyle Kutlu dede! Sözünde durmadı, ben de itiraz edemedim.” Kutlu dede: “Haksızlığa itiraz edeceksin oğul!” demiş. Bir çırpıda görkemli bir kuş olmuş. Kanatları geniş, benek benek, tüyleri rengarenk...” (syf. 32)

Burada Kutlu dede, haksızlığı gördüğümüzde itiraz etmemiz gerektiğine, haksızlık karşısında susmanın yanlış olduğuna değinerek çocuklara haksızlık karşısında susmayıp haklarını aramaları gerektiğini vurgulamıştır..

Er Tapıldı- Kırgız Masalları kitabı içerisinde bulunan 18 masal içerisinde Maribay ile Şeytan masalı ve Çın Çıl Çıpalak masallarında adalet kavramının çeşitli yönlerine dikkat çekilmiştir.

Maribay ile Şeytan adlı masalda şeytanı her seferinde yenen türlü hilelerle yenen Maribay’ın sonunda doğruyu söylemesi belirtilmiştir.

“Maribay gülmüş: “Hiçbir şey istemem. Şunu anla ki; şeytandan daha şeytan insandır. Göl senin olsun, bir daha insanoğlunun önüne çıkma!” (syf. 44),

Bu masalda ise, yapılan işlerde dürüst davranılırsa başa gelebilecek birçok tehlikeden kurutulan bileceği iletisi verilmektedir. Şartlar ne olursa olsun her zaman doğruyu söylemeli yapmacıklıktan uzak durmalıyız.

Çın Çıl Çıpalak masasında beş kardeşten biri olan Çıpalak’ın doğruyu söylemesi ve hakkı gözetmesine vurgu yapılmıştır.

“Komşu değneği çekmiş: “Aferin Çıpalak.” demiş, “doğruyu söyledin, sopadan kurtuldun!” Öteki kardeşleri değneklemeye başlamış. Dördü de kaçışmış. Çıpalak araya girmiş: “Özür dilerim komşu, toklunun yerine gelip sana çobanlık yapayım,” demiş, “hakkın bizde kalmasın.” (syf. 85)

Bu masalda Çıpalak, yalan söyleyen diğer kardeşlerine uymayıp doğruları korkusuzca ifade etmiştir. Bunu gören komşuları, Çıpalak’ı taktir etmiş ve bu sayede Çıpalak dayak yemekten kurtulmuştur ve kardeşlerine dayak atmaya başlamıştır. Çıpalak burada komşusuna, kardeşlerini kurtarmak ve komşu hakkını da gözeterek adaletli bir teklifte bulunmuştur. Burada okuyucuya aktarılan zor durumda bile adaletli davranıştan olmaktan vazgeçmemiz gerektiğidir.

4.3.2. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında psikolojik iletiler, masallarda ne şekilde yer almaktadır?

Araştırmada incelenen Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarındaki psikolojik iletilerin masal metinlerinde yer alma şekilleri de ayrıca irdelenmiştir. Masallardaki psikolojik iletilerin masal kitaplarındaki sayısı Tablo 4.7'de ve Şekil 4.8'de gösterilmiş; ardından masal metinlerinden örnekler sıralanmıştır.

Tablo 4.7. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan psikolojik iletilerinin sayısı

İletiler	Davranışlar	n
Psikolojik iletiler	Yardımseverlik	19
	Çalışkanlık	10
	Alçakgönüllülük	7
	Cesaretli olmak	6
	Fedakarlık	4
	Azimli olmak	2
	İyi niyetli olmak	1
	Merhametli olmak	1
	Sabırlı olmak	1
	Sorumlu olmak	1

Tablo 4.7 incelendiğinde, Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında psikolojik ilkeler içerisinde “yardımseverlik (n=19)”, “çalışkanlık (n=10)”, “alçakgönüllülük (n=7)”, “cesaretli olmak (n=6)”, “fedakarlık (n=4)”, “azimli olmak (n=2)”, “iyi niyetli olmak (n=1)”, “merhametli olmak (n=1)”, “sabırlı olmak (n=1)” ve “sorumlu olmak (n=1)” davranışlarına yönelik eğitici içeriklerin yer aldığı belirlenmiştir.

Şekil 4. 8 Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan psikolojik iletilerinin sayısı

Psikolojik iletiler içerisinde yardımsever olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Dimitraş ile Pıtraş- Gagavuz Masalları içerisinde bulunan 21 masaldan Üç Kardeş'in Sonu adlı masalda hastalanan dedeyi iyileştiren ve ona yardım eden kadınlardan söz edilmiştir.

“Ne fark eder dede can? Şimdi o da gelir.” Dedenin koluna girmiş, alıp içeri götürmüş. Yaşlı ana, derhal kalkıp kalın döşek açmış. Kutlu dedeyi yatırmışlar. Bir çocuk gönderip İvançu'yu işten çağırtmışlar. İvançu gelmiş: Dede inlemekte. Hemen dedenin alnına elini koymuş. Alnı ateşler içinde... Gelin sandığı açıp ot kökünü getirmiş. Yaşlı ana onu sıcak suyun içinde ezmiş, kendi yöntemiyle pişirmiş, dedeye içirmişler... Dede sevinçle yekini ayağa kalkmış. Hepsini sevgi ve saygıyla kucaklamış: “Güzel insanlar, iyiliksever güzel insanlar, yüzünüz hep gülsün, elinizi neye atsanız altına dönsün.” demiş, bir anda gözden yitip gitmiş...” (syf. 117)

Burada okuyucuya aktarılan yaşlı, zor durumda ve hasta olan insanlara elimizden geldiğince yardım etmenin öneminden bahsedilmiştir. Masalda da olduğu gibi, yardımlarımız sonunda büyüklerimizden aldığımız duaların yardımsever insanları mutlu eder.

Aldar Köse-Kazak Masalları kitabında yer alan 28 masal içerisinde Aldar Köse Atları Dağıtırken, Aldar Köse ile Dul Kadın ve Aldar Köse Bige Tavşanı Nasıl Sattı? Masallarında yardımseverliğe vurgu yapıldığı belirlenmiştir.

Aldar Köse Atları Dağıtırken adlı masalda, Aldar Köse sevdalısına kavuşmak isteyen kıza yol göstermiş ve ona yardım etmiştir.

“Aldar Köse, hemen atın üstünden aşağı atlamış. “Sakın ha sevgili kardeş.” demiş. “Hayatın daha başında iken hayatın sonunu düşünme! Ölüm de ne söz!Atla bu ata, ulaş sevdalına.” (syf. 44)

Aldar Köse, ölmek isteyen kıza yardımcı olarak yaşamanın güzel bir şey olduğunu ve sevdalısının yanına gidip hayata devam etmesi gerektiğini söylemiştir. Aldar Köse ile Dul Kadın masalında Aldar Köse oğlu hastalanan dul bir kadına yardım etmiştir.

“Seni böyle ağlatan kimdir abla? diye sormuş. Kadın sıkılarak anlatmış. Aldar Köse'nin tepesi atmış: “Ben sana yardım edeceğim, sen dert etme!” demiş. Atın başını geri çevirmiş.” (syf. 81)

Zor durumda kalıp ağlayan kadına Aldar Köse, yardım edeceğine dair söz vermiştir. Yolundan geri dönüp, kadına yardım etmeye çalışmıştır.

Aldar Köse Bige Tavşanı Nasıl Sattı? adlı masalda da Aldar Köse, Karınbay'ın koyunlarını alan beyden Karınbay'a yardım ederek koyunlarını geri almıştır.

“Ertesi gün sürüden yüz koyun ayırıp getirmişler, Aldar Köse tavşanı son kez öpüp merasimle beye vermiş. “Haydi hayırlı uğurlu olsun Karınbay ake,” demiş. Koyunları derhal sürüp arkadaşına götürmüş. “Al, koyunlarına adam gibi sahip çık!” Yalanı ortaya çıkınca ne yapacağını kara kara düşünmeye başlamış.” (syf. 97)

Bey, Karınbay'ın koyunlarını zorla almıştır. Bunu duyan Aldar Köse bir tavşan karşılığında Bey'den Karınbay'ın koyunlarını almıştır. Aldar Köse, Karınbay'a yardım ederek koyunlarını teslim etmiş ve koyunlarına sahip çıkması gerektiğini söylemiştir.

Alp ile Asamat Köprüsü-Çuvaş Masalları kitabı içerisinde bulunan 23 masaldan biri olan Yer Altı Dünyası adlı masalda Tuy Tupalak, çeşmenin başında yedi başlı bir ejderha olduğunu ve kimseye su vermediğini öğrense de suya ihtiyacı olan nineye yardım ederek su getirmek istemiştir.

“Ver testini nine. Ver ben gidip sana su getireyim.” “Aman oğul, pınarın başına bile yaklaştırmaz seni!” “Bir kez deneyeyim nine!...” (syf. 47)

Sırf ninesine yardımcı olabilmek için Tuy Tupalak pınarın başında duran ejderha ile karşılaşmayı bile göze almıştır. Masalda okuyucuya aktarılan, yardım sever Tuytupalakın cesareti ve yardımseverliğidir. korkusuzca yapılması gerektiğidir.

Cırttan ile Çilbik- Azerbaycan ve Dağıstan Masalları kitabında bulunan 19 masaldan Yanık ile Dilek Boncuğu, Çilbik ile Güvercin Kız ve Çilbik ile Tilkinin Arkadaşlığı masallarında yardımseverlik kavramına vurgu yapıldığı tespit edilmiştir.

Yanık ile Dilek Boncuğu masalında, deprem yüzünden çıkan kıtlık sonucunda ninesinin verdiği kazların parasıyla hayvanlara Yanık yardım etmiştir.

“Yanık, parayı alıp pazarda dolaşırken bir de bakmış, bir kasap dükkanının önünde işsiz güçsüz takımı bir köpeği dövüyor, taşıyor. Yanık köpeğe acımış. Elindeki parayı verip köpeği kurtarmış, doğru eve yollanmış... Para elinde pazarda dolaşırken bir de bakmış yine o işsiz güçsüz takımı kebabçının önünde bir kediyi dövüyor, üstüne sıcak su döküp kamçılıyor. Yanık kediyi acımış, yine elindeki parayı onlara vermiş, kediyi alıp eve getirmiş... Yine elindeki parayı vermiş, bu fareyi de alıp eve dönmüş...

Her bir pazarcı derin bir soluk almış, gönül rahatlığıyla ürünlerini satmış. Pazar yerinde ilk kez, dostluk, arkadaşlık, mutluluk başlamış...” (syf. 12, 15, 16, 24).

Yanık cebindeki paranın son kuruşuna kadar başkaları tarafından eziyet edilen hayvanları kurtarmak için harcamıştır. Yanığın hayvanlara yönelik yardım severliği örnek olmuş ve bunun sonucunda da pazar yerinde huzurlu bir ortam olmuştur.

Çilbik ile Güvercin Kız masalında Çilbik’in güvercine yardım ederek onu akbabadan kurtarması belirtilmiştir.

“Zavallı güvercin bağırıyor, çırpıyor, ama ne fayda! Çilbik derhal yayını geriyor, bir atışta akbabayı vurmuş. Akbaba takla atarak yere düşmüş. Çilbik koşup güvercini kurtarmış: Güvercin yaralı, ama gözlerinde bir sevecenlik...” (syf. 146-147).

Çilbik ile Tilkinin Arkadaşlığı masalında Çilbik’in ayı karşısında ağacı kesmeyerek tilkiden yardım almasına vurgu yapılmıştır.

“Ayı: “Bu ağacın içi bal dolu. Ağacı kes, içindeki balı testilere doldur.” demiş. Ağaç deliğinden balı göstermiş. Çilbik: “Olmaaaz!” demiş. “Ağacı nasıl keseriz?” Herkes bir ağaç keserse orman kalır mı?” (syf. 158)

Canlı varlıklara zarar vermeye çalışan Ayı ile mücadele edebilmek için, Tilki’nin arkadaşlığına güvenen Çilbik, Tilki’den yardım talep etmiştir. Bu masalda okuyucuya aktarılan, başımıza gelebilecek kötü durumlarla başa çıkabilmek için yardım almamız gerektiğine değinilmiştir.

Aksıla- Tatar Masalları kitabı içerisinde bulunan 24 masaldan Altın Elma’nın Gence Oğula Yardımı masalında Gence oğul öncelikle bilge kişilere yardım etmiştir; daha sonra da bilge kişiler Gence Oğul’a.

“Sen bizi dev esaretinden kurtardın. Biz de sana her zaman iyilik etmek isteriz. Eğer başın dara düşerse, bize bir ihtiyacın olursa, o altın elmaya söyle, biz yardıma yetişiriz. Haydi yolun açık olsun.” demişler. Oradan ayrılıp gitmişler.” (syf. 123-126)

Masalda okuyucuya aktarılan, yapılan iyiliklerin hiçbir zaman sonuçsuz kalmayacağı, dara düştüğümüzde, başımız sıkıştığında bu iyiliklerin karşılığını alacağımızdır.

Serçe Koyun Avlarken-Uygur Masalları kitabı içerisinde bulunan 25 masaldan Dört Kafadar, Güvercin ile Karınca ve Keklik Tuzağı masallarında farklı açılardan yardımlaşmanın önemi üzerinde durulmuştur.

Dört Kafadar masalında, eşegin yola çıkma nedenini açıklarken iyilik yapmanın önemine değindiği belirlenmiştir.

“Öneri koçun hoşuna gitmemiş, hemen itiraz etmiş: “Neden gidecekmişiz? Kurdu var, kuşu var, nedir senin derdin?” “Bir derdim, bir kederim yok benim. Ama ne demiş atalarımız? Doğanlar ölür, ne adı kalır ne sanı, eğer bir iyilik edersen, adın akıllara yazılır. İşte ben de bu yüzden çıktım yola, bir iyilik yapmak yarışacak bana.” (syf. 15)

Masalda okuyucuya aktarılan, sebebsiz yere de iyilik yapmamız ve iyilikten vazgeçmemiz ve aynı zamanda iyiliğin hiçbir zaman unutulmadığı mesajı verilmiştir. Dört Kafadar masalında yola çıkmak için koçu ikna eden eşegin daha sonra kirpiyi ikna etmek için bir olmak mesajına vurgu yaptığı tespit edilmiştir.

““Bih, bih!” demiş. “Nereye böyle dostlar? Aceleniz ne?” Eşek yanıt vermiş: “Sende ok gibi dikenler, bende pektir çifteler, horozun düdüğü tizdir, koçun boynuzları da pektir. Gel katıl bize, arkadaş olalım, bu yola birlikte çıkalım.” Kirpi, eğilip kendi bacaklarını göstermiş: “Bu adımlarla mı?” Koç meleyerek yere yatmış: “Mee! Düşündüğün şeye bak!” demiş. “Gel bin sırtıma, çıkalım yola.” (syf. 16-17)

Burada anlatılan girilen yolda yardımlaşmanın ne kadar önemli olduğudur. Grup üyeleri zor durumda olana yardım etmiş ve birbirlerini kollamıştır. Zorlukların üstesinden gelmişlerdir.

Dört Kafadar masalında kurtla karşılaşan hayvanların yardımlaşarak düşmandan kurtulmalarına değinilmiştir.

“Eşek arka bacağının birini geri uzatmış, kurt eşegin karnına dalmış. O anda eşek, bacağını indirip kurdu iki bacağının arasında sıkıştırıvermiş. Koç koşup gelmiş, sivri boynuzlarıyla kurdun karnını deşmiş, horoz uçup kurdu gagalayıvermiş. Kirpi heyecana kapılmış, dikenlerinden birkaç tanesini ok gibi fırlatmış, kurdun gözüne takmış... Kurt neye uğradığını şaşırılmış. Bir ayağını sürükleyip, dili dışarda, salyasını akıtarak yara bere içinde kaçıp yakasını zor kurtarmış.” (syf. 21)

Vahşi kurtla karşı karşıya kalan hayvanlar, düşmanları kurttan kurtulmak için, el birliği ile mücadele etmişlerdir. Tıpkı “bir elin nesi var iki elin sesi var” atasözünde olduğu gibi masalda da kahramanlarımız güçlerini birleştirerek kötü kurtu alt etmişlerdir.

Güvercin ile Karınca adlı masalda güvercinin karıncaya yardım etmesine dikkat çekilmiştir. Böylelikle okuyucuya birlikte hareket ederek zorluklarla daha kolay başa çıkabileceği vurgulanmıştır.

“Günlerden bir gün güneş parlak, hava sıcak... Karınca su içmek için arkın kenarına inmiş. Su akıntısı onu alıp gitmiş. Güvercin, derhal gagasına bir yaprak almış. Karıncanın yardımına ulaşmış. Su dalgalanıyor, karınca batıp çıkıyormuş. Yaprığı hemen karıncanın önüne atıvermiş. Karınca büyük bir gayret sarf ederek yaprağa tutunmuş. Yaprak bir süre aktıktan sonra bir dönemeçte çer çöp birikintisine takılıp kalmış. Karınca emekleyerek kıyıya çıkmış. Sevinç içinde kendi akrabalarına koşmuş...” (syf. 36)

Güvercin zor durumda kalan karıncayı kurtarmak için bir çözüm bulmuş ve karıncanın su akıntısından kurtulmasını sağlamıştır.

Keklik Tuzağı adlı masalda çocuklarına uçmayı ve avlanmaları için yol gösteren ana ve ata keklige vurgu yapılmıştır. Zor durumda olanlara yardım etme önemine değinilmiştir.

“Bir gün ana ile ata keklik, yavrularını toplamış, kayanın üstüne götürmüşler: “Uçuşun bakalım, uçuşun ve buraya dönün!” demişler. Yavrular korkmuş, düşeceklerini sanmışlar. Ama ana ile ata arkadan onları itmiş, hepsi havalanıp uçmuş, bir süre sonra dönüp gelmişler. Ata keklik: “Artık büyüdüğünüz çil kanatlılarım, nereden yiyecek bulunur, öğrendiniz, uçabiliyorsunuz.” demiş. “Yiyecek toplamaya yalnız da gidebilirsiniz. Ama dikkat ha...!” (syf. 80)

Ata keklik, yavrularını cesaretlendirerek onların hayatta kalma mücadelelerine yardımcı olmaya çalışmıştır.

İristu ile Ak Kağan- Altay Masalları içerisinde bulunan 23 masaldan Altay’da Bir Şaman, Yan Cebime Koy, Sarı Köpek ve Köpek Evlenmesi adlı masalarda yardımseverlik davranışına vurgu yapıldığı belirlenmiştir.

Altay’da Bir Şaman masasında, İristu’nun çocuğa yardım etmek istemesine ve durum sonrasında Şaman Dede’nin kendisine yardım etmesine ilişkin ifadeler bulunmaktadır.

“Kederim kendim için değil dede can! Ak Kağan’ın çocuğunu gördüm sonra rahatımı, uykumu yitirdim. Nasıl yardım edeceğimi de bilemedim.” Şaman dede, İristu’yu sıkı sıkı kucaklamış: “Ah benim oğulcuğum, ah!” demiş. Çok haklısın. Haydi yol göster gidelim, çocuğa yardım edelim.” (syf.31)

İritsu çocuğa yardım etmek istiyor ama elinden bir şey gelemeyeceğini anlayınca Şaman dededen yardım istiyor. Şaman dede ise, başka birine yardım etmeye çalışan İritsu'nun zor durumunu görüp ona yardımcı oluyor.

Yan Cebime Koy masalında, Çelmeş, Boodoy Kağan'ın yardım ettiğini belirtmiştir.

“Önce sözümün sonunu dinleyin! Yolda çobanlarına rastladım. Boodoy Kağan'ın kardeşi yayladadır, seni bekliyor, dediler. Atı yaylaya sürdüm, ninem öldü dedim. Kardeşi beni ağırladı, alıp Boodoy Kağan'a ulaştırdı. Siz yeni ayrılmıştınız. O da bana çok acıdı, bu serveti vererek yol ortasına kadar uğurladı. Kağanlığın bir geleneği varmış, yakını ölene servet bağışlarmış.” (syf. 86)

Çelmeş'in bir yakınının vefat etmesi üzerine, Boodoy Kağan, geleneğinin bir göstergesi olarak maddi konuda destek olmaya çalışmıştır. Masalda okuyucuya aktarılan, geleneklerimizin ve adetlerimizin başka insanlara yardımcı olmak için bir araç olabileceğidir.

Sarı Köpek adlı masalda, Sarı Köpek'in ağaç sevgisi dolayısıyla yaşlı adama saldırmasına değinilmiştir.

“Yaşlı adam bir ağaç kesmiş: “Bu pek de ıslak” diyerek odunu bir yana atmış. Bir başkasını kesmiş: “Bu da çürükmüş!...” Bir başkasını daha kesince donup kalmış. Çünkü o ağacın içinden sarı bir köpek fırlayıp önüne atlamış. Köpeğin kuyruğu uzun, tüyleri kadife gibi ama gözleri kıpkırmızı, öfkeli...

Adamın paltosundan kapıp dile gelmiş: “Sen bu ağaçlardan ne istiyorsun? Bunların da birer canlı olduğunu bilmiyor musun?...”

Yaşlı adamın ağaçlara zarar vermesi sonucu, ağaçlarında bir canlı olduğunu ifade eden köpek, ağaçların kesilmesine izin vermeyerek yaşlı adama engel olmuştur. Köpek Evlenmesi masalında Sarı Köpek'e yardım eden kız sayesinde köpeğin yakışıklı bir delikanlıya dönüşmesinden söz edilmiştir.

“Yaralandım, bacağımdan yaralandım.” Kız telaşla eğilip Sarı Köpek'in bacağına bakmış; gerçekten de yaralı. Yara yerinden kan sızıyormuş. Hemen içeri koşmuş. Tertemiz bir bezle, su getirmiş, acıtmadan yara yerini yıkamış, üstüne ısırgan otu bağlamış, yaralı ayağını sevecenlikle okşamış: “Yazık sana,” demiş. “Yakında iyileşecek, üzülme!” Birdenbire Sarı Köpek'in bacaklarında bir değişim olmaya başlamış. Kız korkuyla doğrulup ayağa kalkmış. Bir de ne görsün? Sarı Köpek

insanlaşıyor. Hayretle bakakalmış. Sarı Köpek'in insanlaşması tamamlanmış. Biraz önce siyah attan düşen o yakışıklı delikanlı oluvermiş: "Teşekkür sana, bin teşekkür. Sen benim yaramı bu kadar sevecenlikle sarmasaydın, ben köpek kalacaktım." (syf.148-149).

Bu masalda yakışıklı delikanlının cezalandırılarak sarı köpek olduğu ve bir kızın sevecenlik göstermesi ve sarı köpeğe yardım etmesi sonucun yakışıklı delikanlının cezasından kurtuluşu anlatılmıştır. Yardımseverliğin başka insanlara yararı olmasının yanında, içinde bulunduğu zor durumdan kurtulabilmesine katkı sağladığı görülmektedir.

Psikolojik iletiler içerisinde çalışkan olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Aldar Köse-Kazak Masalları kitabında yer alan 28 masal içerisinde Aldar Köse Berkut'u Yakalarken ve Aldar Köse Cin Kovalarken masallarında çalışkanlık davranışının çeşitli yönlerine vurgu yapılmıştır.

Aldar Köse Berkut'u Yakalarken masalında Aldar Köse'nin yüksek bir dağı geçebilmesi için azimli ve sabırlı olmasına dikkat çekilmiştir.

"Aldar Köse bir an durmuş: "Azmin önünde ne dayanabilir ki ey dağ?" diye konuşmuş. "Demircinin önünde demir eriyor, inatçı insan iğneyle kuyu kazıyor, bilgeler yıldızdan yıldıza geziyor. Çekil önümden, kurt köpeği misin sen?" Birden bire dağ kabarmış, kara bulutlar bu tepeden o tepeye savrulmuş... Çatırdarak dişlerini ağartmış: "Ben geçilecek dağ değilim! Delilik yapanları alt ederim." (syf. 18-19)

"Aldar Köse, endişeyle geri çekilmiş, çadırını kurup inatla beklemiş. Bir gün beklemiş, beş gün, beş ay... Sonunda bahar çığlık çığlığa gelmiş. Hava ılıman, rüzgar püfür, püfür... Güneş tepede... Karların beli kırılmış. Bitkiler, topraktan fışkırmış. "Sabreden derviş, muradına ermiş." Aldar Köse baltayı alıp kendine yol açmaya girişmiş." (syf. 19-20)

Aldar Köse Cin Kovalarken masalında da Aldar Köse'nin yine sabırlı davranarak beyi ikna etmesi üzerinde durulmuştur.

"Saygıdeğer beyim, ben bir bahşiyim, fal bakıp gezerim. Gerçekleri söylerim. Kuşum da benimle gezer, bilemediğim şeyleri bulup bana söyler. Bütün sırları, geçmişi, geleceği, olup bitenleri o bilir..." "Aldar Köse kızmış: "Ooo, hiç büyük konuşma bey! Çevrene sokulup pusuya yatan nice nice kurtlar olabilir..." "Bey başını Berkut'a

çevirmiş: “Madem kuş her şeyi biliyor, buyurup söylesin. Denemesi bedava!” (syf. 32-33)

Buradaki iki masalımızda azim ve sabır ile insanların her şeyin üstesinden geleceğine değinilmiştir. Zorluklar karşısında pes etmeden kararlılıkla çalışmalı ve mücadele edilmelidir ki başarıya ulaşılsın.

Keloğlan ile Kahkaha Hanım-Anadolu Masalları kitabındaki 7 masal içerisinde yer alan Kadının Masalı adlı masalda sevdiğinin Keloğlan’ın öncelikle çalışkan olup olmadığını sorguladığı belirlenmiştir.

“Akşam olunca Keloğlan kıza sarılıp birlikte yatmak istemiş. “Yooook!” demiş kız. “Öyle yağma yok. Önce çalışkan olduğunu bana bir göster. Sana bir güveneyim... Yoksa bir tembelle ömrümü nasıl geçireyim?” “Söz” demiş Keloğlan, “bugünden itibaren tembellik yok!” (syf. 30)

Kızın Keloğlan’a bir tembelle ömrümü nasıl geçireyim demesi ve Keloğlanın tembelliği bırakması çalışkanlığın insanların güvenini ve bağlılığını artırdığına, ve sorumluluk sahibi insanın çevresine güven verdiğine işaretir.

Cırttan ile Çilbik- Azerbaycan ve Dağıstan Masalları kitabında bulunan 19 masaldan Yanık ile Dilek Boncuğu ile İkinci Masal masallarında çalışkanlık davranışının önemi üzerinde durulmuştur.

Yanık ile Dilek Boncuğu adlı masalda ak akçe kara gün içindir atasözünü hatırlatır bir biçimde zamanında çalışıp biriktirmenin zor zamanlardaki önemine dikkat çekilmiştir.

“Nine Yanık’ı zar zor büyötmüş. Bu koca dünyada yıkık dökük bir ev, bir tarla, üç tanecik de kaz... Başka bir şeyleri yokmuş. Bir gün Nine torununu yanına çağırması: “Yanık bala” demiş. “Ben bu kazları dar günler için saklamıştım. Götür birini sat, tahıl al getir öğütelim, ekinler olgunlaşana dek ekmek pişirip yiyelim.” (syf. 11)

Yine aynı masalda; “Ağustos Böceği ile Karınca” adlı masalda çalışkan karıncanın yazın çalışıp kazandıkları ile kışı geçirmesinde ki önemine değinilmiştir. Aynı zamanda hazıra dağ dayanmayacağı geleceği düşünüp tutumlu olunması gerektiğine vurgu yapılmıştır.

İkinci Masal adlı masalda da Cırttan dikkatsizliği yüzünden hem topuzunu kaptırmış hem de Kadı ile Kamber’den dayak yemiştir. Şeytan, Cırttan’a dikkatli olmanın gerekliliğine vurgu yapmıştır.

“Şeytan, Cırttan’ın başını okşamış, Cırttan’ın yaraları hemen sağalmış. Sonra da öğüt vermiş. “Sakıngan olmak yiğidin yaraşığıdır. Gerek dikkatli olaydın, gerek topuzu koruyaydın.” (syf. 97)

Püruş Batur ile Aksıla- Tatar Masalları kitabı içerisinde bulunan 24 masaldan Saran ile Yumart masalında hayatın tembellikle geçmeyeceği, hayatın daha güzel geçmesi için çalışmanın gerektiği üzerinde durulmuştur.

“Günün birinde bu köyde iki genç arkadaş yaşamış. Birinin adı Saran, ötekini adı Yumart. İki komşu, iki samimi arkadaş. Bir gün baş başa vermişler. Yumart: “Yahu kardeşim, iş yok, aş yok, meslek yok. Hayat böyle geçer mi?” demiş. “Bir şeyler yapmalıyız.” (syf. 48)

Bu masalda, iki genç arkadaş, çalışmadan hayatın bir yere varamayacağını bu şekilde devam edilmeyeceğini tembelliğin bir hayır getirmeyeceğini ifade edilerek, kazancı azda olsa bir işle uğraşmanın gerektiğine değinilmiştir.

Serçe Koyun Avlarken-Uygur Masalları kitabı içerisinde bulunan 25 masaldan Sebep Kılсан Sepette Su Durur masalında babanın oğullarına nasihat verirken aklın önemi üzerinde durduğu belirlenmiştir.

“Yavrularım, ben artık ömrümün sonuna geldim. Benim sizlere söyleyecek bir tek vasiyetim var. Siz aklınızı kullanmakta mahir olun. Sebep kılсанız (kafa yorarsanız) sepete su doldurursunuz.” demiş. (syf. 53)

Baba burada akıl, çalışmak, kafa yormak ile insanların başarılarının artacağına imkansız gibi görünen şeylerin bile üstesinden gelineceğine vurgu yapmıştır.

Er Tapıldı- Kırgız Masalları kitabında yer alan 18 masal içerisinde Güçlü Kim ve Hüner Arayan Çocuk masallarında çalışkan olmanın önemine değinilmiştir.

Güçlü Kim adlı masalın sonunda güçlü olan kişinin bilgi sahibi olan kişi, bunun için de öğrenmeye istekli olan kişi olduğu vurgulanmıştır.

“Sülün şaşkın bir biçimde: “Nasıl yani? En güçlü ben miyim?” “Başka kim olur? Yoksa bu kadar soru sorar mıydın?” Sülün bir süre düşünmüş: “Ne yani, soru sormakta ne var ki?” demiş. Sivrisinek vızıldıyarak sözünü kesmiş: “Çok şey var. Soru sormayan öğrenebilir mi? Öğrenmeyen güçlü olabilir mi?” (syf. 133)

Masalda okuyucuya aktarılan, sivrisineğin sözünden yola çıkarak çalışkanlığın devamlı soru sorup öğrenerek, araştırarak ve okuyarak sağlanabileceğidir.

Hüner Arayan Çocuk adlı masalda, hüner öğrenmenin çalışkan olmakla olacağı üzerinde durulmuştur.

“Açlığım da var, susuzluğum da. Nereye gittiğime gelince...” demiş, başından geçenleri anlatmış. Bir hüner aradığını söyleyerek sözünü bağlamış. Nine dikkatle dinlemiş: “Hüner yönünden bu kent çok zengin bir kettir ey oğul. Ama hüner öğrenmek kolay iş değildir, sabır ister, çaba ister, dikkat ve akıl ister... Bütün bunları vermeye hazır mısın? Tembel insan hüner öğrenemez.” (syf. 150)

Masalda okuyucuya aktarılan, ninenin sözlerinden yola çıkarak, bir yeteneğe sahip olarak çalışkanlığı sağlamak için fedakarlık gösterilmesi gerekliliğidir.

Psikolojik iletiler içerisinde alçakgönüllü olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Alp ile Asamat Köprüsü-Çuvaş Masalları kitabında bulunan 23 masaldan Asamat Köprüsü adlı masalda kötü işler yaptığının farkına varan Alp’in Asamat’ın bu durum karşısında Asamat’ın alçakgönüllülük göstererek ona yardım etmesine değinilmiştir.

“Kötü şeyler yaptım Asamat usta. Benden beklenmeyen şeyler yaptım. N’olur beni kurtar, güzel şeyler yapmaya zamanım olsun...” Asamat derhal ateşi yakmış, körükle ateşi çoğaltarak zincirlerini eritmeğe başlamış. Alp’i zincirlerinden kurtarmış.” (syf. 74)

Yukarıdaki masal incelendiğinde Alp’in yaptığı kötü işlere rağmen Asamat’ın ona yardım ettiğini görmekteyiz. Yani Asamat, bir insan ne kadar kötü olursa olsun, ne kadar kötü davranışlarda bulunursa bulunsun onlara alçak gönüllük ile yardım etmemiz gerektiği mesajını, sergilediği bu davranış ile bizlere göstermektedir.

Keloğlan ile Kahkaha Hanım-Anadolu Masalları adlı kitapta yer alan 7 masal içerisinde bulunan Keloğlan ile Değirmenci masalında Keloğlan’ın alçakgönüllü olmanın önemine değinilmiştir.

“Yok dayı, söz büyüğün, sofrı küçüğün demiş atalarımız. Ben önce söylesem ayıp olur. Sıra sende, buyur!” (syf. 14).

Keloğlan, bir şeyler söyleyeceği vakit dedenin de aynı anda konuşması üzerine dedeye, önce kendisinin konuşması gerektiğini, büyüklere saygısızlık etmenin ayıp olduğunu söyler. Yani keloğlan alçak gönüllük ile susmayı bilir ve konuşma sırasını bekler.

Murkumomo ile Çomotay- Özbek Masalları kitabı içerisinde bulunan 19 masaldan Alişir ile Gül –Öykü- masalında Ali Şir Nevai'nin dokumacının önünde insana saygı duyması ve alçakgönüllülük göstermesi üzerinde durulmuştur.

“Ali Şir Nevai, dokumacının önünde saygıyla eğilmiş: “Eski gelenek ve görenekleri iyi bilirim ey Ebu Salih, şariat yasalarını da iyi bilirim. Ama bunlar insan yüreğine işlemez. İnsan yüreğinin kendi yasaları var. sevgi, buyrukla yönlenebilir. Sevgi için baskı yapmak, ölümden beterdir. Gidin sorun kızınıza, hayır derse, başımı saygıyla eğip giderim.” (syf. 149)

Burada dinleyiciye anlatılmak istenen, olayların istemediğimiz bir durumda ilerlediği zamanlarda bile alçak gönüllük göstererek başkalarının aldığı kararlara saygı duyulması gerektiğidir.

Püruş Batur ile Aksıla- Tatar Masalları kitabı içerisinde bulunan 24 masaldan Uçan Palto, Yaşlıları Ne Yapmalı masallarında alçakgönüllülük üzerinde durulmuştur. Uçan Palto masalında her şeye “Biliyorum, biliyorum!” diyen adamın başkalarının sözünü dinlememesi neticesinde başına gelen zararlardan söz edilmiştir.

“Bir gürültü, bir şamata... Pabucunu bırakıp koşan koşana! Kanadını kaldırıp uçan uçana! Alıcı satıcı dolmuş yer yana... İp atmışlar, kadının beline sarmışlar. Çekip kıyıya çıkarmışlar. Sıra adama gelmiş: “Eh, sen misin çok bilen? Başkasını dinlemeyen!” demiş satıcı. Adam: “Biliyorum, biliyorum!” diye bağırır. Karısı olmasa, adamı orada bırakacaklarmış... Kadın yalvarmış, adamı kıyıya çıkarmışlar. “Sen sen ol, başkasını dinlemeyi de bil!” demişler. (syf. 17)

Masalda okuyucuya aktarılan, sadece zor durumda kaldığımızda değil, her zaman alçak gönüllü olmamız ve başkalarına karşı saygılı davranmamız gerektiğidir. Yaşlıları Ne Yapmalı adlı masalda baba oğluna kendisini zor duruma düşürse de her daim büyüklere ve özellikle devlet yöneticilerine saygı duyulması gerektiğini belirtmiştir.

“Savaş kolay değil oğul” demiş baba. “İki ülke de güçlüdür, savaş uzun sürecek. Aç, susuz kalacaksınız!...” Derinden bir iç geçirmiş: “O kadar aç kalacaksınız ki Han’ın atı dahil atlarınızı kesip yiyeceksiniz. Sen atını kesme! Atı Han’a ver!” “Ama baba o seni öldürmek istedi...” Yaşlı baba sözünü kesmiş: “Han atsız olmaz oğul! Askere sesini yetiştiremez, ana yurdumuz elden gider.” (syf. 39)

Yaşlıları Ne Yapmalı adlı masalın sonunda hatasını anlayan Han da alçakgönüllülük göstererek yaşlı adam ve oğlundan özür dilemiştir. Burada da önemli mevkilerde de olsak alçak gönüllü olmakta her zaman fayda olduğuna değinilmiştir.

“Herkeste bir korku bir heyecan: Eget’in babasını da kendisini de öldürecek diye beklemeye başlamışlar. Eget, babasını çıkarıp getirmiş. Han eğilip adamın elinden öpmüş. “Yaşlıları öldürdüğüm için bağışlayın beni. Akıl danışacağımız kimse kalmadı. Siz bana baş danışman olun.” demiş. (syf. 46)

Han yaşlıları öldürerek akıl danışacağı birini bulamamış ve zor durumda kalmıştır. Bunun üzerine Han zor durumundan etkilenecek alçakgönüllülük gösterip Eget ve babasını öldürmeyerek özür dilemiştir.

Er Tapıldı- Kırgız Masalları kitabında bulunan 18 masal içerisinde Er Tapıldı masalında Ermankan Han, insanların oğluna yönelik şikayetlerini alçakgönüllülükle dinlemiştir.

“Onun bu tavrından ötürü babasına şikayet üstüne şikayet geldi. Ermankan oğlunu kınadı, ama o tınmadı. Alıp tutmaya, vurup kırmaya devam etti... Hayvanlar ürküp göçtü, kuşlar uçtu, dostlar uzaklaştı. Ülke bir yalnızlaştı, bir çölleşti ki ne canlı kaldı ne post, ne komşu kaldı ne dost... Bu böyle gidemezdi. Ak sakallı atalar, ak pürçekli analar, şamanlar, şeşenler, bahşiler toplanıp Etmankan Han’a geldiler: “Oğlunun dizginlerini çek artık, oğlun kurda kuşa saygılı olsun, oğlun insan önüne ak yüzle çıksın!” dediler.” (syf. 15)

Ermankan Hanın bu davranışı bizlere, yaşlılara saygılı olmanın yanında onların fikirlerine önem vermemiz gerektiğine, alçak gönüllük içinde düşüncelerine karşı saygılı olmaya vurgu yapmaktadır.

Psikolojik iletiler içerisinde cesaretli olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Dimitraş ile Pıtraş- Gagavuz Masalları içerisinde bulunan 21 masaldan Cüce Todur’un Başına Gelenler adlı masalda Cüce Todur ile Bey masalında haydutlarla konuşan Bey sonrasında Cüce Todur’un haydutlardan kurtularak ailesini uyarmasına ilişkin cesaretine değinilmiştir.

“Haydut başı bakmış, herkeste aynı iştah var. “Ne duruyorsunuz?” demiş. Bey anlattı. Bugün bir mucize yaşamış. Yaşlı adamın öküzleri tarla sürüyormuş, şaşıp kalmış, adamın yanına varmış. Öküzleri süren cüce bir oğlanmış. Cüceyi alıp cebine

koymuş, yolda cüce yok olmuş. Gidin yaşlı adamın öküzünü getirin, kebab edip yiyelim, beye dua edelim...”

“Cüce Todur’un yüreği atmaya başlamış. Haydutlar hemen kalkmış. Boyları uzun, adımları iri. Cüce Todur onlara nasıl yetişsin?... Koşmuş, koşmuş, bir haydutun paltosuna tutunmuş... Gide gide kulübeye varmışlar. Haydutlar ahıra girerken, Cüce Todur içeri koşmuş, anası ile atasını uyandırmış: “Ben geldim, oğlunuz.” (syf.64-65)

Cüce Todur, ailesine zarar gelmemesi için haydutları takip etmeye çalışmıştır. Ama cüce olmasından dolayı haydutlara yetişemeyeceğini düşünerek bir cesaret göstermiş ve haydutun paltosuna asılmıştır. Masalda aile sevgisinin insanları cesaretlendirerek zorluklarla başa çıkmada yardımcı olabileceği mesajı verilmiştir.

Aldar Köse-Kazak Masalları kitabında yer alan 28 masal içerisinde Aldar Köse ile Ünlü Şalmaycı adlı masalında Aldar Köse’nin beyin kızına aşık olan Melik Memet adındaki yoksul bir genci yüreklendirmesine ve cesaretlendirmesine değinilmiştir.

“Bey bir gün kızı ile Melik Memet’in gizlice buluştuklarını görmüş: “Defol buradan utanmaz herif!” diye bas bas bağırmış. “Defol, bu köyde seni gözüm görmesin! Aç köpeğe kız mı veririm!...” İki genci utandırmış, rezil etmiş... Büyük bir acı içinde Melik Memet avludan ayrılmış, steplere açılmış, Aldar Köse’yi aramış. Aldar Köse: “Başını eğme arkadaş!” demiş. “Kız seni seviyor mu? ... Öyleyse başını dik, yüreğini berk tut! Bey, kızı kendi elleriyle sana verecek, inan bana! Çimenlerin üstüne uzan, keyfine bak!” (syf. 105-106).

Yukarıdaki metinde okuyucuya aktarılmak istenen, gururu zedelenen bir kişinin başka bir insan tarafından cesaretlendirip onu bulunduğu zor durumdan kurtarmasına değinilmiştir.

Alp ile Asamat Köprüsü-Çuvaş Masalları kitabında bulunan 23 masaldan Tuy Tuy Tupalak, Tuy Tupalak ile Dirsek Boylu ve Nerede Kardeş masallarında cesaret üzerinde durulmaktadır.

Tuy Tuy Tupalak adlı masalda, çok çabuk büyüyen Tuy Tupalak’ın ülkenin üstünde dolanan, ülkesine bela olan yedi başlı ejderha ile karşılaşmak istemesindeki cesaretine değinilmiştir.

“Yedi yaşına vardığında, on sekiz gibi görünmüş, elindeki çivi kocaman bir kılıca dönüşmüş. Öyle bir kılıç ki, kabzası Sibiryta taşından, iki yanı da kesen, som çelikten... Kılıfı varmış, ayı derisinden... Ağır mı ağır. Onu yalnız Tuy Tupalak

taşıyabiliyormuş, kimsenin kılıcı kaldırmaya gücü yetmiyormuş. Okla yay da öyle. Bir gün anasının karşısına dikilmiş: “Ana bana peksimet koy.” demiş. “Ava gideceğim, o ejderhayı yeneceğim.” (syf. 21).

Yaşı küçük olmasına rağmen yaşadığı bölgede kimsenin baş edemediği yedi başlı ejderha ile karşılaşmak isteyen masal kahramanımız Tuy Tupalak oldukça büyük bir cesaret örneği göstermekte ve cesaretin yaşta olmadığını göstermektedir.

Tuy Tupalak ile Dirsek Boylu masalında da cüceyi yakalamak için önce Hivetke, sonra da Tuy Tupalak’ın kuyudan içerisinde herkesten fazla gösterdiği cesarete değinilmiştir.

“Bu cüce yine gelecek, sakalın hesabını bizden soracak. Gelin biz de kuyuya inelim, onu bulalım.” diye önermiş. Bir halat yapıp “Önce kim inmek ister?” diye sormuşlar. “Ben!” demiş Hivetke. “Bir tehlike olursa halatı üç kez çekerim, beni çıkarırsınız.” ... Sıra Tuy Tupalak’a gelmiş. “Ben ineyim.” demiş. “İpi ne kadar çekersem çekeyim, beni geri çıkarmayın. Yedi gün yedi gece bekleyin. Sonra çekin, gelirsem gelirim, gelmezsem başınızı alıp gidin! Haydi hakkınızı helal edin!” (syf. 35-37).

Tuy Tupalak, kuyunun içerisinde Hivetke’ye göre, karşılaşabilecekleri tehlikeye rağmen yedi gün yedi gece kalmayı göze alarak daha fazla cesaret göstermiştir.

Dirsek Boylu ve Nerede Kardeş adlı masalda, kardeşlerini arayan Kehermen Ketil’in canavarı yenmedeki cesaretine vurgu yapılmıştır.

“Karnım çok aç dede! Sen bana biraz yiyecek ver, beni yolcu et, gideyim, o canavarla savaşa gireyim.” “Sakin ha! Onun elinden kurtulan olmadı daha!” Yaşlı adam kalkıp Kehermen Ketil’e yiyecek içecek hazırlamış. “Sen korkma dede! Birinden birine yenilecek o canavar, ben niçin olmayayım?” (syf. 95).

Masalda, canavarın güçlü olması ve şimdiye kadar elinden kimsenin kurtulamaması Kehermen Ketil’in cesaretini toplayarak onunla yüzleşmeye gitmesine engel olmamıştır.

Yartı Kulak-Türkmen Masalları kitabında yer alan 26 masal içerisinde bulunan Yartı Kulak ile Çobanlar masalında, güçlü ve kurnaz bir kurdu, köylünün koyunlarında kurtarmak için Yartı Kulak’ın cesaret göstermesine değinilmiştir.

“Köylü yavaş yavaş dağılmaya başlamış. Yartı Kulak saç örgülerini geri atıp duvarın üstünden var gücüyle bağırır: “Hey, çobanlar! Yanınıza alın beni. Koruyayım sürülerinizi.” (syf. 51).

Cesaret kavramı burada Yartı Kulağın, köylünün sürülerini korkusuz bir şekilde korumak istemesinde karşımıza çıkmaktadır.

Psikolojik iletiler içerisinde fedakar olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Püruş Batur ile Aksıla- Tatar Masalları kitabı içerisinde bulunan 24 masaldan Yumart ile Saran’ın Karşılaşması masalında arkadaşlık ve az yetinme kavramlarına vurgu yapılarak fedakarlığın önemine dikkat çekilmiştir.

“Hakan, Yumart’ı yanına çağırır: “Sürüleri iyi korudun, artık benim yardımcın olabilirsin!” demiş. “Aman Hakan’ım, benim Saran adından bir arkadaşım var, onunla birlikte yola çıktım, bir gece kayıplara karıştı. Anasına ne cevap vereceğim, şaşırdım. Ben onu aramaya gideceğim.” “Peki” demiş Hakan. “Hayvanları ayıdan nasıl koruduğunu benim baş çobana öğret, sonra git. Arkadaşını bulunca dön geri, yardımcısın!” (syf. 60)

Hakan’ın, Yumart’a yardımcısı olmayı teklif etmesine rağmen, kaybolan arkadaşını bulmak için Yumart’ın bu önemli görevi kabul etmediğini görüyoruz. Yani Yumart, kendinden önce arkadaşını düşünmüş, kendisi için iyi olabilecek bir teklifi arkadaş için kabul etmemiştir. Burada arkadaş için fedakarlığa değinilmiştir.

Yumart ile Saran’ın Karşılaşması masalın sonunda Yumart, Saran’a az ile yetinmenin ne kadar önemli ve değerli olduğuna vurgu yapmıştır.

“Yumart, içeri girmiş. Saran baygın. Tokatlayarak onu uyandırmış: “Unutma ey açgözlü arkadaş!” demiş. “Az tamah çok ziyan getirir!” Bu sözler, o gün bu gündür herkesin kulağına küpe olmuş, bir daha bu sözleri kimse unutmamış, birçok insan açgözlü olmaktan kaçınmış.” (syf. 64).

Masalda aktarılan, insanların fedakarlık göstererek az ile yetinmeyi ve aç gözlü olmamayı benimsemesi gerektiğidir.

Serçe Koyun Avlarken-Uygur Masalları kitabı içerisinde bulunan 25 masaldan Dört Kafadar ve Çiftçi ile Beş Kese Altın masallarında fedakarlık üzerinde durulmuştur.

“Kurt hoplayıp bir kayanın üstüne çıkmış: “Koşulun nedir? Söyle bana, yardım edeyim sana!” “Önce şu arkadaşlarım çıkıp gitsinler, sonra beni ye. Onlar bari kurtulsun!” Kurt kahkahayla gülerken koç melemiş: “Mee! Seni bırakıp bir adım gitmem!” Horoz, yüksekte öterek koça onay vermiş: “Üüü ürü üüü!” Kirpi: “Bih, bih!” demiş, oklarını sivirtmiş. Kurt yine gülmüş: “Bak, ne kadar sevenin var.” demiş. “Bırak o koçun yağlı kuyruğunu alayım, sizi serbest bırakayım!” “Olmaz!” demiş eşek. “Kuyruksuz koç soğuktan donar, donmasa da insan içine çıkamaz. Gel beni ye.” (syf. 20-21).

Yukarıda yer alan masalda, Koç arkadaşlarının da Kurt’a yem olmaması için bir koşulla karşısına çıkar, bu koşulda arkadaşları için kendi canını feda etmeyi göze alır. Koç’un bu fedakarlığına karşı, arkadaşları orada kalıp Kurt’un Koç’u yemesine engel olmaya çalışırlar. Koç ve arkadaşları arasında geçen dayanışma okuyucuya fedakarlık kavramını açık bir şekilde ifade eder.

Çiftçi ile Beş Kесе Altın adlı masalda, çiftçinin hırsız olduğunu anlayan yolcu yine de onun asılmasını istememiş ve engellemiştir.

“Yolcu yalvarmış: “Astırmayın Kağanım. Belki bir gün sebep bulur, sepete su doldurur, doğru yolu bulurlar.” (syf. 98).

Masalda aktarılan, insanların hata yapan kişilere karşı fedakarlık göstererek, doğru yolu bulmaları için bir şans vermesi gerektiğidir.

Psikolojik iletiler içerisinde azimli olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Keloğlan ile Kahkaha Hanım-Anadolu Masalları kitabındaki 7 masal içerisinde yer alan İsfahan Keli masalında İsfahan’a göçen ve zorlukla karşılaşan Keloğlan’ın anasına zorluklarla başa çıkması için azimli olması gerektiği yönünde görüş belirttiği tespit edilmiştir.

“A kel oğul, kendi köyümüzde herkes bizi tanır, bilirdi.” demiş. “Konumuz, komşumuz vardı, akrabamız, dostumuz...” Başımız dara girende yardımımıza koşarlardı. Şimdi biz burada ne yapacağız.” “Sen kendine dert etme ana. Başımızın çaresine bakarız.” (syf. 50)

Burada Keloğlan ile annesi hiç bilmedikleri bir yerde yaşamaya başlamıştır. Annesinin korkuları üzerine keloğlan bu uzun ve çetin yolda azimle ilerleyerek zorlukların üstesinden gelebileceklerine vurgu yapmıştır.

Er Tapıldı- Kırgız Masalları kitabında yer alan 18 masal içerisinde Kardeşin Güneşe Çıktığıdır adlı masalda Kadıgaç'ın azimli olmak gerektiğine vurgu yaptığı belirlenmiştir.

“Sonunda Kardıgaç: “Kardeş can.” dedi. “İpeklere sarılıp büyütülen kardeş, delikanlı canına eziyet edilen kardeş, kırk yiğidin büyüğü, Kardıgaç'ın ağabeyi, Kırgız halkının geleceği kardeş.” dedi. “Beklemekle olmaz, bir yol bulalım, buradan kurtulalım.” (syf. 31).

Bu masalda ise yine bir önceki masalda olduğu gibi insanın umutsuz anında, hiçbir şey yapmadan beklemesi yerine azimli davranarak umudunu yitirmemesi gerektiğine değinilmiştir.

Psikolojik iletiler içerisinde iyi niyetli olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Aldar Köse-Kazak Masalları kitabında yer alan 28 masal içerisinde Aldar Köse ile Ünlü Şalmaycı adlı masalında Aldar Köse'nin beyin kızına aşık olan Melik Memet adındaki yoksul bir genç ile ona aşık olan beyin kızını birbirine kavuşturmuştur.

“Herkes steplere dağılmış. İki gün sonra Melik Memet sandıkla dönüp gelmiş. Sandığı Bey'in önüne saygıyla koymuş. Bey kemerine astığı açarı çıkarıp derhal sandığın kapağını açmış: Her şey yerli yerinde. Emin olmak için yineden altınları paraları saymış. Kalkıp Melik Memet'in boynuna sarılmış: “Verdim ulan kızımı sana! Verdim gitti! Yarından tezi yok, düğün başlasın!” Böylece iki sevgili birbirine kavuşmuş, mutlu mutlu yaşamış...” (syf. 110).

Burada Bey, Melik Memet'ten istediği sandığı kontrol etmiş ve Melik Memet'in altın ve paraları eksiksiz getirerek iyi niyetli bir davranış sergilediğini görmüştür. Melik Memet'in gösterdiği iyi niyete karşılık kızını vermiştir. Bu masalda okuyuculara, iyi niyetin karşılıksız kalmayacağı mesajı verilmiştir.

Psikolojik iletiler içerisinde merhametli olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

İrustu ile Ak Kağan- Altay Masalları içerisinde bulunan 23 masaldan Babırgay Dede ile Kartal adlı masalda Babırgay dede, avlamış olduğu geyiği kartalların yemesine izin vermiştir.

“Babırgay dede, geyiğin karnından çıkmış. Merakla etrafına bakınmış. Denizin ortasında bir dağ başı. En tepede kartal yuvası, yuvada kartal yavruları, yan tarafta bir

mağara... Kartalların geyiği niçin getirdiklerini anlamış. Bıçağını çıkarmış, geyiğin etinden kesip kartal yavrularını beslemeye başlamış: “Yeyin yavrular yeyin! Kanatlarınız berk, gözleriniz ışıklı olsun!” (syf. 35).

Babırgay dede kendisini esrarengiz olaylar içerisinde bulmasına rağmen kartalların geyiği yavruları için getirdiklerini anlamış ve merhamet ederek yavruları elleriyle beslemiştir.

Psikolojik iletiler içerisinde sabırlı olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

İrustu ile Ak Kağan- Altay Masalları içerisinde bulunan 23 masaldan Üç Kardeş masalının sonunda, masal dinleyenlerin de sabır göstermesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

“Masalı anlattım masal içinde. Seni bıraktım merak içinde... Biraz sabredeceksin, gerisini sonra dinleyeceksin...” (syf. 56)

Masalın genelinde ifade edilen “Sabırlı, tutarlı, kararlı insanlar amaçlarına mutlaka ulaşır” iletişi dinleyiciler ile masalın sonunda bağdaştırılmıştır. Masalı okurken masalın sonunusabırla beklemeleri gerektiği ifade edilmiştir.

Psikolojik iletiler içerisinde sorumlu olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

İrustu ile Ak Kağan- Altay Masalları içerisinde bulunan 23 masaldan Altay’da Bir Şaman adlı masalda sorumluluk sahibi olmanın, kendini tanımanın önemine değinilmiştir.

“Ak Kağan: “Bundan sonra benim başyardımcım sen ol İrustu.” demiş, saçlarını okşamış, yanındaki bezekli minderi göstermiş: “Senin yerin artık burasıdır!” İrustu: “Hayır Kağanım.” demiş. “Benim yerim Sümer Dağı’nın güneşe değen yanı, benim yerim süt gölünün kıyısı...” (syf. 32).

Ak Kağan, İrustu’ya başyardımcılığını teklif ederek daha büyük bir sorumluluk vermiştir. Fakat İrustu yetiştği büyüdüğü yerde ki sorumluluğunun bilincinde ve orada yapacağı işlerin daha çok olduğunu vurgulayarak bu görevi red etmiştir.

4.3.3. Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında sosyolojik iletiler, masallarda ne şekilde yer almaktadır?

Araştırma kapsamında incelenen Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarındaki sosyolojik iletilerin masal metinlerinde yer alma şekilleri de ayrıca incelenmiştir. Masallardaki sosyolojik iletilerin masal kitaplarındaki sayısı Tablo 4.8'de ve Şekil 4.9'da gösterilmiş; ardından masal metinlerinden örnekler sıralanmıştır.

Tablo 4.8. 2 Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan sosyolojik iletilerinin sayısı

İletiler	Davranışlar	n
Sosyolojik iletiler	Aileye önem vermek	19
	Misafirperver olmak	5
	Vatansever olmak	5

Tablo 4.8 incelendiğinde, Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında sosyolojik iletiler içerisinde “aileye önem vermek” (n=19), “misafirperver olmak” (n=5) ve “vatansever olmak” (n=5) davranışlarına ilişkin iletilerin yer aldığı belirlenmiştir.

Şekil 4. 9 Yücel Feyzioğlu'nun masal kitaplarında yer alan sosyolojik iletilerinin sayısı

Sosyolojik iletiler içerisinde aileye önem vermeye yönelik ifadeler şu şekildedir:

Dimitraş ile Pıtraş- Gagavuz Masalları içerisinde bulunan 21 masaldan Cüce Todur ile Bey adlı masalda Cüce Todur ile Bey masalında Cüce Todur'un ana ve babasına olan saygısından söz edilmiştir.

“Evde yaşlı kadın yemek hazırlamış. Öğle olunca: “Haydi oğul, atana yemek götürelim.” demiş. Cüce Todur alınmış: “Olmaz ana, ben varken seni göndermem tarlaya!” demiş. Kendisi yemeği alıp tarlaya varmış. Arabanın altına sofrayı açıp atasını çağırmış. Birlikte yemek yemişler, öküzlere de taze ot vermişler.” (syf. 57)

Cüce Todur ile Bey masalında ayrıca babasının Cüce Todur'a olan sevgisinden bahsedilmiştir.

“Yaşlı adam korkuyla sıçrayıp yerinde oturmuş. Beyin sorusunu güç bela anlamış: “Öküzleri benim oğlum sürüyor.” diye yanıt vermiş. “Peki oğlun nerede?” “Orada öküzün kulağında!” Bey, öküzlere yaklaşıp kulağın içine bakmış, afallayıp kalmış. “Sat oğlunu bana! Ya da hizmetçi ver!” Yaşlı adamın siniri tepesine fırlamış: “Şaşırdın mı sen bey? Nasıl veririm? Yıllardır onu ne özlemle bekledim. Gözlerimin akı karası bir oğlum var. Neden sana verecekmişim!” “İstedığın kadar para veririm.” “Bir hazine de versen, vermem. O canım, ciğerim benim!” (syf. 59-60)

Yukarıdaki iki masalda vurgulanan insanın ailesinin hayattaki her şeyden daha önemli olduğu, ailemize karşı saygısızlık yapılmaması gerektiği ve hiçbir şeye onları değiştirmemiz gerektiğidir.

Aldar Köse-Kazak Masalları kitabında yer alan 28 masal içerisinde Aldar Köse Yola Çıkarken masalında babadan oğula geleceğe dair nasihatlerin önemi üzerinde durulmuş ve aileye önem vurgulanmıştır.

Aldar Köse Yola Çıkarken adlı masalda, Koşer'in üç çocuğuna yaptığı nasihatlere yer verilmiştir.

“Koşer adında bir aksakal yaşarmış. Gönlü yüce, yüzü aydınlık, bilge bir kişi. Koşer'in üç çocuğu varmış: üç yiğit kişi... Bir gün Koşer çocukları başına toplamış: “Yavrularım.” demiş. “Günbegün güçten düşünüyorum. Arık son sözümü söylemenin zamanı geldi. Vicdanım kaynak suyu kadar duru, pınarlar gibi temiz. Ölümünden korkmuyorum... Yooook! Üzülmeyin! Doğan büyüyor, büyüyen yaşlanıyor. Ne Lokman Hekim ölüme çare bulabildi ne de Gılgamış! Yaşamın kuralı buymuş!” ... “

Benden sonra hangi yola gitmek, hangi ufuklara açılmak istersiniz? En sevdiğiniz iş nedir? Bilmek isterim. İyi insanların önünde bütün yolları açmak dileğim.”

Çocuklarının görüşleri doğrultusunda Koşer, çocuklarına iyi dileklerde bulunmuş:

“Haydi, yolun açık olsun oğul! Bu steplerin en iyi çiftçisi sen ol. İşte tarlalar, işte araçlar... Önünde diken eğilmesin, çöller senin emeğinle yeşersin.”

“Yolun açık olsun oğul, dünyanın en iyi hayvan yetiştiricisi sen ol dilerim. İşte stepler, işte sürülerim!...”

“Sözlerin çok güzel oğul. Tanrı sana gür bir sakal vermedi ama keskin bir aklın var... Köse kaldın ama büyük bir yüreğin var... Saçların yok ama şen şakrak bir ruha, kıvrık bir dile sahipsin. Gözünde ne tütüyor, gönlünde ne yatıyorsa onu yap oğul. Adın kötülere korku ve sıkıntı versin, iyilere sevinç ve teselli... Adın dilden dile düşsün, masaldan masala geçip yüzlerce yıl yaşasın. Adın Aldar Köse olsun, kimse seni unutmasın. Artık yola çıkabilirsin.” (syf. 13-17)

Koşer, çocuklarına nasihatlerde bulunmuş, çocuklar da onu can kulağı ile dinlemiştir. Bu durumdan yola çıkarsak eğer, yaşam boyu ailemizin her türlü yardımına ihtiyaç duyacağımız ve onlardan aldığımız nasihatlerin gün gelip işimize yarayacağı konusuna varabilir ve aile büyüklerimizin bizim hakkımızda ki düşüncelerine önem vermemiz gerektiğine değinilmiştir.

Yartı Kulak-Türkmen Masalları kitabında yer alan 26 masal içerisinde bulunan Yartı Kulak Tarla Yolunda, Yartı Kulak Çayhanede ve Yartı Kulak Dünya Yolcusu adlı masallarda büyüklere ve aileye önem verme konularına değinilmiştir.

Yartı Kulak Tarla Yolunda adlı masalda anasına kıyamayıp tarlaya babasının yemeğini götüren Yartı Kulak karakterinden söz edilmiştir.

“Atan tarlada çalışıyor. Atana öğle yemeği götürüyorum. Yartı Kulak, yaşlı ananın önüne geçmiş: “Sen gitme ece can. Ben nasıl oğulum? Atamın yemeğini ben götüremem mi?” (syf. 26).

Yartı Kulak, yaşlı anasına kıyamayarak yardım etmek istemiştir. Ailesinin Yartı Kulak için önemli olduğu görülmektedir.

Yartı Kulak Tarla Yolunda masalında ayrıca anasının da çocuğuna kıyamayıp onu uyardığı ve ona nasihatlerde bulunduğu görülmüştür.

“Ana daha da gülmüş, ev işlerine vakit ayırabileceği için de sevinmiş. “Sakin yolda akılsızlık etme.” demiş. “Bir yerlerde takılıp beni merakta bırakma. Boşuna söylememiş atalar, çocuğa buyur, arkasından koştur.” (syf. 26).

Yartı Kulak Çayhanede adlı masalda yaşlı babanın Yartkı Kulak’a etmiş olduğu nasihatler üzerinde durulmuştur.

“Aman oğulcuk, konuşmak gümüşse, susmak altındır.” diye öğüt vermiş. “Genç olduğun sürece yaşlılara kulak ver hece hece. Sözüün arasına girme, yaşlıdır onlar, deneyimleri dağlardan yüce. Saygıda kusur etme!” demiş ama Yartı Kulak, öyle dilini tutacak, ağzını gemleyecek adam mı?” (syf. 120).

Burada Yartı Kulak’ın babasının büyükler hakkın verdiği öğütlere değinilmiştir. Masal kahramanımız için babasının düşüncelerin onun için ne kadar önemli olduğunu da görmekteyiz.

Yartı Kulak Dünya Yolcusu masalında da Salih dede ile konuşan Yartı Kulak’ın ailesinin kendisi için endişelenmesinden duyduğu üzüntüyü anlattığı dikkat çekmiştir.

“Ah, Salih Dede.” demiş. Senin yanında güçlük çekmeyeceğimi bilmem mi? Ama anamdan babamdan izin almadım. Onlar benim habersiz kaçtığımı sanacaklar, bir yerde öldüğümü sanacaklar... Çekecekleri acıyı biliyor musun?” (syf. 182).

Masalda okuyucuya aktarılmak istenen, çocuk ne kadar güvenilir bir yerde bulunsa da ailesinin yanında olmayan çocuklar için ailelerinin onların hakkında endişe duyacağıdır.

Cırttan ile Çilbik- Azerbaycan ve Dağıstan Masalları kitabında bulunan 19 masaldan İkinci Masal adlı masalda Cırttan, halkın kendisini kadı seçmiş olmasına rağmen büyüklerine saygı duyarak başka birinin seçilmesi gerektiğini belirtmiştir.

“Cırttan topuzu durdurmuş: “Bundan sonra Kadı sen değilsin! Kadı’yı bu halk seçecek.” demiş. “Kadı benim dersin topuz başından inmeyecek!” Halk bu işe çok sevinmiş. Oracıkta Cırttan’ı Kadı seçmişler. Cırttan itiraz etmiş: “Hayır! Ben daha çocuğum. Ak saçlı, aksakallı, eller atası birini seçelim!” (syf. 99).

Cırttan, özel bir mevkiye laik görülmesine rağmen büyüklerine olan saygısından dolayı bu görevi kabul etmemiştir. Kendisinden büyükler varken asla bu görevi kabul etmeyeceğini vurgulamıştır.

Murkumomo ile Çomotay- Özbek Masalları kitabı içerisinde bulunan 19 masaldan Üç Yiğit, Üç Yiğit ile Hakan Kızları, Alican’ın Öğrenme Tutkusu ve

Murkumomo ile İki Kardeş adlı masallarda babaların evlatlarına verdikleri öğütler ve kardeşler arasındaki sevgiler yoluyla aileye önem kavramına vurgu yapılmıştır.

Üç Yiğit masalında anne ve babasının üç çocuğuna dua ve öğütlerine dikkat çekilmiştir.

“Günün birinde anne ve baba bu üç yiğidi çağırmışlar. Üçü de gelip oturmuş, anne her birinin saçlarını okşayıp: “Benim şirin baturlarım (yiğitlerim), kurban olsun size benim bu canım!” demiş. Baba ise “Biz varsıl insanlar değiliz sevgili çocuklarım.” diye devam etmiş. “Size bırakacağım mal mülk belli. Nereden saysanız, dana, kuzu, tosun elli... Uzun süre size yetmez. Daha fazlasını vermek elimizden gelmez. Ama ömür boyu çok gerekli üç şeyi size verdik. Birincisi sağlıklı büyüdünüz, gücünüz kuvvetiniz var. İkincisi kendinize güven duymanızı sağladık, yenilmez bileğiniz, kıvrak zekânız var. Üçüncüsü de sizi okutup eğittik; işbilir insansınız, yeteneğiniz var.” (syf. 12-13).

Aileler, çocuklarına öğüt vererek hayatlarını sağlıklı bir şekilde devam ettirmelerini ve hayatlarına karşı önemli öğütler vermektedir.

Üç Yiğit adlı masalda ayrıca babalarının ve annelerinin çocuklarına vermiş oldukları öğütler ve tavsiyelere; çocukların da bunları can kulağıyla dinlemesine vurgu yapılmıştır.

“Çocuklar “Baba buyur seni dinliyoruz.” demişler. “Dürüst olun; yaşamınız rahat geçecek. Çalım yapıp övünmeyin; yüzünüz hiç kızarmayacak. Tembellik yapmayın, mutlu olacaksınız...” ... Sözü anne almış: “Heybelerinize birkaç haftalık azık koydum. Yolunuz açık, kısmetiniz bol olsun. Atlara atlanın, yola çıkın. Dünyayı gezip görün, bilginiz, görgünüz artsın. Sorunların üstesinden gelin, gücünüz çoğalsın. Olgun birer yiğit olarak dönün.” Baba cümleyi tamamlamış: “Kim ki dünyayı tanımaz, kim ki sorunlarla boğuşmaz, asla başarılı olamaz. Sürün atlarınızı! Haydi yolunuz açık, günleriniz aydınlık olsun!” (syf. 14-15).

Ailelerin vermiş olduğu öğütler ve tavsiyeler çocuklar için önemlidir, bu yüzden çocuklar ailelerin vermiş olduğu öğütleri dikkatle dinlemelidir.

Üç Yiğit ile Hakan Kızları başlıklı masalda Hakan ile Vezir’in karşısına çıkarılan üç yiğitin kendi aralarında konuşmaları sırasında babalarının sözlerini hatırlamalarına dikkat çekilmiştir.

“Beni iyi dinleyin” demiş Tonguç Batur, “Nereden gelip nereye gidiyorsunuz, başınızdan neler geçti diye bize soracaklar. Ne diyeceğiz?” Ortanca Batur söze girmiş: “Babam ne dedi? Dürüst olun yaşamınız rahat geçecek. Elbette doğruları söyleyeceğiz.” (syf. 32).

Masalda, ailenin verdiği öğütleri dikkate alan çocukların yasmalarındaki zorlukları kolaylıkla atlatabileceklerine olan inançlarından bahsedilmektedir.

Alican’ın Öğrenme Tutkusu masalında da Alican’ın babası yaşlanmıştır ve dünyadan gitmeden önce oğluna nasihatler vermiştir.

“Adam oğlunu yanına çağırmış: “Otur karşıma Alican.” demiş. “Sen büyüdün, ben de yaşlandım. Ömrümün geri kalan zamanında sana tüccarlık öğretmek istiyorum. Yarın ticaret adamları yola çıkacak, sen de kervana katıl. İşte sana yüz altın. Bir kente geldiğinde parayı kolay harcama. Yükte hafif, pahada ağır mal edinmeye çalış. Bire al, beşe sat, hayatını rahatlat...” (syf. 66).

Masalda, adam oğluna hayatını kolaylaştırması için nasihatlerde bulunmuştur. Adam ileride vefat ettiğinde oğlunun bir meslek sahibi olması için ömrünün geri kalanında yol göstermeye çalışmıştır.

Murkumomo ile İki Kardeş adlı masalda, Hamit ile Mecit’i öldürmesi için cellata emir veren kadın sonrasında kardeşlerin birbirine duydukları sevgiye dikkat çekilmiştir.

“Cellat, çocukları alıp kentten uzakta iki dağ arasına götürmüş. Her yan ıssız, in cin yok. Kılıcını çekmiş tam Hamit’in boynuna kılıcı indirecekken Mecit kendini araya atarak yalvarmış: “N’olur, önce kardeşimi değil, beni öldür!” Cellat, kılıcı Mecit’in üstüne çevirince Hamit, kılıcın altına koşup yalvarmış: “N’olur, önce kardeşimi değil, beni öldür.” Cellat, çocuklara acımış, iki kolu da yana düşmüş. Kılıcı kınına sokmuş...” (syf. 127).

Cellat birbirini bu denli çok seven iki kardeşe acıyarak canlarını bağışlamıştır. Masalda okuyucuya aktarılan, sevginin zorluklar karşısında galip gelebilmesidir.

Serçe Koyun Avlarken-Uygur Masalları kitabı içerisinde bulunan 25 masaldan Keklik Tuzağı ve Sihirli Kuşak ile İki Ayı masallarında aileye önem üzerinde durulmuştur.

Keklik Tuzağı masalında çocuklarına babalarının öğüt verdiği ve onların bir arada bulunması gerektiğini önerdiği belirlenmiştir.

“ ‘Şu ala dağı görüyor musunuz?’ Kanadının ucuyla orayı göstermiş. ‘Sakın ola onun arkasına uçmayın. Eğer uçacak olursanız asla tek gitmeyin, mutlaka birlikte gidin!’... ‘Doğan büyüyor evlatlar, büyüyen yaşlanıyor, yaşlanan bu dünyadan göçüp gidiyor... Bundan doğal ne olabilir?’ (syf. 80-81).

Masalda aktarılmak istenen, birlikte yaşamının ve aile olabilmenin tehlikelere karşı önlem olacağına değinilmiştir.

Sihirli Kuşak ile İki Ayı masalında da Karluk Hanı’nın kızının kardeşine olan sevgisi üzerinde durulmuştur.

“Kız ellerini ovuşturarak: ‘Ben Karluk Hakanı’nın kızıyım. Nice erin yüreğinde sızıyım. Kardeşimle atamın has bahçesinde geziniyorduk. Cinler bizi yakaladılar, ellerimizi ve ayaklarımızı bağladılar. Alıp buraya getirdiler. Kardeşimi de kurtarın lütfen, ben ölüme bile razıyım.’ diye yalvarmış. (syf. 111).

Masalda anlatılmak istenen, bir kızın kardeşine olan sevgisidir. Kardeşinin hayatı için kendi canını feda edebilecek kadar çok sevmesi, ailenin ne kadar önemli olduğuna dikkat çekilmiştir.

Er Tapıldı- Kırgız Masalları kitabında yer alan 18 masal içerisinde Ata Vasiyeti masalında aileye önem verme üzerinde durulmuştur.

Ata Vasiyeti adlı masalda ilk olarak yaşlı adamın küçük oğluna vermiş olduğu nasihatler dikkat çekmiştir.

“Adamın yaşamının sonuna geldiğini anlayınca en küçük oğlunu yanına çağırarak: ‘Büyük kardeşlerine çok söyledim, ata sözü dinlemediler, ona buna zarar verdiler. Sen yiğit oğul, sen yüreğimin sevinci, sen en güvendiğim oğul, al bu hançeri, gizli bir yerde sakla, kimsenin haberi olmasın.’ demiş. İyice oğlunun kulağına eğilmiş: ‘Başın dara girerse kınından çıkar. Hançer dile gelir: ‘Dile benden ne dilerse!’ Dileğini söylersen, kısa sürede murada erersin.’ (syf. 59-60).

Masalda okuyucuya aktarılan, yaşlı adam ölmeden, ata sözü dinleyebilecek oğluna bir miras bırakarak onun ileride karşılaşacağı zorluklara engel olmaya çalışmadır.

Ata Vasiyeti masalının sonunda babalarının sözünü dinlemeyen evlatların kötü sonuçlar aldığına, sonlarının iyi olmadığına vurgu yaparak, söz dinleyen evlâdın mükafatlandırıldığına değinilmiştir.

“Küçük kardeş baba sözünü nasıl dinlemediklerini, o da sihirli hançeri kendisine verdiğini ve başından geçenleri tek tek anlatmış. Büyük kardeşler büyük bir pişmanlık içinde: “Kim ki atasözü dinlemez, acısını çeker.” demişler. (syf. 71-72).

Ailenin büyüğü öldükten sonra ata sözü dinlemeyen çocuklar, atalarının ne kadar önemli nasihatler verdiğinin farkına varmışlardır. Masalda okuyucuya aktarılan, aile büyüklerinin sözünün dinlemeyen çocukların bir gün pişman olacakları ve kötü sonuçlar ile karşılaşacaklarıdır.

Sosyolojik iletiler içerisinde misafirperver olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Yartı Kulak-Türkmen Masalları kitabında yer alan 26 masal içerisinde bulunan Yartı Kulak Anasını Nasıl Buldu? adlı masalda ninenin sevincini herkesle paylaşması ve misafirperverliği üzerinde durulmuştur.

“Hey, komşular gelin, gelin! Bir oğlumuz oldu, adını Yartı Kulak koyduk! Gelin bayram edelim, hep birlikte eğlenelim...” (syf. 22)

Burada ninenin sevincini herkesle paylaşması ve komşularına olan misafirperver tavırları, kişiler arasında sevgi, saygı ve hoşgörü gibi kavramları güçlendirmiştir. Mutluluğun paylaşarak daha da artacağı çocuklara aktarılmıştır.

Cırttan ile Çilbik- Azerbaycan ve Dağıstan Masalları kitabında bulunan 19 masaldan İkinci Masal adlı masalda Cırttan’ın ninesinin misafirperverliğine vurgu yapılmıştır.

“Cırttan’ın Ninesi kapıyı açıp karşısında yoksul bir kadın görünce dilenci sanmış, yardım etmek istemiş. Fakat Cadı yine ahlaya oflaya: “Çok yorgunum, halden düştüm.” demiş. “Beni Tanrı konuğu eder misin?” Nine hiç ikircime düşmeden yanıt vermiş: “Tanrıya da kurban, konuğuna da. Buyrun içeri.” (syf. 92)

Bu masalda yukarıdaki masalda olduğu gibi konuk ağırlamamanın ve misafirin öneminin üzerinde durulmuştur.

Pürüş Batur ile Aksıla- Tatar Masalları kitabı içerisinde bulunan 24 masaldan Üç Kız masalında kızların evlerinde hamarat olarak misafirlerini ağırlamaları gerektiği üzerinde durulmuştur.

“Aman kızlarım, hamarat olun, aman mutlu olun!...” diyerek üçünü de koçak mı koçak yetiştirdi. Hepsisi iş bilen, becerikli... Arka arkaya üç kız da evlenip gitti. Anne

sincabıyla yapayalnız kalıverdi. Derdini sincaba anlattı; sincap ile söyleşiye daldı...” (syf. 19)

Yukarıdaki masal incelendiğinde kızların, misafirperver olmaları, bunun bilincinde olmaları gerektiği söylenmiştir.

Er Tapıldı- Kırgız Masalları kitabında yer alan 18 masal içerisinde Çın Çıl Çıpalak ve Hüner Arayan Çocuk adlı masalarda misafirperverlik üzerinde durulmuştur.

Çın Çıl Çıpalak masasında devamlı hırsızlık yapan beş kardeşin hırsızlık yaparken komşularından utanarak bu işten vazgeçmişlerdir..

“Orton iki kardeşi de dinlemiş, usulca söze girmiş: “Komşunun yağlı bir toklusunu gördüm, rezil oluruz diye düşündüm.” Adıçok kardeşine hak vermiş: “Komşudan bir şey çalmak ayıptır.” demiş. (syf. 81-82)

Bu masalda okuyucuya aktarılan, misafirperverlikle insanların hayatlarının daha da kolaylaşacağına değinilmiştir.

Hüner Arayan Çocuk adlı masasında kapısını çalan Olcabay’a ninenin misafirperverliği vurgulanmıştır.

“Olcabay: “Kalmalı, hüneri burada bulmalı.” demiş, bir evin kapısını çalmış. Kapıyı yaşlı ürkek bir Nine açmış: Buyur oğul? Birini mi aradın?” “Hayır ey Nine. Uzun yoldan geldim, yol yorgunu bir yolcuyum. Bilmem beni bir geceliğine konuk eder misin?” “Hayhay oğul! Buyur, bir gece de kal, beş gece de. Konuk, Tanrı konuğudur.” (syf. 149).

Nine kapıya gelen yolcuyu, geri çevirmemiş ve misafir etmiştir. İsteddiği kadar kalabileceğini söyleyerek misafirperverliğin ne kadar önemli olduğunu yolda kalana, darda kalana yardım edilmesi gerektiği mesajını okuyucuya aktarılmıştır.

Sosyolojik iletiler içerisinde vatansever olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Alp ile Asamat Köprüsü-Çuvaş Masalları kitabı içerisinde bulunan 23 masal içerisinde bulunan Alp’in Birlik Çağrısı ve Alp Ejderhaya Karşı adlı masalarda birlik ve beraberlik vurgusu yapılarak vatanseverlik üzerinde durulmuştur.

Alp’in Birlik Çağrısı adlı masalda, Alp oğullarına birlik ve beraberlik nasihati vermek için önce bir çukura her bir çocuğunun tükürmesini istemiştir. Daha sonra çukurun dolması üzerine sözlerine başlamıştır.

“Gördünüz mü, yalnız tükürdünüz mü kurur, birlikte tükürdünüz mü göl olur. Siz bunu unutmayın, birliğiniz, birbirinize hürmetiniz eksilmesin, yoksa siz de yok olursunuz.” (syf. 78)

Burada ifade edilen iletiler ele alındığında birlikten kuvvet doğacağına, birlikte iş birliği halinde yapılan işlerin daha kalıcı olacağına vurgu yapılarak, bir ve beraber olarak devlete daha kolay sahip çıkılabileceğine değinilmiştir

Alp Ejderhaya Karşı masalında da Alp'in çocuklarına birlik olma nasihatine vurgu yapılmıştır.

“İnekleri sürü sürü, atlar yıldı yıldı, koyunlar sayısız. Balıklar İdil sularında aşır taşmış... “Hepsi sizin çocuklarım.” demiş, “hepsi sizin. Dünya nimeti bol, yeter ki kol kola girin!” (syf. 81).

Bu masalda ise her ne olursa olsun bir arada olmanın önemine, kol kola girerek el ele vererek üstesinden gelinemeyecek işin olmadığına değinilmiştir.

Er Tapıldı- Kırgız Masalları kitabında yer alan 18 masal içerisinde Er Tapıldı masalında Ermankan Han kendisi öldükten sonra Kudaynazar'dan dolayı olacaklardan kaygı duymuş ve diğer çocuklarının bu durumu ancak bir olarak atlatabileceklerine vurgu yapmıştır.

“Ne yazık ki doğru! Nerede yanlış yaptım bilemiyorum ama bu aileden bir haydut çıktı. Ben öldükten sonra size çok eziyet edecek, başınıza olmaz olmaz işler gelecek. Sıkı durun, oymak halkı ile iyi kenetlenin, burnunuz hava olmasın... Sütkardeşlerinizi kendinizden ayırmayın. İşte gizli yol, işte gizli hazine. Çok zorda kalmadıkça kullanmayın...” (syf. 19-20)

Hayat boyunca karşımıza her zaman iyi şeylerin çıkmayacağı, başımıza kötü olayların da gelebileceği ifade edilmiştir masalda. Karşılaştığımız bu kötü olaylardan ise birlik ile kurtulacağımız vurgulanmıştır.

Er Tapıldı- Kırgız Masalları kitabında yer alan 18 masal içerisinde Kardeşin Güneşe Çıktığıdır adlı masalda kardeşlerin bir olması, beraber yaşaması sonucunda zorlukların üstesinden gelindiği ve vatanın düzene kavuştuğu üzerinde durulmuştur.

“Ak sakallı bilgeler, göğsü kopuzlu bahşiler, şirin dilli ozanlar hep şunu bize anlattılar: “Ne zaman ki oturup kardeş kardeş anlaştılar, dirlik düzen kuruldu. Ne zaman ki karşı karşıya durdular, birinin ak dediğine öteki kara dedi, oymaklarımız bölündü, ezildi, ayrılık yüzlerce yıl sürdü...” Bu özlü sözleri derleyip yazan aksakal da hep

çocuklara güvendi, gençlere güvendi, onlara seslendi: “Ak da var kara da gri de var boz da yeşil de var al da... Bütün renkler güzeldir.” dedi. “Yeni renk bulanlar daha da güzeldir. Renklerinizi güneşe çıkarın, hepsini yan yana dizip hepimizi sevindirin...” (syf. 37)

Bu masalda da anlaşılarak, kardeşçe yaşayarak vatanımıza topraklarımıza sahip çıkmamızı ve paylaşarak daha da mutlu olunabileceği üzerinde durulmuştur.

İrustu ile Ak Kağan- Altay Masalları içerisinde bulunan 23 masaldan Babırgay Dede ile Kartal adlı masalda Babırgay dedenin ısrarlarına rağmen kartalların vatanlarına dönmek istemelerinden söz edilmiştir.

“Siz benim yanımda kalın, av avlarken bana yardım edin. Biz yaşlı iki insanız, çocuklarımız yok!” Kartallar dile gelmiş: “Gitmemiz gerek Babırgay dede. Anamızın atamızın gözleri yoldadır. Biz sana yardım edeceğiz, başın darda olunca geleceğiz.” (syf. 43)

İnsan nerede olursa olsun, her zaman vatanını özler ve vatanından ayrı kalamaz. Masal kahramanımızda yaşananlara rağmen vatanında olmak istemektedir.

4.3.4. Yücel Feyzioğlu’nun masal kitaplarında diğer iletiler, masallarda ne şekilde yer almaktadır?

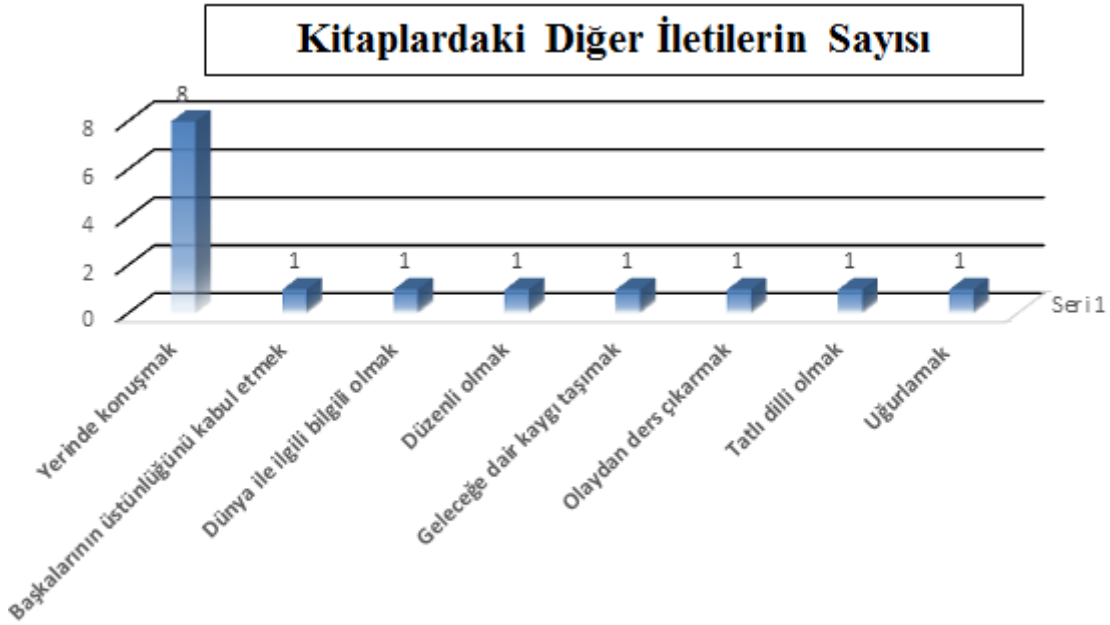
Araştırma kapsamında incelenen Yücel Feyzioğlu’nun masal kitaplarındaki diğer iletilerin masal metinlerinde yer alma şekilleri de ayrıca incelenmiştir. Masallardaki diğer iletilerin masal kitaplarındaki sayısı Tablo 4.9’da ve Şekil 4.10’da gösterilmiş; ardından masal metinlerinden örnekler sıralanmıştır.

Tablo 4.9.3 Yücel Feyzioğlu’nun masal kitaplarında yer alan diğer iletilerinin sayısı

İletiler	Davranışlar	n
Diğer iletiler	Yerinde konuşmak	8
	Başkalarının üstünlüğünü kabul etmek	1
	Dünya ile ilgili bilgili olmak	1
	Düzenli olmak	1
	Geleceğe dair kaygı taşımak	1
	Olaydan ders çıkarmak	1
	Tatlı dilli olmak	1
	Uğurlamak	1

Tablo 4.9 ve Şekil 4.10 incelendiğinde, Yücel Feyzioğlu’nun masal kitaplarındaki diğer iletiler içerisinde “yerinde konuşmak” (n=2), “başkalarının

üstünlüğünü kabul etmek” (n=1), “dünya ile ilgili bilgili olmak” (n=1), “düzenli olmak” (n=1), “geleceğe dair kaygı taşımak” (n=1), “olaydan ders çıkarmak” (n=1), “tatlı dilli olmak” (n=1) ve “uğurlamak” (n=1) istendik davranışlarına vurgu yapıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 4. 10 Yücel Feyzioğlu’nun masal kitaplarında yer alan diğer iletilerinin sayısı

Diğer iletiler içerisinde yerinde konuşmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Dimitraş ile Pıtraş- Gagavuz Masalları içerisinde bulunan 21 masaldan Tuku ile Kirana adlı masalda zalim padişahla konuşan Kirana’nın hizmetçisi Tuku’nun hazır cevap olmasına ve yerinde konuşmasına vurgu yapılmıştır.

“Padişah, atın dizginlerini çekip durmuş: “Adın ne senin? diye sormuş. Genç adam, sevinçle yanıt vermiş: “Tuku.” Padişah suratını asıp bağırarak: “Benimle karşı karşıya gelince papağını neden çıkarmadın?”

“Tuku yanıtı hiç esirgememiş: “Ellerimin dolu olduğunu gördünüz. Ayağımla papak çıkarmayı da öğreten olmadı!” (syf. 68).

Padişah’ın haksız yere azarlaması üzerine Tuku, yerinde bir cevap vererek zor durumda da olsa haklı olduğunu söylemiştir.

Yartı Kulak-Türkmen Masalları kitabında yer alan 26 masal içerisinde bulunan Yartı Kulak Çayhanede adlı masalda, babasının Yartı Kulak’a yerinde sözler söylemesine vurgu yapılmıştır.

“Gecenin geç saatinde herkes evin yolunu tutmuş. Soğuk havada dolunay parıldıyormuş. Yartı Kulak, babasının tiftiğine büzülmüş, yine de üşüyormuş. Baba susuyor, Yartı Kulak susuyormuş... Eve gelmişler. Kibitkanın içine girer girmez baba cüce, oğlunu avucunun içine almış, memnuniyetini belli etmeden başını sallamış: “Ah, Yartı Yartı, bugün birçok deyim ve atasözü anımsattın ama asıl önemlisini unuttun. Bilgiyle donanımlıdır yaşlılar, alçakgönüllü olmalıdır çocuklar.” (syf. 130).

Yartı Kulak’ın, nerede konuşması gerektiği, yaşlı ve büyüklerinin yanında çocukların alçak gönüllü olmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Diğer iletiler içerisinde baskalarının üstünlüğüne kabul etmeye yönelik ifadeler şu şekildedir:

Keloğlan ile Kahkaha Hanım-Anadolu Masalları kitabındaki 7 masal içerisinde yer alan Keloğlan’ın Rüyası masalında elçinin hediyeleri üzerine ne yapacağını düşünen padişahın herkesin aklına önem vermesine vurgu yapılmıştır.

“Padişah oturmuş, sakalını avucuna almış, düşünmüş: “Ne yapсам, ne etsem? Bir yol, bir çare nereden bulsam?” Bir yol bulamayınca çevresindeki vezirleri, dervişleri, kutlu kişileri toplamış. Bu sorunu onlara açmış. Hep birlikte düşünmüş ama yine bir çare bulamamıştır. O arada kızı yanına gelmiş. Padişah: “Hele bir de kızıma sorayım. Akıl akıldan üstündür.” diye düşünmüş. (syf. 113)

Yukarıdaki masal incelendiğinde insanların konumu ne olursa olsun, diğer insanların fikirlerine önem verilmesinden, fikir alış verişinin her zaman faydalı olduğundan bahsedilmiştir.

İrustu ile Ak Kağan- Altay Masalları içerisinde bulunan 23 masaldan Kötü de Yararlıdır adlı masalda dünyadaki her şeyin aslında var olması gerektiğine ve hayatta her şeyin bir yararı olabileceğine değinilmiştir.

“Yatmış kaya gölgesine. Bir boynuzlarına bakmış, bir bacaklarına. O ince bacaklarını sevecenlikle yalamış. “Kötü sandığın şey çok daha yararlı olabiliyormuş.” diye söylenmiş, bacaklarından özür dilemiş.” (syf. 139-140)

Anlatılmak istenen, hayatta her şeyin farkına varılmasa bile bir görevinin, işlevinin olduğudur. İşe yaramaz, kötü gibi görünen şeyler bile zamanı gelince yararlı olabileceğidir.

Diğer iletiler içerisinde dünya ile ilgili olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Keloğlan ile Kahkaha Hanım-Anadolu Masalları kitabındaki 7 masal içerisinde yer alan Kadının Masalı adlı masalda dünya ile bilgisi olmayan dev Keloğlan'ın bilgilendirmesi üzerinde durulmuştur.

“Burada senin kediler beslemen gerekir dev dayı. Dünyada herkesin bir görevi var. Sen dev olsan da farelerle baş edemezsin. O iş, kedilerin işidir.” Dev merak içinde “Kedi nedir?” diye sormuş. Keloğlan kedinin ne olduğunu anlatmış, dev anlamamış. “Kuyudan yukarı çıkar beni. Kedimi getireyim sana, gör.” demiş. (syf. 42)

Yukarıdaki masalda, her canlının yaşamda bir görevi olduğu, bu görevi için yeterli düzeyde bilgiye sahip olunması ifade edilmiştir.

Diğer iletiler içerisinde düzenli olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

İrustu ile Ak Kağan- Altay Masalları içerisinde bulunan 23 masaldan Tayanak Kız ile Sihirli Yüzük adlı masalda, kızın düzenli olduğuna vurgu yapılmıştır.

“Tayanak adında güzel bir kız yalnız yaşarmış. Düzenli bir kız, çalışkan. İğnesi, ipliği, tırağı, yüksüğü, egesi, iği, bileytaşı ve baltası... Her şeyi varmış. Bir de sihirli yüzüğü. İş bittikten sonra her şeyi yerli yerine koyar, yüzüğü parmağına takıp bir yere gidermiş. Eşyalarından başka onun yerini kimse bilmezmiş. Nereye gittiğini başka kimseye söyleyemezmiş.” (syf.152)

Düzenli olmanın insanın hayatını kolaylaştırdığına, düzenli ve tertipli olmanın insanı daha iyi hissettirdiği üzerinde durulmuştur.

Diğer iletiler içerisinde geleceğe dair kaygı taşımaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Er Tapıldı- Kırgız Masalları kitabında yer alan 18 masal içerisinde Er Tapıldı masalında Ermankan Han kendisi öldükten sonra Kudaynazar’dan dolayı olacaklardan kaygı duymuş ve bu durumu diğer çocuklarına anlatmıştır.

“Ne yazık ki doğru! Nerede yanlış yaptım bilemiyorum ama bu aileden bir haydut çıktı. Ben öldükten sonra size çok eziyet edecek, başınıza olmaz işler gelecek. Sıkı durun, oymak halkı ile iyi kenetlenin, burnunuz havada olmasın... Süt kardeşlerinizi kendinizden ayırmayın. İşte gizli yol, işte gizli hazine. Çok zorda kalmadıkça kullanmayın...” (syf. 19-20).

Ermankan çocuklarına ilerde karşılaşacakları eziyetle başa çıkmaları için kendisi öldükten sonra neler yapacaklarına dair yol göstermiştir. Çünkü ailesi için gelecekle alakalı kaygılar taşıdığından onlara nasıl bir yol izleyecekleri konusunda telkinlerde bulunmuştur.

Diğer iletiler içerisinde olaydan ders çıkarmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Serçe Koyun Avlarken-Uygur Masalları kitabı içerisinde bulunan 25 masaldan İbret adlı masalda daha önce yaptıkları olayların başlarına geldiğini anlayan oğulların üzerinde durulmuştur, diğer bir ifade ile insan ne yaparsa başına gelir üzerinde durulmuştur.

“Şuna güldüm oğul. Ben de senin gibi babamdan bıkip onu denize atmıştım. Atmıştım ama arkasından bir tekme vurmamıştım!” Oğlu bu sözü duyar duymaz kendi yaşlılığı gözünde canlanmış. Kendi çocuğu tarafından bu karanlık dalgaların arasına atılacağını düşünmüş. Sepeti geri toplayıp vermiş: “Özür dilerim baba!” demiş. (syf. 138)

Hayat boyunca, karşımıza ne çıkacağı belli değildir. Bu dünyada, yaptığımız iyilikler de kötülükler de bir gün bizi bulur. O yüzden insanlar yapacakları işleri düşünerek yapmalırlar.

Diğer iletiler içerisinde tatlı dilli olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Keloğlan ile Kahkaha Hanım-Anadolu Masalları kitabındaki 7 masal içerisinde yer alan Keloğlan'ın Rüyası masalında Keloğlan, padişaha tatlı dilin her şeyden daha önemli olduğuna dikkat çekmiştir.

“Bugün bana gayet içten “Hayrola oğlum” dediniz. Ama o zaman “Söyle!” diye buyruk vermiştiniz. Kime söylesem bana buyruk vermişti. “Hayrola oğlum” denilseydi, herkese söyledim. Babama bile söylemedim. Zorla bana iş yaptıramazsanız padişahım. Gönüllülükle. Her şey gönüllülükle. O zaman yapmayacağım iş yok benim.” (syf. 127-128)

“Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır” atasözünü vurgular nitelikteki bu sözler, kişilere iyilik ve güzellikle her şeyin yaptırılabilceğini ifade eder.

Diğer iletiler içerisinde uğurlamaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Keloğlan ile Kahkaha Hanım-Anadolu Masalları kitabındaki 7 masal içerisinde yer alan Keloğlan ile Kahkaha Hanım masalında rüyası sonucunda yola çıkan Keloğlan'ın anasından helallik istemesine dikkat çekilmiştir.

“Kadıncağız kalkmış, yol hazırlığı yapmış. Keloğlan torbaya sopanın ucunu takıp omzuna almış. “Haydi ay ana, can ana, gidip de gelmemek, dönüp de görmemek var, hakkını helal et. Ver elini öpeyim.” (syf. 77)

Burada, ifade edilmek istenen hayatın ne getireceğinin belli olmadığı, arkamızda küskün, kırgın insanlar bırakmamamız gerektiğidir. Bu yüzden uğurlanırken helallik istenmeli, insanlardan güzel bir şekilde ayrılmalıyız.

Diğer iletiler içerisinde cömert olmaya yönelik ifadeler şu şekildedir:

Aldar Köse-Kazak Masalları kitabında yer alan 28 masal içerisinde Aldar Köse Atları Dağıtırken adlı masalında Aldar Köse'nin delikanlıya gösterdiği cömertliğe vurgu yapılmıştır.

“Aldar Köse, koşarak giden bir delikanlıya rast gelmiş:” Hey yolcu, neden koşuyorsun? Ayakların kışına değişiyor. Atın nerede?” Genç adamın her yanı toz içinde. Yüzü acı dolu: “Bir zamanlar atım vardı, artık yok.” demiş. “Zehirli bir örümcek öldürdü onu, beni yaya koydu.” Aldar Köse delikanlıya acımış. “Öyle mi?” Elini atlara

uzatmış. “Benim atlarımdan seç bir tane, senin olsun.” Delikanlı çok şaşırmış. “Hangisini istiyorsan al, hediyem olsun.” (syf. 40-41)

Aldar Köse’nin zor durumda da delikanlıya yardım etmesi, onun içinde bulunduğu şartları iyileştirmesi, Aldar Köse’nin cömertliğinden kaynaklanmaktadır.

V. BÖLÜM

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde alt problemler doğrultusunda sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma kapsamında çocuk eğitiminde önemli bir yeri olan masal kitapları üzerinde incelemeler yapılmıştır. Masal metinlerinde bulunması gereken istendik davranışlar; etik iletiler, psikolojik iletiler, sosyolojik iletiler, ekonomik iletiler ve diğer iletiler şeklinde incelemeler, Yücel Feyzioğlu tarafından kaleme alınan 11 masal kitabı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu masal kitapları: Dimitraş ile Pıtıraş, Aldar Köse, Alp ile Asamat Köprüsü, Yartı Kulak, Keloğlan ile Kahkaha Hanım, Cırttan ile Çilbik, Murkumomo ile Çomotay, Pürüş Batur ile Aksıla, Er Tapıldı, Serçe Koyun Avlarkene, İristu ile Akkağan'dır.

- Araştırma kapsamında incelenen 11 masal kitabı içerisinde vurgulanan etik iletiler içerisinde “güvenilir olmak” ve “adaletli olmak” davranışları üzerinde durulmuştur. Masal kitapları içerisinde güvenilir olmanın öneminin 14 yerde, adaletli olmanın da insanların değeri de 11 yerde vurgulanmıştır. Güvenilir olma davranışının Pürüş Batur ile Aksıla (n=3), Aldar Köse (n=2), Cırttan ve Çilbik (n=2), Er Tapıldı (n=2), Yartı Kulak (n=2), Dimitraş ve Pıtıraş (n=1), İristu ve Akkağan (n=1) ve Murkumomo ile Çomotay (n=1) masal kitaplarında yer aldığı tespit edilmiştir. Adaletli olma istendik davranışının da Murkumomo ile Çomotay (n=3), Dimitraş ile Pıtıraş (n=2), Er Tapıldı (n=2), Cırttan ile Çilbik (n=1), Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1),

Pürüş Batur ile Aksıla (n=1) ve Yartı Kulak (n=1) masal kitaplarında yer aldığı saptanmıştır. Güvenilir ve adaletli olma kavramlarının masallarda yer alan kahramanlar aracılığı ile verildiği belirlenmiştir. Çocukların kitaplardaki kahramanlarla özdeşim kurdukları ya da kahramanları kendilerine birer model olarak aldıkları bilinmektedir (Sever, 2003). Bu doğrultuda masal kitaplarının çocuklara etik mesajların iletilmesinde önemli bir araç olduğu düşünülebilir.

- Araştırmada incelemeye alınan masal kitaplarında psikolojik iletilerin içerisinde sırasıyla “yardımsever olma”, “çalışkan olma”, “alçakgönüllü olma”, “cesaretli olma”, “fedakar olma”, “azimli olma”, “iyi niyetli olma”, “merhametli olma”, “sabırlı olma”, “sorumlu olma” davranışlarına değinildiği belirlenmiştir. Yardımsever olmanın önemi üzerinde Serçe Koyun Avlarkene (n=5), İristu ile Akkağan (n=4), Aldar Köse (n=3), Cırttan ile Çilbik (n=3), Alp ile Asamat Köprüsü (n=1), Dimitraş ile Pıtıraş (n=1), Pürüş Batur ile Aksıla (n=1) ve Yartı Kulak (n=1) masallarında vurgulandığı belirlenmiştir. Çalışkanlık istendik davranışının Aldar Köse (n=3), Cırttan ile Çilbik (n=2), Er Tapıldı (n=2), Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1), Pürüş Batur ile Aksıla (n=1), Serçe Koyun Avlarkene (n=1) masal kitaplarında değinildiği tespit edilmiştir. Alçakgönüllülük davranışının Serçe Koyun Avlarkene (n=3), Alp ile Asamat Köprüsü (n=1), Er Tapıldı (n=1), Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1) ve Murkumomo ile Çomotay (n=1) masal kitaplarında yer aldığı saptanmıştır. Cesaretli olmak davranışının Alp ile Asamat Köprüsü (n=3), Aldar Köse (n=1), Dimitraş ile Pıtıraş (n=1) ve Yartı Kulak (n=1) masal kitaplarında vurgulandığı belirlenmiştir. Psikolojik iletiler içerisinde fedakar olmanın önemi üzerinde Pürüş Batur ile Aksıla (n=2) ve Serçe Koyun Avlarkene (n=2) masal kitaplarında söz edilmiştir. Azimli olmak davranışı Er Tapıldı (n=1) ve Keloğlan ile Kahkaha Hanım (n=1) masal kitaplarında yer almıştır. Bununla birlikte iyi niyetli olmak davranışının, Aldar Köse (n=1) masal kitabında; merhametli olmak istendik davranışının İristu ile Akkağan (n=1) masal kitabında; sabırlı olmak davranışının İristu ile Akkağan (n=1) ve sorumlu olmak istendik davranışının da İristu ile Akkağan (n=1) masal kitabında yer aldığı tespit edilmiştir. Sever ve Arslan (2008) çocuk edebiyatı ürünlerinin temel amacının öğretmek değil, çocuklara duyarlılık kazandırmak, onların güzele yönelik duygularını geliştirmek olduğunu ifade etmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde Yücel Feyzioğlu tarafından kaleme alınan masallarda çocuklara psikolojik iletilerin duyarlılık kazandırılarak öğretilbileceği görülmektedir.

- Yücel Feyzioğlu tarafından oluşturulan ve araştırma kapsamında incelenen sosyal iletiler içerisinde “aileye önem vermek”, “misafirperverlik” ve “vatanseverlik” kavramlarına vurgu yapıldığı belirlenmiştir. Murkumomo ile Çomotay (n=5), Yartı Kulak (n=4), Dimitraş ile Pıtıraş (n=3), Aldar Köse (n=2), Er Tapıldı (n=2), Alp ile Asamat Köprüsü (n=1), Cırttan ile Çilbik (n=1) ve Serçe Koyun Avlarken (n=1) masal kitaplarında aileye önem vermeye yönelik iletilerin bulunduğu tespit edilmiştir. Misafirperverlik sosyal iletisine Er Tapıldı (n=2), Cırttan ile Çilbik (n=1), Pürüş Batur ile Aksıla (n=1) ve Yartı Kulak (n=1) masal kitaplarında vurgu yapıldığı saptanmıştır. Vatanseverliğe yönelik iletilerin de Er Tapıldı (n=2), Alp ile Asamat Köprüsü (n=1), İristu ile Akkağan (n=1), Serçe Koyun Avlarken (n=1) masal kitaplarında yer aldığı belirlenmiştir.
- Araştırmada incelenen masal kitaplarında etik iletiler, psikolojik iletiler ve sosyal iletiler içerisinde yer almayan “yerinde konuşmak”, “başkalarının üstünlüğünü kabul etmek”, “dünya ile ilgili bilgili olmak”, “düzenli olmak”, “geleceğe dair kaygı taşımak”, “olaydan ders çıkarmak”, “tatlı dilli olmak” ve “uğurlamak” iletilerine yönelik davranışların yer aldığı belirlenmiştir. Dimitraş ile Pıtıraş masalında, yerinde konuşmak; Er Tapıldı masalında geleceğe dair kaygı taşımak; İristu ile Akkağan masalında düzenli olmak; Keloğlan ile Kahkaha Hanım masalında başkalarının üstünlüğünü kabul etmek, dünya ile ilgili bilgili olmak, tatlı dilli olmak ve uğurlamak; Serçe Koyun Avlarken masalında olaydan ders çıkarmak ve Yartı Kulak masalında yerinde konuşmak davranışına vurgu yapıldığı saptanmıştır.

5.2. Araştırmanın Önerileri

- Masal türü, çocuğun hayatında önemli bir yere sahiptir. Çünkü masal, çocuğun ruhuna, onun hayal dünyasına hitap eder. Bu araştırmadaki incelemeler sonucunda Yücel Feyzioğlu tarafından kaleme alınan masalların çocuk eğitiminde özellikle psikolojik iletiler ve etik iletilerin iletilmesinde uygun olduğu belirlenmiştir. Çocuk eğitiminde masal kitaplarının kullanılması önerilmektedir.

- Okul çağında olmayan çocuklara masal kitapları okunup dinletilerek; okul çağındaki çocuklara da masal kitaplarının kendisi okutularak masal kitapları sevdirebilir.
- Masal okuma etkinliklerinde öğretmenlerin de öğrencilerle beraber okuma etkinliklerine katılması sağlanabilir. Yapılan okuma etkinlikleri sonunda öğrencilere okudukları masallarla ilgili kısa, anlaşılır sorular yöneltilerek, onların konuşma yetenekleri geliştirilebilir.
- Bu çalışma kapsamında Yücel Feyzioğlu'nun 11 masal kitabı incelenmiştir. Başka araştırmalarda diğer yazar ve eserlerin incelemesi önerilmektedir.
- Bu araştırmada etik, psikolojik, sosyal ve diğer iletiler üzerinde incelemeler yapılmıştır. Gelecek çalışmalarda çocuk eğitimi üzerinde karakter, dil gibi başka faktörler üzerinde de incelemeler yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akay, R. (1998). *Türk ve Alman Masallarında Çocuk Figürleri*, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Adana.
- Akdeniz, S. (2006). *Bir “Masal Metinleri İnceleme Modeli” Önerisi ve Uygulaması*. Sözlü bildiri, II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri), Ankara.
- Alptekin, A.B. (2003). *Kazak masallarından seçmeler*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Arıcı, A. F. (2004). Tür Özellikleri ve Tarihlerine Göre Türk ve Dünya Masalları, *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 26, 159-169.
- Artun, E. (2009). *Türk Halk Edebiyatına Giriş: Edebiyat Tarihi / Metinler*, Ankara: Karahan Kitapevi.
- Artun, E. (2012). *Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı: Edebiyat Tarihi / Metinler*, Ankara: Karahan Kitapevi.
- Aslan, C. (2006). *Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuğun Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara
- Boratav, P. N. (1988). *Masal ve Masalcı Üzerine, Masal Araştırmaları*. İstanbul: Art-San Yayınları.
- Boratav, P. N. (2002). *Halk Hikayeleri ve Halk Hikayeciliği*, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Çelik, A. (2009). *Masalların Eğitim Açısından Dil ve Kültür Edinimine Katkısı Üzerine Bir Araştırma*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- Çetinkaya, Z. (2007). Öğretmenlerin Masallara ve Bunların Türkçe Öğretiminde Kullanımına İlişkin Görüşleri Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 107-119.

- Demirbaş, S. (2006). *Sütçüler Masalları Üzerine Bir İnceleme*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Deveci, Ü. (2013). Masalın Masalı'nda Yaşamın Gerçekliği, *İdil*, 2(7), 1-13.
- Dilidüzgün, S., Sever, S., Öztürk, A. ve Adıgüzel, Ö. (2002). *Çocuk Edebiyatı ve Metin Türleri. Çocuk Edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Doğanay, A. (2006). Değerler eğitimi. C. Öztürk (ed.) *Sosyal Bilgiler Öğrenimi*, (s.225-256). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Durmuş, F. M. (2004). *Türk Masalları ve Hikayeleri*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Efe, A. (2005). Ninni ve Masalların Dünyasında Çocuk, *Hece Dergisi, Çocuk ve Edebiyat Özel Sayısı*, Sayı: 104-105, 128-131.
- Elçin, Ş. (1993). *Halk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Feyzioğlu, Y. (2006). Masallar Çocuklar İçin Neden Gereklidir?, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri) 04-06 Ekim 2006*, Ankara, 2007, AÜ. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, s. 831-843.
- Feyzioğlu, Y. (2007). *Aldar Köse Kazak Masalları*. İstanbul: Kültür Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2007). *Cırttan ile Çilbik Azerbaycan ve Dağıstan Masalları*. İstanbul: Kültür Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2007). *Keloğlan ile Kahkaha Hanım Anadolu Masalları*. İstanbul: Kültür Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2007). *Yartı Kulak Türkmen Masalları*. İstanbul: Kültür Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2009). *Alp ile Asamat Köprüsü Çuvaş Masalları*. İstanbul: Kardeş Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2009). *Dimitraş ile Pıtırtaş Gagavuz Masalları*. İstanbul: Kardeş Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2009). *Er Tapıldı Kırgız Masalları*. İstanbul: Kardeş Yayınları.

- Feyzioğlu, Y. (2009). *İrustu ile Ak Kağan Altay Masalları*. İstanbul: Kardeş Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2009). *Murkumama ile Çomotay Özbek Masalları*. İstanbul: Kardeş Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2009). *Pürüş Batur ile Aksıla Tatar Masalları*. İstanbul: Kardeş Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2009). *Serçe Koyun Avlarken Uygur Masalları*. İstanbul: Kardeş Yayınları.
- Feyzioğlu, Y. (2013). Altaylardan Alplere, Urallardan Uygurlara Bizim Masallarımız: Kardeş Masallar, *Bilim ve Kültür - Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 1, 73-93.
- Yücel Feyzioğlu Web, <http://www.yuecelfeyzioglu.de/index1.php> adresinden 03.09.2015 tarihinde erişilmiştir.
- Gökçe, E. (2002). İlköğretim öğrencilerinin görüşlerine göre öğretmenlerin etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 111-119.
- Gökşen, E. N. (1985). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Görgü, A. T. (2006). Masalların Çocuğun Bilişsel ve Duyuşsal Gelişimine Katkısı, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri) 04-06 Ekim 2006*, Ankara, 2007, AÜ. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, s. 537-544.
- Güleç, H. (2002). *Halk edebiyatı*. Konya: Çizgi Yayınevi.
- Günay, U. (1975). *Elazığ Masalları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları
- Günay, U. (1992). *Türk Masallarında Aile, Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi*, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Gürel, Z., Temizyürek, F. ve Şahbaz, N. K. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Öncü Kitap.
- Güzel, A. ve Torun, A. (2003). *Türk halk edebiyatı el kitabı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- İlkhan, İ. ve Akyüz, B. (2006). Batı ve Türk Edebiyatı Üçgeninde Çocuk Edebiyatının Karşılaştırmalı Konumlandırması ve Türkiye'deki Çocuk Edebiyatına Eleştirel

- Bir Yaklaşım. *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri)* 04-06 Ekim 2006, Ankara, 2007, AÜ. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, s. 831-843.
- Kantarcıoğlu, S. (1991). *Eğitimde Masalın Yeri*. Ankara: Milli Eğitim Yayınevi.
- Kaplan, O. (2012). *Eflatun Cem Güney'in Derleyip Yazdığı Masalların Çocuklarda Karakter Eğitimi Açısından İncelenmesi*, Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kaya, T. (2000). Kıbrıs Türk çocuk edebiyatında Ayşen Dağlı'nın masalları. İ. Bozkurt (Ed.), *III. Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi Kongre Kitabı*, 339-351, Gazimağusa: DAÜ Basımevi.
- Kayman, F. (2011). *Bingöl'de anlatılan masalların çocuk eğitimi açısından incelenmesi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Van.
- Kıbrıs, İ. (2000). *Yeni Yüzyıl İçin Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Kızılcıkelik, S. ve Ertem, Y. (1994). *Açıklamalı Sosyoloji Terimler Sözlüğü*. Ankara: Atilla Kitabevi.
- Konedralı, G., A. Güneşli ve A. Ummanel. (2006). Kıbrıs Türk Halk Masallarının Eğitsel Özelliklerine Genel Bir Bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, 04-06 Ekim 2006, Ankara, 2007, AÜ. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, s.545-552.
- Kurt, K. (2000). Bir Çocuk Kitabı Yazarının Düşünce, Kaygı ve Küçük Mutlulukları. *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Sorunlar ve Çözüm Yolları*, Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi – TÖMER Dil Eğitim Merkezi Yayınları No: 1, ss.609-630.
- Kuşdil, M.E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk Öğretmenlerin Değer Yönelimleri ve Schwartz Değer Kuramı, *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(45), 59-76.
- Kuzu, T. (2006). Aytül Akal'ın Masallarıyla Çocukta Çevre Bilinci Geliştirme, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 327-339.
- Nas, R. (2002). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*, Ezgi Kitapevi Yayınlar: Bursa.

- Oğuz, M. Ö., Ekici, M., Aça, M., Arslan, M., Düzgün, D., Akarpınar, R.B., Ögüt Eker, G., Ercan, A.M. ve Saltık Özkan, T. (2006). *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara: Grafiker Yayıncılık.
- Oğuzkan, F. (2006). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdemir, S.; Yalın, H. İ. ve Sezgin, F. (2004). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Yenilenmiş Beşinci Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Özdemir, S. (2012). İlköğretim okullarında okul kültürü ile örgütsel sağlık arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(4), 599-620.
- Sakaoğlu, S. (1999). *Masal Araştırmaları*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sakaoğlu, S. (2002). *Gümüşhane Bayburt Masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Sürmeli, H. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Evrim Teorisiyle İlgili Tutumları. (Ed. Ö. Genç). *Evrım, Bilim ve Eğitim*. İstanbul: Dünya Yayıncılık.
- Şahin, M. (2011). Masalların Çocuk Gelişimine Etkilerinin Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi, *Milli Folklor*, 23(89), 208-219.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- TDK (1978). Halkbilim Terimler Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları
- TDK (2011). Büyük Türkçe Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları
- Tekin, Halil. (2008). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Uslu, M. (2007). *Ansiklopedik Türk Dili ve Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Yağmur Yayınları.
- Yakıcı, A. (2012). *Türkçe I- Yazılı Anlatım*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yaldız, H. T. (2006). *Masalların Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi (Sarayönü Örneği)*. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Yavuz, M. H. (1997). *Masallar ve Eğitimsel İşlevleri*. Ankara: Ürün Yayınları.
- Yener, M. (2006). Çocuklar için Üretilen Edebiyat Kitaplarına Farklı Açılardan Çözümlemeci Bir Yaklaşım: Masal, Öykü ve Şiirlerle Duygu Eğitimi. *II. Ulusal*

Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu, 04-06 Ekim 2006, Ankara, 2007, AÜ. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, s.149-156.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayınları

Yılmaz, G. (2010). *Çocukta Mekan Algısının Gelişiminde Masalların Etkisi/Önemi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

Yılmaz, A. (2012) Çocuk Eğitiminde Masalın Yeri (Binbir Gece Masalları Örneği), *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25, 299-306.

ÖZGEÇMİŞ

04.04.1984 tarihinde Ankara doğdu. İlköğretim, ortaöğretim ve lise öğrenimini Kırşehir’de tamamladı. 2009 yılında Gazi Üniversitesi Kırşehir Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezunu oldu. Evli ve bir çocuk babasıdır.

İletişim Adresi: 3762. Cad. Zirve Park Sitesi Yenimahalle/ANKARA

e-mail: toprakmesut40@hotmail.com

Telefon: 05444348343